

УКРАЇНА

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА РАДА

Р І Ш Е Н Н Я

(_____ сесія сьомого скликання)

____ 2021 року
м.Чернігів

№ _____

Про внесення змін до Плану заходів
з реалізації у 2021–2023 роках
Стратегії сталого розвитку
Чернігівської області на період до
2027 року

З метою забезпечення комплексного сталого розвитку області, підвищення рівня її конкурентоспроможності, стійкого економічного зростання та розвитку людського потенціалу, реалізації вимог Закону України «Про засади державної регіональної політики», постанов Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» та від 05 серпня 2020 року № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки», керуючись частиною 2 статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», обласна рада вирішила:

1. Внести зміни до Плану заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року, затвердженого рішенням обласної ради від 18 грудня 2019 року № 4-21/VII зі змінами від 28 жовтня 2020 року № 43-25/VII, виклавши його в новій редакції (додаток 1).

2. Контроль за виконанням рішення покласти на постійну комісію обласної ради з питань економічного розвитку, інвестиційної діяльності та здійснення державної регуляторної політики.

Голова обласної ради

О.Б.Дмитренко

Подання:

Департамент розвитку економіки
та сільського господарства
облдержадміністрації

Директор Департаменту

О. ХОМИК

Погоджено:

Перший заступник голови
облдержадміністрації

О. БОЙКО

Перший заступник голови
обласної ради

Н. ЛЕМЕШ

В.о. керівника апарату
облдержадміністрації,
начальник юридичного відділу
апарату облдержадміністрації

Н. МУЖИКОВА

Начальник юридичного відділу
виконавчого апарату обласної ради

П. БОГУШ

Начальник аналітичного відділу
виконавчого апарату обласної ради

Л. ЛАДИЖЕНСЬКА

Додаток 2 до рішення
двадцять першої сесії обласної ради
сьомого скликання
18 грудня 2019 року № 4-21/VII
в редакції рішення _____ сесії
обласної ради восьмого скликання
_____ 2021 року № /VIII

ПЛАН ЗАХОДІВ

з реалізації у 2021-2023 роках

СТРАТЕГІЇ

СТАЛОГО РОЗВИТКУ

ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

на період до 2027 року

Зміст

1. Підстави, методика та процес підготовки Плану заходів з реалізації Стратегії.	4
2. Програми регіонального розвитку	7
2.1. Програма 1. Розвиток людського потенціалу	7
2.1.1. Актуальні проблеми та потреби	7
2.1.2. Перелік технічних завдань на проєкти регіонального розвитку Програми 1.....	8
2.1.3. Очікувані результати реалізації Програми 1.....	9
2.1.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 1.....	10
2.1.5. Передумови та ризики виконання Програми 1.....	12
2.2. Програма 2. Комфортні та безпечні умови для життя	13
2.2.1. Актуальні проблеми та потреби	13
2.2.2. Перелік технічних завдань на проєкти регіонального розвитку Програми 2.....	14
2.2.3. Очікувані результати реалізації Програми 2.....	15
2.2.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 2.....	16
2.2.5. Передумови та ризики виконання Програми 2.....	17
2.3. Програма 3. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки	18
2.3.1. Актуальні проблеми та потреби	18
2.3.2. Перелік технічних завдань на проєкти регіонального розвитку Програми 3.....	19
2.3.3. Очікувані результати реалізації Програми 3.....	20
2.3.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 3.....	21
2.3.5. Передумови та ризики виконання Програми 3.....	23
2.4. Програма 4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності	24
2.4.1. Актуальні проблеми та потреби	24
2.4.2. Перелік технічних завдань на проєкти регіонального розвитку Програми 4.....	25
2.4.3. Очікувані результати реалізації Програми 4.....	26
2.4.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 4.....	26
2.4.5. Передумови та ризики виконання Програми 4.....	27
2.5. Програма 5. Ефективне багаторівневе врядування та управління територіальним розвитком.....	28
2.5.1. Актуальні проблеми та потреби	28
2.5.2. Перелік технічних завдань на проєкти регіонального розвитку Програми 5.....	29
2.5.3. Очікувані результати реалізації Програми 5.....	30
2.5.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 5.....	30
2.5.5. Передумови та ризики виконання Програми 5.....	31
3. Основні суб'єкти реалізації Стратегії	33
4. Каталог технічних завдань на проєкти регіонального розвитку.....	34
4.1. Технічні завдання до Програми 1. Розвиток людського потенціалу....	34

4.2. Технічні завдання Програми 2. Комфортні та безпечні умови для життя	68
4.3. Технічні завдання до Програми 3. Підвищення конкуренто-спроможності регіональної економіки	92
4.4. Технічні завдання до Програми 4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності.....	125
4.5. Технічні завдання до Програми 5. Ефективне багаторівневе врядування та управління територіальним розвитком	137
5. Система моніторингу та оцінки результативності виконання Плану заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року	159
6. Індикатори (показники) результативності виконання Плану заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії сталого розвитку області на період до 2027 року	160

Звіт про стратегічну екологічну оцінку Плану заходів з реалізації у 2021-2023 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року

1. Підстави, методика та процес підготовки Плану заходів з реалізації Стратегії. Головні розробники

Стратегія сталого розвитку Чернігівської області до 2027 року (далі – Стратегія) розроблена на основі чинного українського законодавства з використанням кращого європейського та українського досвіду.

План реалізації Стратегії розроблено відповідно до Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 932 (зі змінами)), Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій та планів заходів з їх реалізації (затверджена Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31 березня 2016 року № 79 (зі змінами)).

Стратегія розроблялась на основі регіонального партнерства, яке передбачало участь органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, освітніх та наукових установ, організацій громадянського суспільства, представників приватного сектору та широкого кола зацікавлених сторін області.

Стратегія забезпечує системний та комплексний підхід до подальшого розвитку області з метою ефективного використання наявного потенціалу. В ній ставляться стратегічні та оперативні цілі розвитку регіону на основі принципів сталого розвитку.

Стратегія визначає напрямки та завдання щодо соціально-економічного розвитку Чернігівської області до 2027 року з метою досягнення наступного стратегічного бачення: перетворити Чернігівщину в інвестиційно та туристично привабливий, конкурентоспроможний, екологічно чистий, доброзичливий, соціально стабільний, комфортний для життя, роботи та відпочинку регіон, що в своєму розвитку спирається на тисячолітню княжу та козацьку державницькі традиції й історико-культурну спадщину Чернігово-Сіверщини, з унікальним природно-рекреаційним потенціалом, сприятливими умовами для ведення бізнесу, інноваційною економікою, високим рівнем інформатизації та сучасною сферою послуг.

Стратегія розглядається як плановий документ найвищого рівня в регіоні, а отже її реалізація вимагає зосередження фінансових, фізичних та людських ресурсів. Очікується, що всі зусилля адміністративних органів, громадянського суспільства, наукових кіл і громадян будуть націлені на успішну реалізацію пріоритетів та заходів, передбачених Стратегією.

Стратегія реалізується у два етапи: 2021–2023 та 2024–2027 роки. План реалізації Стратегії (надалі – План) представляє першочергові зусилля по перетворенню поставлених стратегічних цілей в програми і проекти

з визначеними засобами реалізації, відповідальністю і часовими рамками впровадження.

Розробка Плану є окремим важливим процесом стратегічного планування розвитку області, який відбувається через залучення широкого кола суб'єктів регіонального розвитку.

Підготовка Плану на 2021–2023 роки проводилась з жовтня по грудень 2019 року відповідно до цілей, поставлених у Стратегії, з огляду на існуючі та передбачувані можливості розвитку і виклики. Широка група зацікавлених сторін регіонального розвитку активно залучалась до процесу мобілізації регіональних ідей до проєктів, які оцінювалися і групувалися у тематичні програми.

План передбачає наявні та прогнозовані фінансові можливості і забезпечує узгодження зі стратегічними цілями регіональної Стратегії, Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2027 року та іншими важливими аспектами розвитку.

На стратегічному рівні мета розвитку Чернігівської області містить п'ять стратегічних цілей на період до 2027 року. Стратегічні цілі є загальними, тому вони залишаються актуальними і властивими визначеним напрямом регіонального розвитку після завершення першого програмного циклу, розробленого в цьому Плані. Кожна стратегічна ціль (Програма) складається з декількох оперативних цілей (напрямків).

Стратегічні цілі (Програми)	Оперативні цілі (Напрямки)
1. Розвиток людського потенціалу	1.1. Забезпечення умов для отримання якісної освіти
	1.2. Створення умов для підтримки та формування здорового населення
	1.3. Розвиток сфери культури і мистецтв та збереження історико-культурної спадщини
	1.4. Забезпечення соціального захисту населення та гендерної рівності
	1.5. Підвищення якості та конкурентоспроможності людських ресурсів
2. Комфортні та безпечні умови для життя	2.1. Розвиток транспортної інфраструктури
	2.2. Ефективне планування територіального розвитку
	2.3. Підвищення якості надання населенню житлово-комунальних послуг. Енергозбереження
	2.4. Захист екосистем і збереження довкілля на засадах сталого розвитку
3. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки	3.1. Реалізація регіонального інвестиційного потенціалу, нарощення обсягів інвестиційних надходжень
	3.2. Сталий розвиток агропромислового комплексу
	3.3. Розвиток високотехнологічного промислового виробництва
	3.4. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва
	3.5. Підвищення ефективності використання рекреаційних ресурсів області
4. Прискорений інноваційний розвиток	4.1. Нарощування виробництва якісної сільгоспсировини та розвиток її поглибленої переробки

Стратегічні цілі (Програми)	Оперативні цілі (Напрямки)
пріоритетних сфер економічної діяльності	4.2. Розвиток «зелених» технологій та біоекономіки
	4.3. Розвиток інформаційних, інформаційно-комунікаційних технологій та їх впровадження у різних сферах життєдіяльності і виробництва
	4.4. Сприяння розвитку інноваційноспрямованих та експортоорієнтованих галузей промисловості
5. Ефективне багаторівневе врядування та управління територіальним розвитком	5.1. Посилення можливостей територій з особливими проблемами розвитку
	5.2. Цифрова трансформація регіону
	5.3. Розбудова системи ефективного публічного багаторівневого врядування
	5.4. Підвищення ефективності діяльності інститутів громадянського суспільства
	5.5. Покращення доступу громадськості до інформації

При підготовці Плану реалізації Стратегії було взято до уваги такі фактори, як визначення найбільш важливих проблем розвитку області, що можуть бути вирішені на регіональному рівні, виходячи з повноважень обласних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та ресурсів, які для цього можуть бути залучені, а також відповідність програм, напрямів і технічних завдань на проєкти регіонального розвитку, що пропонуються у Плані, для досягнення стратегічних цілей, визначених у Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року.

Експертними групами, утвореними рішенням Керівного комітету від 21 жовтня 2019 року, проведена робота з мобілізації проєктних ідей та об'єднання їх у технічні завдання до проєктів регіонального розвитку, реалізація яких дозволить досягнути визначених Стратегією цілей.

У фазі розробки Плану реалізації ідеї проєктів були оцінені і зібрані у п'ять тематичних Програм з урахуванням їх взаємного посилення і доповнення.

План реалізації націлений на використання основних економічних можливостей, наявних в області, але також враховує оптимальні способи дотримання принципів сталого розвитку – соціальну інтеграцію, доступність і захист довкілля з урахуванням збереження природних, культурних і історичних ресурсів та надбань.

Важливими є територіальні аспекти реалізації проєктів, які мають призводити до зменшення існуючих дисбалансів розвитку між окремими районами та містами області та сприяти стимулюванню різних форм співробітництва територіальних громад.

Розробниками Плану є Керівний комітет та Робоча група з розробки Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року та Плану заходів з її реалізації на 2021–2023 роки (склад затверджено розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 18 березня 2019 року № 145, зі змінами, внесеними розпорядженням від 08 листопада 2019 року № 633 та від 25 серпня 2020 року № 444). Головним розробником проєкту Стратегії визначено Департамент розвитку економіки та сільського господарства обласної державної адміністрації. Методичний та

консультаційний супровід надавався Директоратом регіонального розвитку Міністерства розвитку громад та територій України, Групою радників з впровадження державної регіональної політики Програми «U-LEAD з Європою».

2. Програми регіонального розвитку

Програми регіонального розвитку відповідають стратегічним цілям Стратегії сталого розвитку області на період до 2027 року, а саме:

1. Розвиток людського потенціалу;
2. Комфортні та безпечні умови для життя;
3. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки;
4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності (розроблена на засадах смарт-спеціалізації);
5. Ефективне багаторівневе врядування та управління територіальним розвитком.

Програми регіонального розвитку спрямовані на реалізацію передбачених Стратегією оперативних цілей (напрямків) та завдань, конкретизовані в технічних завданнях на проекти регіонального розвитку, з визначенням орієнтовних обсягів і джерел фінансування.

2.1. Програма 1. Розвиток людського потенціалу

Програма 1 складається з 5-ти напрямків, які включають:

- 1.1. Забезпечення умов для отримання якісної освіти;
- 1.2. Створення умов для підтримки та формування здорового населення;
- 1.3. Розвиток сфери культури і мистецтв та збереження історико-культурної спадщини;
- 1.4. Забезпечення соціального захисту населення та гендерної рівності;
- 1.5. Підвищення якості та конкурентоспроможності людських ресурсів.

2.1.1. Актуальні проблеми та потреби

Метою економічного розвитку як країни в цілому, так і кожного регіону держави є створення умов для всебічного розвитку людини, покращення її добробуту, забезпечення її довгого та здорового життя. За рівнем людського розвитку можна судити про рівень соціально-економічного розвитку території і порівнювати рівень життя різних регіонів.

Людський потенціал не лише визначає можливості держави бути забезпеченою творчими, кваліфікованими кадрами в майбутньому, але й впливає на можливості розширеного суспільного відтворення в його демографічних, економіко-соціальних та духовних аспектах.

У сучасних умовах успішність розвитку економіки визначається здатністю до генерації інновацій, перетворень, зростанням ролі людини у відтворювальних процесах. Це висуває на перший план проблему формування людського потенціалу та виявлення пріоритетних напрямків його розвитку.

Розвиток людського потенціалу набуває значення головного і визначального фактору економічного зростання.

Якість життя мешканців області залежить від піклування про їх здоров'я, освіти, надання якісних соціальних послуг, належних умов для працевлаштування.

Розвиток людського потенціалу впливає на надходження інвестицій, міграційні процеси, ефективність праці, а відтак є чинником конкурентоспроможності Чернігівщини. Підвищення якості життя мешканців області забезпечується в результаті реалізації всіх стратегічних цілей і досягається на основі оптимізації використання внутрішнього потенціалу регіону, врахування особливостей організації економічної діяльності, а також культурних цінностей населення. Крім того, на розвиток людського капіталу впливає стан духовності і рівень культурних стандартів.

Однак існують проблеми, які обмежують перспективи, пов'язані з розблокуванням зростання людського потенціалу. Найбільш очевидними проблемами, що гальмують розвиток, є: складна демографічна ситуація, високий рівень безробіття, невідповідність освітніх послуг потребам регіонального ринку праці, низькі доходи сільських домогосподарств, недостатня кількість та аварійний стан об'єктів соціальної інфраструктури в селах (у першу чергу – брак дошкільних навчальних закладів, спортивних об'єктів), значні диспропорції у розвитку територій та адміністративно-територіальних одиниць області.

До Програми 1 відібрано технічні завдання на проєкти регіонального розвитку, які стануть кроками до підвищення якості людського потенціалу.

Акцентування цілей стратегічного планування на розвиток людського потенціалу має привернути увагу до якості життя як індикатора конкурентоспроможності регіону та стане поштовхом до стимулювання ділової активності та залучення інвестицій.

Програма 1 включає набір технічних завдань до проєктів регіонального розвитку, спрямованих на досягнення Стратегічної цілі 1 «Розвиток людського потенціалу». Зазначені завдання не є самодостатніми для досягнення високої якості життя, однак, при належному ресурсному забезпеченні, впровадження цієї Програми здатне у середньостроковій перспективі здійснити відчутний вплив на підвищення якості розвитку людського потенціалу регіону.

2.1.2. Перелік технічних завдань на проєкти регіонального розвитку Програми 1.

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
1.1. Створення безпечного, комфортного, сучасного освітнього середовища	Чернігівська область
1.2. Рівний доступ до якісної освіти кожній дитині	Чернігівська область
1.3. Підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою та поліпшення її якості	Чернігівська область
1.4. Розбудова системи громадського здоров'я. Створення	Чернігівська область

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
єдиного медичного інформаційного простору в регіоні та умов для формування здорового населення	
1.5. Оптимізація та модернізація закладів охорони здоров'я, що надають первинну медико-санітарну медичну допомогу	Чернігівська область
1.6. Поліпшення умов та якості отримання населенням медичних послуг у багатoproфільних та спеціалізованих закладах охорони здоров'я	Чернігівська область
1.7. Розвиток системи екстреної медичної допомоги	Чернігівська область
1.8. Збереження репродуктивного здоров'я	Чернігівська область
1.9. Будівництво нових та капітальний ремонт, реконструкція і оснащення наявних спортивних об'єктів	Чернігівська область
1.10. Будівництво та реконструкція спортивних майданчиків для масового використання	Чернігівська область
1.11. Розвиток мережі спортивних шкіл і секцій	Чернігівська область
1.12. Культурно-мистецький розвиток, доступ до послуг у сфері культури	Чернігівська область
1.13. Живі традиції Чернігівщини	Чернігівська область
1.14. Збереження пам'яток культурної спадщини	Чернігівська область
1.15. Творче самовираження	Чернігівська область
1.16. Поліпшення умов надання соціальних та реабілітаційних послуг населенню	Чернігівська область
1.17. Поліпшення суспільного становища багатодітних сімей	Чернігівська область
1.18. Створення безпечного та комфортного середовища для оздоровлення та відпочинку дітей в області	Чернігівська область
1.19. Комплексний підхід до вирішення проблеми гендерної нерівності, дискримінації та насильства за ознакою статі у всіх сферах життя суспільства	Чернігівська область
1.20. Створення ефективної системи протидії домашньому насильству	Чернігівська область
1.21. Створення соціальних підприємств, зокрема традиційних народних ремесел в об'єднаних територіальних громадах Чернігівської області	Чернігівська область
1.22. Створення умов для здобуття якісної професійної освіти	Чернігівська область

2.1.3. Очікувані результати реалізації Програми 1.

Успішна реалізація проєктів Програми «Розвиток людського потенціалу» сприятиме досягненню наступних результатів:

- , покращення якості надання освітніх послуг;
- , поліпшення доступності учнів до місць навчання;
- , збалансування обсягів і напрямів підготовки кадрів з регіональною потребою ринку праці;
- , створення інклюзивного середовища в освітніх закладах області;
- , забезпечення профілактики та ранньої діагностики захворювань;

- , забезпечення доступності до якісної та ефективної медичної допомоги населення, особливо у сільській місцевості в умовах реформування галузі охорони здоров'я;
- , наближення медичної допомоги до населення за територіальним принципом;
- , збільшення кількості об'єктів спортивної інфраструктури;
- , зміцнення матеріально-технічної бази дитячо-юнацьких спортивних шкіл, шкіл вищої майстерності, баз олімпійської підготовки;
- , задоволення культурних потреб населення та забезпечення рівного доступу громадян до культурних послуг незалежно від місця проживання;
- , збереження та відновлення об'єктів історико-культурної спадщини;
- , поліпшення якості надання соціальних послуг;
- , охоплення послугами оздоровлення та відпочинку не менш як 55% загальної чисельності дітей шкільного віку;
- , забезпечення гендерного паритету в усіх сферах суспільного життя;
- , зниження рівня насильства стосовно жінок та дітей;
- , підвищення рівня зайнятості населення.

2.1.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 1. Розвиток людського потенціалу

(прогноз потреб у фінансуванні проєктів регіонального розвитку)

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загаль- ний обсяг фінансу- вання
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Приватні інвестори	Міжна- родна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
1.1. Створення безпечного, комфортного, сучасного освітнього середовища	70000	5000	70000	5000	70000	5000			225000
1.2. Рівний доступ до якісної освіти кожній дитини	15000	15400	15000	15400	15000	15400			91200
1.3. Підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою та поліпшення її якості.	25000	3000	40000	4500	40000	4500			117000
1.4. Розбудова системи громадського здоров'я. Створення єдиного медичного інформаційного простору в регіоні та умов для формування здорового		7000		7500		8000	200	126	22826

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загаль- ний обсяг фінансу- вання
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Приватні інвестори	Міжна- родна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
населення.									
1.5. Оптимізація та модернізація закладів охорони здоров'я, що надають первинну медико-санітарну медичну допомогу	25000	5000	25000	5000	25000	5000			90000
1.6. Поліпшення умов та якості отримання населенням медичних послуг у багатопрофільних та спеціалізованих закладах охорони здоров'я	100000	20000	100000	20000	100000	20000	12700		372700
1.7. Розвиток системи екстреної медичної допомоги	61702	6850	32400	3600	32400	3600			140552
1.8. Збереження репродуктивного здоров'я	65000	6650	60000	7000	55000	7300			200950
1.9. Будівництво нових та капітальний ремонт, реконструкція і оснащення наявних спортивних об'єктів	50000	5000	50000	5000	50000	6000	225000		391000
1.10. Будівництво та реконструкція спортивних майданчиків для масового використання	15000	2000	20000	2000	25000	2000	5000		71000
1.11. Розвиток мережі спортивних шкіл і секцій		20000		25000		30000	1500		76500
1.12. Культурно-мистецький розвиток, доступ до послуг у сфері культури	35000	4000	40000	5000	40000	5000	4900	5400	139300
1.13. Живі традиції Чернігівщини	2600	200	2100	200	2100	200			7400
1.14. Збереження пам'яток культурної спадщини	35000	10380	35000	11534	35000	10189		5000	142103
1.15. Творче самовираження	944	203	10000	1500	10000	1500			24147
1.16. Поліпшення умов надання соціальних та реабілітаційних послуг населенню	20000	2000	25000	2500	30000	3000	1400		83900
1.17. Поліпшення суспільного становища багатодітних сімей		1500		2000		2500			6000

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загаль- ний обсяг фінансу- вання
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Приватні інвестори	Міжна- родна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
1.18. Створення безпечного та комфортного середовища для оздоровлення та відпочинку дітей в області	5000	10000	20000	12000	20000	14000			81000
1.19. Комплексний підхід до вирішення проблеми гендерної нерівності, дискримінації та насильства за ознакою статі у всіх сферах життя суспільства		120		200		250			570
1.20. Створення ефективної системи протидії домашньому насильству	300	800	400	1000	600	1300			4400
1.21. Створення соціальних підприємств, зокрема традиційних народних ремесел в об'єднаних територіальних громадах Чернігівської області			10000	1500	10000	1500			23000
1.22. Створення умов для здобуття якісної професійної освіти	15000	2000	20000	2500	20000	2500			62000
Всього	540546	127103	574900	139934	580100	148739	250700	10526	2372548

ДБ*- державний бюджет

МБ*- місцеві бюджети

2.1.5. Передумови та ризики виконання Програми 1.

Загальні передумови, що мають значення для впровадження Програми, полягають в успішності виконання пріоритетних цілей на державному рівні, а також ефективності реагування на виклики, пов'язані з військовим конфліктом на сході України.

На основі викладених у цьому документі технічних завдань розроблятимуться проекти для подання до Державного фонду регіонального розвитку, проектів та програм міжнародної технічної допомоги.

Реалізація цієї Програми потребує спільних зусиль влади, інвесторів, донорів та активної участі інститутів громадянського суспільства.

Основні ризики в реалізації Програми:

, недостатність практичного досвіду щодо розробки, підготовки технічної документації, практичної реалізації, фінансового супроводу інвестиційних проєктів окремими суб'єктами регіонального розвитку;

, невиконання суб'єктами регіонального розвитку обов'язку (спроможності) співфінансування реалізації інвестиційних проєктів в передбачуваних обсягах з місцевих бюджетів розвитку, партнерських коштів та інших не заборонених законодавством джерел;

, відсутність місцевих знань та управлінської спроможності для реалізації проєктів і відсутність успіхів у мобілізації необхідних ресурсів.

2.2. Програма 2. Комфортні та безпечні умови для життя

Програма 2 складається з 4-х напрямків, які включають:

- 2.1. Розвиток транспортної інфраструктури;
- 2.2. Ефективне планування територіального розвитку;
- 2.3. Підвищення якості надання населенню житлово-комунальних послуг. Енергозбереження;
- 2.4. Захист екосистем і збереження довкілля на засадах сталого розвитку.

2.2.1. Актуальні проблеми та потреби

Одним із основних критеріїв ефективності розвитку регіону є забезпечення комфортного, безпечного середовища життєдіяльності для людини на всій території регіону, незалежно від розташування місцевості. Громадяни мешкають у конкретних містах, селищах і селах, тому повсякденно мають вирішувати проблеми життєзабезпечення.

Програма 2 спрямована на забезпечення комфортного середовища мешканців області, у таких сферах як: транспортна доступність, підвищення якості житлово-комунального господарства, безпечне довкілля.

Упровадження енергозберігаючих заходів, енергоефективних та новітніх технологій сприятиме зменшенню обсягів енергоспоживання в бюджетній сфері тощо. Впровадження енергоефективних технологій через інструменти, які надаватиме держава, дасть можливість домогосподарствам знизити комунальні платежі та забезпечити більш комфортні умови проживання.

Передбачені заходи із збереження довкілля – розширення природно-заповідного фонду, розчищення і регулювання русел річок і водойм тощо.

Чернігівська область має цілу низку екологічних проблем, які можуть бути вирішені тільки спільними зусиллями держави та всіх громадян регіону.

Проаналізувавши порівняльні переваги, виклики та ризики області, врахувавши можливості впливу на вирішення існуючих проблем, у межах стратегічної цілі на досягнення комфортних та безпечних умов для життя людини, першочергову увагу слід зосередити на:

- покращенні інфраструктури населених пунктів, зокрема дорожньої, транспортної доступності;
- енергоефективності та ощадливому використанні ресурсів, що забезпечує зменшення негативного впливу на довкілля;
- залученні громадськості до вирішення житлово-комунальних проблем через посилення громадського контролю за діяльністю комунальних підприємств; пошуку сучасних підходів до проведення реформ у житлово-комунальній галузі; зростанні інформованості у сфері енергозбереження;
- формуванні екологічного світогляду; заходах для збереження довкілля, очищення забруднених територій; формуванні сучасних підходів до вирішення проблем, пов'язаних з твердими побутовими відходами.

У період дії Плану реалізації Стратегії передбачається сфокусувати увагу на завданнях, що сприятимуть покращенню забезпечення населення якісною питною водою; підвищенню рівня благоустрою населених пунктів; покращенню транспортного сполучення населених пунктів; забезпеченню населених пунктів якісним дорожнім покриттям; підвищенню ефективності, економічності та надійності автомобільних доріг; своєчасному взаємоузгодженню державних, громадських та приватних інтересів під час планування і забудови територій.

Програма 2 включає набір технічних завдань до проєктів регіонального розвитку, спрямованих на вирішення існуючих проблем та досягнення Стратегічної цілі 2 «Комфортні та безпечні умови для життя».

2.2.2. Перелік технічних завдань на проєкти регіонального розвитку Програми 2.

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
2.1. Розбудова дорожньої інфраструктури	Чернігівська область
2.2. Створення та розвиток інфраструктури авіаційного транспорту	Чернігівська область
2.3. Поліпшення пасажирських автоперевезень до малонаселених пунктів та на соціальних маршрутах області	Чернігівська область
2.4. Реконструкція, капітальний ремонт мережі міського електротранспорту та оновлення рухомого складу	Чернігівська область
2.5. Забезпечення містобудівною документацією населених пунктів області	Чернігівська область
2.6. Коригування (оновлення) схеми планування Чернігівської області	Чернігівська область
2.7. Геоінформаційна система містобудівного кадастру Чернігівської області	Чернігівська область
2.8. Будівництво та модернізація водопровідно-каналізаційних систем	Чернігівська область
2.9. Поліпшення житлових умов проживання населення	Чернігівська область
2.10. Створення комфортного громадського простору	Чернігівська область
2.11. Підвищення енергоефективності будівель бюджетної сфери та житлового фонду	Чернігівська область

2.2.4. Орієнтовний фінансовий план
Програми 2. Комфортні та безпечні умови для життя
(прогноз потреб у фінансуванні проєктів регіонального розвитку)

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загальний обсяг фінансування
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Приватні інвестори	Міжнародна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
2.1. Розбудова дорожньої інфраструктури	825000	92000	845000	94000	900000	100000			2856000
2.2. Створення та розвиток інфраструктури авіаційного транспорту					5000				5000
2.3. Поліпшення пасажирських автоперевезень до малонаселених пунктів та на соціальних маршрутах області	10000	10000	10000	10000	10000	10000			60000
2.4. Реконструкція, капітальний ремонт мережі міського електротранспорту та оновлення рухомого складу	42600	20200	18000	12000	18000	12000			122800
2.5. Забезпечення містобудівною документацією населених пунктів області		10000		10000		10000			30000
2.6. Коригування (оновлення) схеми планування Чернігівської області		3600		3600		3600		3000	13800
2.7. Геоінформаційна система містобудівного кадастру Чернігівської області		360		355		340			1055
2.8. Будівництво та модернізація водопровідно-каналізаційних систем	45000	5000	50000	6000	50000	6000		60000	222000
2.9. Поліпшення житлових умов проживання населення	9500	20000	9500	22000	9500	24000			94500
2.10. Створення комфортного громадського простору	100000	50000	50000	50000	50000	50000			350000
2.11. Підвищення енергоефективності будівель бюджетної	60000	60000	65000	65000	70000	70000	15000	18000	423000

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загаль- ний обсяг фінансу- вання
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Приватні інвестори	Міжна- родна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
сфери та житлового фонду									
2.12. Забезпечення сталого управління побутовими відходами	20000	9000	40000	9000	40000	9000			127000
2.13. Будівництво туристично- рекреаційного центру «Green weekend» на території регіонального ландшафтного парку «Міжрічинський»		1000		1000		1000	3000	3000	9000
2.14. Поліпшення технічного та екологічного стану водних об’єктів області		9000		9000		9000			27000
2.15. Ефективне управління і безпека населення та територій в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів	10000	9000	25000	9500	25000	10000			88500
2.16. Проведення заходів еколого- просвітницького спрямування		600		600		600		3000	4800
Всього	1122100	299760	1112500	302055	1177500	315540	18000	87000	4434455

ДБ*- державний бюджет

МБ*- місцеві бюджети

2.2.5. Передумови та ризики виконання Програми 2.

Головними умовами для ефективного впровадження проєктів регіонального розвитку Програми 2 є збільшення державного фінансування на розвиток дорожньої інфраструктури, активна політика енергозбереження, розробка ефективних механізмів сталого управління побутовими відходами.

Також зростання доходів місцевих бюджетів сприятиме збільшенню фінансування на благоустрій населених пунктів, впровадження енергоефективних заходів на об'єктах бюджетної сфери.

В той же час, ризиками в реалізації Програми можуть бути: недостатній обсяг фінансування проєктів з державного бюджету, невиконання суб'єктами регіонального розвитку обов'язку (спроможності) співфінансування реалізації інвестиційних проєктів в передбачуваних обсягах з місцевих бюджетів, відсутність альтернативних джерел фінансування проєктів; недостатність практичного досвіду щодо розробки, підготовки технічної документації,

практичної реалізації, фінансового супроводу інвестиційних проєктів окремими суб'єктами регіонального розвитку.

2.3. Програма 3. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки

Програма 3 складається з 5-ти напрямків, які включають:

- 3.1. Реалізація регіонального інвестиційного потенціалу, нарощення обсягів інвестиційних надходжень;
- 3.2. Сталий розвиток агропромислового комплексу;
- 3.3. Розвиток високотехнологічного промислового виробництва;
- 3.4. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва;
- 3.5. Підвищення ефективності використання рекреаційних ресурсів області.

2.3.1. Актуальні проблеми та потреби

Конкурентоспроможність регіону оцінюється низкою економічних та соціальних показників, одним з яких є валовий регіональний продукт на одну особу, значний приріст якого неможливо забезпечити без розвитку інноваційного промислового сектору і збільшення частки в регіональній економіці виробництв з високою доданою вартістю.

Показники якості життя людей – це основне завдання економічного розвитку територій. Важливе значення у досягненні цих цілей має здатність створити умови регіональним підприємствам для досягнення й утримання конкурентних переваг.

Незважаючи на збільшення обсягів інвестування як зовнішніх, так і внутрішніх, вони залишаються недостатніми для ефективного розвитку регіональної економіки. Підприємства області мають високий ступінь фізичного й морального зносу основних фондів, потерпають від нестачі обігових коштів і недоступності кредитних ресурсів для їх поповнення. Запровадження нових технологій у промисловості здійснюється досить повільно.

Подальший розвиток малого і середнього підприємництва стримують недостатньо розвинута інфраструктура підтримки бізнесу, складність підключення до електромереж, міграція трудових ресурсів тощо.

Підтримка МСБ має здійснюватись у формі розбудови інституційної інфраструктури, поряд із заходами, спрямованими на покращення середовища для ведення бізнесу. Роль установ із підтримки МСБ має також передбачати розвиток підприємницьких ініціатив та навичок населення. Для залучення інвестицій в економіку області необхідним є створення ефективного маркетингу регіону, що буде реалізовано через просування інвестиційного потенціалу області на інвестиційні ринки.

Аграрний комплекс є стратегічним сектором економіки регіону, який гарантує продовольчу безпеку як Чернігівщини, так і держави в цілому, зайнятість сільського населення, сприяє створенню робочих місць, підтримує розвиток сільських територій, зберігає розселення і захищає суспільство від негативних наслідків надмірної урбанізації.

Водночас, орієнтація на переважне виробництво рослинницької продукції не в змозі забезпечити достатню зайнятість для сільського населення. Це відображається на якості життя мешканців сільських територій. Для подальшого розвитку аграрного сектора та його розширеного відтворення сільгосп підприємствам необхідно головну увагу зосередити саме на розвитку галузі тваринництва.

На даний час в області не використовується потенціал річкових транспортних перевезень. Для задоволення потреб ринку вантажоперевезень та пасажироперевезень є необхідність розчищення фарватеру річок Дніпро та Десна, розбудови сучасної інфраструктури річкового транспорту.

В Чернігівській області зосереджений значний історико-культурний і туристичний потенціал, що робить територію області привабливою для розвитку різних видів туризму. Пріоритетними для нашого регіону є культурно-пізнавальний, сільський зелений, швидко набирає обертів такий вид активного туризму як водний, лікувально-оздоровчий, релігійний туризм. Значна кількість природно-заповідних територій, досить непоганий екологічний стан порівняно з іншими регіонами роблять територію області сприятливою для розвитку також і відпочинку.

Водночас, рівень розвитку туристичної галузі області не відповідає туристично-рекреаційному потенціалу. Туристична інфраструктура більшості туристично-рекреаційних об'єктів та готельне господарство потребують залучення інвестицій, популяризації туристично-рекреаційного потенціалу Чернігівщини; розвитку сільського та фестивального (подієвого), інших видів туризму.

Основна мета Програми – створення конкурентоспроможної економіки регіону, покращення можливостей регіону залучати стратегічні інвестиції, створення умов для зростання частки малого та середнього підприємництва у структурі економіки області, збільшення його прибутковості, а відповідно, і надходжень до бюджету, сприяння розвитку інноваційної економіки, вирівнювання економічних диспропорцій, розширення міжнародного економічного співробітництва та розвиток туристичного потенціалу області.

Програма 3 включає набір технічних завдань на проекти регіонального розвитку, спрямовані на вирішення існуючих проблем та досягнення Стратегічної цілі 3 «Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки».

2.3.2. Перелік технічних завдань на проекти регіонального розвитку Програми 3.

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
3.1. Створення індустріальних парків	Чернігівська область
3.2. Створення наукових та технологічних парків	Чернігівська область
3.3 .Формування регіональної спільноти проєктних менеджерів як ефективного стимулу розвитку Чернігівської області	Чернігівська область

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
3.4. Запровадження сучасних форм кооперації, включаючи кластери	Чернігівська область
3.5. Створення інвестиційних продуктів	Чернігівська область
3.6. Відновлення водно-річкового потенціалу області	Чернігівська область
3.7. Сприяння розвитку аграрного ринку регіону	Чернігівська область
3.8. Розвиток фермерства	Чернігівська область
3.9. Розвиток сільськогосподарського дорадництва	Чернігівська область
3.10. Підтримка розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації	Чернігівська область
3.11. Розвиток інноваційної екосистеми області	Чернігівська область
3.12. Підтримка місцевих товаровиробників	Чернігівська область
3.13. Забезпечення діяльності Центру підтримки підприємництва, інновацій та стартапів Чернігівської області	Чернігівська область
3.14. Фінансово-кредитні інструменти розвитку бізнесу	Чернігівська область
3.15. Створення хабу соціального партнерства та підприємництва як елемента інфраструктури підтримки та розвитку молодіжної сфери	Чернігівська область
3.16. Розвиток хаб-системи підтримки підприємництва, інновацій та стартапів в Чернігівській області	Чернігівська область
3.17. Інформаційно-консультаційна підтримка суб'єктів підприємництва та осіб, що бажають відкрити власну справу	Чернігівська область
3.18. Розвиток мережі Інформаційних пунктів підприємця на базі ЦНАПів області	Чернігівська область
3.19. Належний ЦНАП	Чернігівська область
3.20. Створення сучасних конкурентоспроможних туристичних продуктів та послуг.	Чернігівська область
3.21. Розвиток туристично-рекреаційного потенціалу області	Чернігівська область
3.22. Створення мережі інтерактивних туристично-інформаційних центрів та пунктів	Чернігівська область
3.23. Популяризація сільського зеленого, подієвого та інших видів активного туризму	Чернігівська область

2.3.3. Очікувані результати реалізації Програми 3.

- _, покращення інвестиційного клімату та створення позитивного інвестиційного іміджу регіону;
- _, збільшення кількості реалізованих інвестиційних проєктів;
- _, забезпечення сталого економічного зростання та створення нових робочих місць;
- _, зростання обсягів капітальних та прямих іноземних інвестицій;
- _, зростання обсягів виробництва та переробки сільськогосподарської продукції;
- _, зростання рівня зайнятості сільського населення, створення нових робочих місць;
- _, диверсифікація промислового виробництва;
- _, збільшення обсягів реалізації промислової продукції;

- збільшення питомої ваги продукції та послуг з високою часткою доданої вартості в загальному показнику експорту;
- підвищення ефективності функціонування інфраструктури підтримки МСП;
- розширення доступу МСП до фінансових ресурсів;
- зростання кількості об'єктів інфраструктури у сфері туризму та підвищення якості їх послуг;
- збільшення туристичних потоків та кількості відвідувачів туристичних об'єктів області.

2.3.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 3. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки

(прогноз потреб у фінансуванні проектів регіонального розвитку)

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загаль- ний обсяг фінансу- вання
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Приватні інвестори	Міжна- родна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
3.1. Створення індустріальних парків	20000	2000	20000	2000	20000	2000	3000		69000
3.2 Створення наукових та технологічних парків			26000	3000	26000	3000	4200	2000	64200
3.3.Формування регіональної спільноти проектних менеджерів як ефективного стимулу розвитку Чернігівської області	482	53	1000	150	1000	150			2835
3.4. Запровадження сучасних форм кооперації, включаючи кластери		100		100		100	18000	15000	33300
3.5. Створення інвестиційних продуктів		250		250		250	-	1500	2250
3.6. Відновлення водно-річкового потенціалу області	В межах бюджетів проєктів								
3.7. Сприяння розвитку аграрного ринку регіону		200		200		200	600	600	1800
3.8. Розвиток фермерства	5000	100	5000	100	5000	100	3000	3000	21300
3.9. Розвиток сільського сподар- ського дорадництва	250	100	250	100	250	100	1500	3000	5550
3.10. Підтримка розвитку сільськогосподар-	6000	1000	11000	1500	11000	1500	1500	3000	36500

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загаль- ний обсяг фінансу- вання
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Приватні інвестори	Міжна- родна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
ської обслуговуючої кооперації									
3.11. Розвиток інноваційної екосистеми області		100		100		100			300
3.12. Підтримка місцевих товаровиробників		535		526		528			1589
3.13. Забезпечення діяльності Центру підтримки підприємництва, інновацій та стартапів Чернігівської області		200		230		280		4500	5210
3.14. Фінансово- кредитні інструменти розвитку бізнесу		5000		5000		5000		15000	30000
3.15. Створення хабу соціального партнерства та підприємництва, як елемента інфраструктури підтримки та розвитку молодіжної сфери	9000	1000	22500	2500	22500	2500		1600	61600
3.16. Розвиток хаб- системи підтримки підприємництва, інновацій та стартапів в Чернігівській області	10000	1500	2000	300		1000			14800
3.17. Інформаційно- консультаційна підтримка суб'єктів підприємництва та осіб, що бажають відкрити власну справу		795		935		1084		2700	5514
3.18. Розвиток мережі Інформаційних пунктів підприємця на базі ЦНАПів області		500		600		700		1800	3600
3.19. Належний ЦНАП	10000	5000	30000	5000	30000	5000	-	15000	100000
3.20. Створення сучасних конкурентоспро- можних туристичних продуктів та послуг	3600	1000	2000	1200	1200	1100	300	1200	11600

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загаль- ний обсяг фінансу- вання
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Приватні інвестори	Міжна- родна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
3.21. Розвиток туристично- рекреаційного потенціалу області	5000	700	15000	2000	15000	2000	4000	200	43900
3.22. Створення мережі інтерактивних туристично- інформаційних центрів та пунктів	3700	600	2600	600	1300	800	280	500	10380
3.23. Популяризація сільського зеленого, подієвого та інших видів активного туризму	200	130	300	150	350	155	300	300	1885
всього	73232	20863	137650	26541	133600	27647	36680	70900	527113

ДБ*- державний бюджет

МБ*- місцеві бюджети

2.3.5. Передумови та ризики виконання Програми 3.

Для успішної реалізації Програми в області є всі умови: наявність значної кількості вільних ділянок типу грінфілд та браунфілд, об'єктів незавершеного будівництва, придатних для інвестування, мале і середнє підприємництво, що динамічно розвивається і здатне швидко адаптовуватись до нових потреб ринку; сприятливі природно-кліматичні умови для ведення сільського господарства, поступова диверсифікація зовнішньоекономічної діяльності, наявність можливості для кластеризації економіки, унікальна багатоманітна історико-культурна матеріальна та нематеріальна спадщина Чернігово-Сіверщини.

За умови активізації державної підтримки та МТД щодо покращення інвестиційного клімату, впровадження інновацій, підтримки розвитку малого та середнього бізнесу, оптимізації та законодавчої дерегуляції підприємницької, інвестиційної діяльності, вдосконалення податкової, бюджетної та банківської систем, їх адаптація до європейського права та адміністративної практики країн ЄС реалізація проєктів буде більш ефективною.

Розвитку АПК сприятиме стійка тенденція до попиту на продовольчу продукцію та росту цін на світових ринках.

Активізації рекреаційної діяльності сприятиме збільшення інтересу в Україні та за кордоном до туризму: історико-культурного, «зеленого», гастрономічного, рекреаційного, релігійного, промислового, фестивального, екстремального; світова тенденція до кластеризації зазначених послуг.

До реалізації Програми повинні бути залучені ряд інституцій і приватних суб'єктів (програми міжнародної технічної допомоги, державні установи, приватні інвестори) з новітніми інноваційними технологіями та джерелами

фінансування. Для успішності реалізації Програми важливими є ресурси, що виділяються у рамках державних програм.

Основні ризики в реалізації Програми:

- _, повільне відновлення економіки, нові макроекономічні потрясіння, непередбачувані зміни в законодавстві, зміни на зовнішніх ринках;
- _, зниження інвестиційного рейтингу регіону та країни в цілому;
- _, неврегульованість питання постачання на внутрішній ринок України імпортової сировини та товарів, відсутність законодавчого механізму захисту власного товаровиробника від несанкціонованого завозу товарів;
- _, недостатньо ефективна діяльність державних органів із запобігання і боротьби з корупцією;
- _, невиконання дохідної частини обласного та інших місцевих бюджетів;
- _, низька спроможність потенційних виконавців проєктів Програми;
- _, нераціональне використання природних ресурсів в аграрному секторі;
- _, пасивність агентів регіонального розвитку, зокрема інституційних партнерів Програми, відсутність партнерських відносин зацікавлених сторін, готових підтримати реалізацію конкретних проєктів та програми в цілому.

2.4. Програма 4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності

Програма 4 складається із 4-х напрямків, які включають:

- 4.1. Нарощування виробництва якісної сільгоспсировини та розвиток її поглибленої переробки;
- 4.2. Розвиток «зелених» технологій та біоекономіки.
- 4.3. Розвиток інформаційних, інформаційно-комунікаційних технологій та їх впровадження у різних сферах життєдіяльності і виробництва;
- 4.4. Сприяння розвитку інноваційноспрямованих та експортоорієнтованих галузей промисловості

2.4.1. Актуальні проблеми та потреби

Стратегічна ціль 4 розроблена на засадах смарт-спеціалізації, яка полягає у виявленні та реалізації унікального для кожного регіону потенціалу економічного розвитку, заснованого на його специфічних конкурентних перевагах. Імплементация принципів смарт-спеціалізації при виборі пріоритетних сфер економічної діяльності в регіоні відкриває можливості залучення коштів європейських структурних та інвестиційних фондів для стимулювання розвитку обраних сфер.

Стратегія смарт-спеціалізації є актуальною для досягнення сталого зростання, сприяючи переходу до ресурсозберігаючої економіки, створюючи конкурентні переваги на внутрішніх та зовнішніх ринках; підтримуючи структурні зміни, пропонуючи нові та кращі робочі місця та соціальні інновації. Смарт-спеціалізація дає можливість розблокувати регіональний

потенціал для структурних і технологічних змін, а також промислової модернізації на інноваційних засадах.

Результати дослідження «Smart specialisation in E&IA countries», проведеного групою експертів Joint Research Centre (JRC) Європейської комісії, виявили для Чернігівської області види економічної діяльності, які можуть бути визнані такими, що володіють інноваційним потенціалом.

Базуючись на результатах дослідження JRC та здійснивши поглиблене вивчення статистичної та аналітичної інформації щодо науково-дослідної та інноваційної діяльності Чернігівської області в розрізі видів та підвидів економічної діяльності, а також враховуючи розвиненість необхідної інфраструктури, потенціал суміжних галузей, інвестиційну привабливість тощо, визначено види діяльності, які можуть сформувати основу для смарт-спеціалізації області.

На основі здійснення широкомасштабних обговорень та процесу підприємницького відкриття, напрямками смарт-спеціалізації регіону було визначено перспективні напрямки, які мають інноваційний потенціал та можуть стимулювати нарощення обсягів випуску продукції в суміжних видах економічної діяльності, а також сприяти прискореному розвитку регіону.

Програма 4 включає набір технічних завдань до проєктів регіонального розвитку, спрямованих на вирішення існуючих проблем та досягнення Стратегічної цілі 4 «Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності».

2.4.2. Перелік технічних завдань на проєкти регіонального розвитку Програми 4.

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
4.1. Регіональна кластеризація і кооперація агропромислового комплексу Чернігівської області	Чернігівська область
4.2. Підтримка органічного виробництва в Чернігівській області	Чернігівська область
4.3. Виробництво вітчизняних біопрепаратів для підвищення продуктивності сільського господарства	Чернігівська область
4.4. STEM-Коледж на базі ЧНТУ	Чернігівська область
4.5. Інформаційно-освітня програма для загальноосвітніх шкіл області з підвищення кваліфікації вчителів та популяризації ІТ-знань серед шкільної молоді	Чернігівська область
4.6. Надання адміністративних послуг в електронній формі	Чернігівська область
4.7. Створення Інноваційного офісу для розвитку регіональної партнерської мережі з підприємствами та ВНЗ області	Чернігівська область

2.4.3. Очікувані результати реалізації Програми 4.

- створені ланцюги виробництва сільськогосподарської продукції «від поля до столу»;
- підвищення якості сільськогосподарської продукції та продуктів її поглибленої переробки;
- розширення можливостей виходу на перспективні ринки збуту безпечної сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки;
- ефективне використання природних ресурсів;
- впровадження безпечних технологій у виробництво;
- зменшення кількості утворених відходів виробництва;
- збільшення обсягів виробництва інноваційної продукції;
- збільшення обсягів виробництва продукції з високою доданою вартістю, а також експортоорієнтованої продукції;
- діджиталізація економіки і сфери послуг;
- розширення кадрового потенціалу ІТ-індустрії;
- вдосконалення якості життя населення на базі використання інформаційних технологій;
- системна цифрова трансформація публічних послуг.

2.4.4. Орієнтовний фінансовий план Програми 4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загальний обсяг фінансування
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Приватні інвестори	Міжнародна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
4.1.Регіональна кластеризація і кооперація агропромислового комплексу Чернігівської області	3000	200	3000	200	3000	200	900	8100	18600
4.2.Підтримка органічного виробництва в Чернігівській області.		250		250	-	250	-	-	750
4.3. Виробництво вітчизняних біопрепаратів для підвищення продуктивності сільського господарства.							32955	-	32955
4.4. STEM-Коледж на базі ЧНТУ								15000	15000
4.5. Інформаційно-освітня програма для загальноосвітніх шкіл області з підвищення кваліфікації вчителів та популяризації ІТ-знань серед шкільної молоді		1300		1300		1300		3000	6900
4.6.Надання	500	200	100	100	100	100		900	2000

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загальний обсяг фінансування
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Приватні інвестори	Міжнародна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
адміністративних послуг в електронній формі									
4.7. Створення Інноваційного офісу для розвитку регіональної партнерської мережі з підприємствами та ВНЗ області								15000	15000
Всього	3500	1950	3100	1850	3100	1850	33855	42000	91205

ДБ*- державний бюджет

МБ*- місцеві бюджети

2.4.5. Передумови та ризики виконання Програми 4.

Умовами для ефективного впровадження проєктів регіонального розвитку в рамках даної Програми є збалансований розподіл земельного фонду області (майже дві третини – землі сільськогосподарського призначення), сприятливі природно-кліматичні умови для ведення сільського господарства, наявність можливості для кластеризації економіки, зокрема у агропромисловому секторі; науковий потенціал, орієнтований на інноваційну діяльність (насамперед, у сфері біологічних, геологічних, технічних, сільськогосподарських наук, розвиток ІТ сфери (є ІТ-кластер та активна ІТ-спільнота).

На загальнодержавному рівні успішному виконанню проєктів сприятиме діджиталізація економіки, поширення інноваційних та високотехнологічних виробництв, елементів їхньої інфраструктури, спрощення застосування та поширення доступності електронного врядування, а також інформаційних технологій в інших сферах сервісу, зокрема з надання адміністративних послуг. Також додатковим стимулом є глобалізація ринків, популяризація та впровадження ЕКО-виробництва, в т.ч. органічного землеробства.

В той же час ризиками, які можуть загрожувати успішному виконанню програми, є: недостатня взаємодія всіх учасників реалізації проєктів (інститути державної та місцевої влади, бізнес, освітні та наукові установи, громадські організації) та їх неготовність взяти участь та надати підтримку у реалізації Програми; недостатній обсяг фінансування проєктів з державного та місцевого бюджетів, відсутність альтернативних джерел фінансування проєктів; недостатність практичного досвіду щодо розробки, підготовки технічної документації, практичної реалізації, фінансового супроводу інвестиційних проєктів окремими суб'єктами регіонального розвитку, недостатня активність у просуванні та реалізації проєктів.

2.5. Програма 5. Ефективне багаторівневе врядування та управління територіальним розвитком

Програма 5 складається з 5-ти напрямків:

- 5.1. Посилення можливостей територій з особливими проблемами розвитку;
- 5.2. Цифрова трансформація регіону;
- 5.3. Розбудова системи ефективного публічного багаторівневого врядування;
- 5.4. Підвищення ефективності діяльності інститутів громадянського суспільства;
- 5.5. Покращення доступу громадськості до інформації.

2.5.1. Актуальні проблеми та потреби

Значні відмінності у соціально-економічному розвитку територій, що особливо поглиблюються на рівні міст, селищ, сіл, призводить до розбалансування території області. Зростання територіальних диспропорцій у рівні та якості життя населення посилює зовнішні та внутрішні міграційні процеси, які практично є неконтрольованими, призводить до відпливу трудових ресурсів, особливо з прикордонних та сільських територій, монофункціональних міст, порушує систему розселення. Як наслідок, спостерігається зростання розриву між центром та віддаленими від нього територіями, втрата контролю над ними, подальше загострення кризи на слаборозвинених територіях та їх маргіналізація.

Тому основними завданнями для посилення можливостей територій з особливими проблемами розвитку є стимулювання використання їх власного потенціалу, надання підтримки окремим територіям, зокрема тим, що характеризуються особливими проблемами соціально-економічного розвитку, високим історико-культурним потенціалом, екологічними умовами та потребами в охороні навколишнього природного середовища.

Держава та громадянське суспільство доповнюють один одного. Держава функціонує на основі механізмів управління, громадянське суспільство – самоорганізації, але разом вони виконують необхідну функцію механізмів адаптації політичної системи суспільства.

В області напрацьовано механізми взаємодії органів влади з представниками громадськості. Зокрема, представники інститутів громадянського суспільства входять до консультативно-дорадчих органів при органах виконавчої влади (у тому числі облдержадміністрації, її структурних підрозділів), а також включаються до складу оргкомітетів, робочих груп з підготовки та реалізації обласних програм, соціально значимих проєктів.

Разом з тим, є потреба пошуку більш ефективних механізмів взаємодії з інститутами громадянського суспільства, залучення їх до формування та реалізації державної та регіональної політики, а в підсумку – сприяння розвитку в області громадянського суспільства.

Особливо важливою віковою групою з точки зору людського потенціалу є молодь. Від участі цього ресурсу у формуванні та реалізації розвитку області залежить успішність та процвітання всього регіону. Молодь має стати провідником інноваційних змін. Тому необхідно створювати безпечне середовище та найкращі умови для навчання й виховання, всебічного розвитку та самореалізації, комунікації та взаємодії, забезпечити соціальну та психологічну підтримку для молоді усіх вікових категорій.

Інформаційний простір Чернігівщини є достатньо насиченим, наявні належні умови для вільної та безперешкодної діяльності суб'єктів інформаційних відносин. Разом з тим, значною проблемою для інформаційної безпеки України на території області є недостатнє покриття сигналами національних телемовників території прикордонних районів.

Слабкими сторонами місцевих мовників Чернігівської області залишається брак матеріальних та кадрових ресурсів, слабе матеріально-технічне забезпечення, брак ресурсів для створення власних продуктів.

Створення нових радіомовників, перш за все радіостанцій місцевих громад, гальмується браком коштів у місцевих бюджетах.

Програма 5 включає набір технічних завдань до проєктів регіонального розвитку, спрямованих на посилення спроможності громадянського суспільства.

2.5.2. Перелік технічних завдань на проєкти регіонального розвитку Програми 5.

Технічні завдання (ТЗ)	Територіальне спрямування ТЗ
5.1. Інституційний розвиток організацій громадянського суспільства Чернігівщини	Чернігівська область
5.2. Освітня кампанія «Право на життя» зі зниження рівня стигми та дискримінації людей, які мають соціально небезпечні захворювання	Чернігівська область
5.3. Розвиток молодіжної інфраструктури	Чернігівська область
5.4. Розвиток та захист інформаційного простору Чернігівщини	Чернігівська область
5.5. Онлайн-платформа телерадіоконтенту	Чернігівська область
5.6. Активізація економічного розвитку в громадах, розташованих на територіях з особливими проблемами розвитку	Чернігівська область
5.7. Покриття території області сучасними засобами мобільного зв'язку і швидкісного Інтернету	Чернігівська область
5.8. Ефективна громада	Чернігівська область
5.9. Підвищення інституційної спроможності Агенції регіонального розвитку Чернігівської області	Чернігівська область
5.10. Формування високого рівня адміністративної культури управлінців та громадянської відповідальності мешканців територіальних громад	Чернігівська область
5.11. Школа молодіжного резерву державної служби та служби в органах місцевого самоврядування	Чернігівська область

2.5.3. Очікувані результати реалізації Програми 5.

- , підвищення спроможності територій щодо використання власного потенціалу;
- , розв'язання спільних проблем прикордонних регіонів, сільських територій та територій з особливими проблемами розвитку.
- , підвищення конкурентоспроможності регіону через посилення зокрема інформаційного та комунікативного зв'язку обласного центру з менш розвинутими прилеглими територіями;
- , посилення інституційної спроможності організацій громадянського суспільства (ОГС);
- , підвищення рівня участі жителів області у діяльності громадянських об'єднань;
- , підвищення громадської/суспільної свідомості, відповідальності;
- , підвищення якості прийнятих управлінських рішень;
- , поглиблення процесів самоорганізації та самоврядування в молодіжному середовищі;
- , формування громадянської позиції і патріотичне виховання української громадянської ідентичності;
- , покращення доступу жителів області до інформації через збільшення доступності сигналу загальнодержавних вітчизняних теле- і радіомовників (зокрема у прикордонних районах), а також через створення нових локальних медіа, перш за все радіостанцій місцевого мовлення;
- , створення нових і зміцнення спроможності наявних місцевих медіа, зокрема друкованих ЗМІ, що розповсюджуються на території окремих міст та/чи районів;
- , збільшення кількості якісних теле- та радіопрограм власного виробництва;
- , максимальне покриття території регіону сигналом вітчизняного телемовлення.

2.5.4. Орієнтовний фінансовий план

Програми 5. Ефективне багаторівневе врядування та управління територіальним розвитком

(прогноз потреб у фінансуванні проектів регіонального розвитку)

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загальний обсяг фінансування
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		приватні інвестори	міжнародна допомога	
	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*	ДБ*	МБ*			
5.1. Інституційний розвиток організацій громадянського суспільства Чернігівщини		550		550		550		1500	3150
5.2. Освітня кампанія		25		25				100	150

Номер і назва технічного завдання	Обсяг фінансування						Обсяг фінансування за весь період		Загальний обсяг фінансування
	2021 рік		2022 рік		2023 рік		приват-	міжна-	
«Право на життя» зі зниження рівня стигми та дискримінації людей, які мають соціально небезпечні захворювання									
5.3. Розвиток молодіжної інфраструктури	10000	5000	10000	5000	10000	5000		15000	60000
5.4. Розвиток та захист інформаційного простору Чернігівщини	5000	500	5000	500				1200	12200
5.5. Онлайн-платформа телерадіоконтенту								750	750
5.6. Активізація економічного розвитку в громадах, розташованих на територіях з особливими проблемами розвитку	480	100	20000	2500	20000	2500		1500	47080
5.7. Покриття території області сучасними засобами мобільного зв'язку і швидкісного Інтернету	20000	20000	20000	20000	20000	20000		30000	150000
5.8. Ефективна громада		3000		3000		3000		3000	12000
5.9. Підвищення інституційної спроможності Агенції регіонального розвитку Чернігівської області		1200		1300		1400		6500	10400
5.10. Формування високого рівня адміністративної культури управлінців та громадянської відповідальності мешканців територіальних громад		100		100		100		1500	1800
5.11. Школа молодіжного резерву державної служби та служби в органах місцевого самоврядування		50		50		50		300	450
Всього	35480	30525	55000	33025	50000	32600	0	61350	297980

ДБ*- державний бюджет

МБ*- місцеві бюджети

2.5.5. Передумови та ризики виконання Програми 5

Для успішного впровадження Програми мають значення доступність та прозорість фінансування реалізації проєктів Плану реалізації Стратегії, Фінансування проєктів повинно бути забезпечено об'єднанням коштів державного, місцевих бюджетів, грантових коштів.

На основі викладених у цьому документі технічних завдань розроблятимуться проєкти для подання до Державного фонду регіонального розвитку, проєктів та програм міжнародної технічної допомоги.

Реалізація цієї програми потребує спільних зусиль влади, інвесторів, донорів та активної участі інститутів громадянського суспільства.

Основні ризики в реалізації Програми:

, недостатність практичного досвіду щодо розробки, підготовки проєктів та їх практичної реалізації окремими суб'єктами регіонального розвитку;

, відсутність місцевих знань та управлінської спроможності для реалізації проєктів і відсутність успіхів у мобілізації необхідних ресурсів.

Всього на реалізацію 5-ти Програм спрямовується 79 технічних завдань (ТЗ), у тому числі:

☺ по Програмі 1 Розвиток людського потенціалу – 22 ТЗ на суму 2372,5 млн грн;

☺ по Програмі 2 Комфортні та безпечні умови для життя – 16 ТЗ на суму 4434,5 млн грн;

☺ по Програмі 3 Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки – 23 ТЗ на суму 527,1 млн грн;

☺ по Програмі 4 Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності – 7 ТЗ на суму 91,2 млн грн;

☺ по Програмі 5 Ефективне багаторівневе врядування та управління територіальним розвитком – 11 ТЗ на суму 298,0 млн грн.

Всього потреба у фінансуванні становить 7723,3,0 млн грн, у тому числі: із Державного бюджету – 5602,3 млн грн, із місцевих бюджетів – 1510,0 млн грн, за кошти приватних інвесторів – 339,2 млн грн, за кошти міжнародної допомоги – 271,8 млн грн.

3. Основні суб'єкти реалізації Стратегії

Матриця основних суб'єктів та їх роль у впровадженні Плану заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року представлено у таблиці.

Суб'єкти	Участь у впровадженні	Участь у фінансуванні	Участь у моніторингу і оцінці
Обласна, районні державні адміністрації, об'єднані територіальні громади, органи місцевого самоврядування	Як партнери здійснення проєктів	Спільне фінансування реалізації проєктів регіонального розвитку	Безпосередньо для технічних завдань на проєкти регіонального розвитку зі спільним фінансуванням
Агенція регіонального розвитку Чернігівської області	Запуск проєктів (розробка описів проєктів, організація запрошення до торгів, лобіювання, нагляд)	Одна із дійових осіб у мобілізації фінансових ресурсів для реалізації Стратегії	Участь у моніторингу реалізації проєктів регіонального розвитку
Державні органи (міністерства, відомства, установи)	Як партнери здійснення проєктів для відповідних галузей	Спільне фінансування проєктів регіонального розвитку, в яких вони конкретно зацікавлені	Безпосередньо для проєктів регіонального розвитку зі спільним фінансуванням
Проєкти та програми міжнародної технічної допомоги	Надання (міжнародної) технічної допомоги (за потребою)	Спільне фінансування проєктів регіонального розвитку	Безпосередньо для проєктів регіонального розвитку зі спільним фінансуванням
Приватні інвестори і підприємства	Учасники проєктів з приватним компонентом як бенефіціари або партнери реалізації проєктів регіонального розвитку	Фінансовий внесок у проєкти регіонального розвитку з приватним компонентом	Безпосередньо для проєктів регіонального розвитку зі спільним фінансуванням
Обласні, районні і місцеві зацікавлені сторони	Як партнери або бенефіціари проєктів регіонального розвитку, в яких вони безпосередньо зацікавлені	Спільне фінансування здійснення проєктів регіонального розвитку, від яких вони мають безпосередню вигоду	Надання інформації для моніторингу й наступної діяльності
Університети, інститути, освітні заклади	Забезпечення практичних знань (ноу-хау), технічної допомоги	Спільне фінансування проєктів регіонального розвитку, в яких вони зацікавлені	Фахові знання, дані і статистичні звіти для моніторингу у відповідних сферах

4. Каталог технічних завдань на проєкти регіонального розвитку

4.1. Технічні завдання до Програми 1. Розвиток людського потенціалу

1. Номер технічного завдання	1.1.
2. Назва технічного завдання	Створення безпечного, комфортного, сучасного освітнього середовища
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток загальної середньої освіти. Сприяння оптимізації мережі закладів освіти для поліпшення матеріально-технічної бази опорних закладів освіти з використанням засобів картографування та цифровізації.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.1.1. Підвищення якості та безпеки освітніх послуг та забезпечення рівного доступу населення до загальної середньої освіти, в тому числі дітей з особливими освітніми потребами.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Потребує удосконалення матеріально-технічна база закладів освіти. Існує необхідність будівництва нових шкіл та реконструкція існуючих закладів освіти.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, будівництво 3-х закладів освіти; , капітальний ремонт та реконструкція 50 закладів освіти.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, удосконалення матеріально-технічної бази закладів освіти відповідно до стандартів освіти; , технічне оснащення закладів освіти засобами навчального призначення, у тому числі кабінетами фізики, хімії, біології, географії, математики, навчальними комп'ютерними комплексами з мультимедійними засобами навчання, інтернетизація шкіл; , поліпшення якості навчальних досягнень учнів, ефективне використання наявної матеріально-технічної бази, кадрового потенціалу педагогічних працівників; , підвищення рівня освіти дітей; , вдосконалення функціонування опорних шкіл, створення єдиного освітнього простору в межах освітнього округу; , підвищення рівня викладання предметів в освітніх закладах області шляхом використання мультимедійного обладнання і електронних засобів навчального призначення та організації вільного доступу учнів і педагогічних працівників до високоякісних освітніх електронних бібліотек,

	навчальних матеріалів, навчально-методичних комплексів, цифрових інформаційних ресурсів; створення комфортних умов під час освітнього процесу для всіх дітей.			
9. Основні заходи технічного завдання	будівництво закладів освіти; капітальний ремонт та реконструкція закладів освіти; створення предметно-просторового спеціального середовища для інклюзивного навчання; придбання сучасних засобів навчання, комп'ютерної техніки; мультимедійного обладнання; програмного забезпечення; забезпечення належних санітарно-гігієнічних умов у приміщеннях закладів загальної середньої освіти.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	75 000,0	75 000,0	75 000,0	225 000,0
державний бюджет:	70 000,0	70 000,0	70 000,0	210 000,0
державний фонд регіонального розвитку	70 000,0	70 000,0	70 000,0	210 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	1.2.
2. Назва технічного завдання	Рівний доступ до якісної освіти кожній дитині
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток загальної середньої освіти. Розвиток сільських територій. Забезпечення у повному обсязі сільських населених пунктів шкільними автобусами, які відповідають необхідним технічним вимогам та безпековим вимогам.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.1.1. Підвищення якості та безпеки освітніх послуг та забезпечення рівного доступу населення до загальної середньої освіти, в тому числі і дітей з особливими освітніми потребами.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Існує необхідність здійснення оптимізації мережі закладів загальної середньої освіти області. Потребує забезпечення у сільській місцевості регулярного безоплатного перевезення до місць навчання і додому учнів та педагогічних працівників.
7. Очікувані кількісні результати від	придбання 58 шкільних автобусів, з них 2

реалізації проєктів на виконання технічного завдання	спеціальні.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, створення умов для забезпечення у сільській місцевості регулярного безоплатного перевезення учнів та педагогічних працівників до місць навчання, роботи та додому; , створення оптимальної мережі закладів загальної середньої освіти у сільській місцевості; , рівний доступ здобувачів освіти сільської місцевості до якісної освіти.			
9. Основні заходи технічного завдання	, закупівля транспортних засобів за рахунок коштів державного бюджету на умовах співфінансування з місцевим бюджетом; , закупівля транспортних засобів за кошти місцевого бюджету; , здійснення розподілу придбаних транспортних засобів між закладами освіти відповідно до потреб підвозу; , закріплення за закладами освіти територій обслуговування з урахуванням потреби в організації перевезення здобувачів освіти та педагогічних працівників у сільській місцевості; , створення відповідних місць для розміщення шкільного транспорту (особливо в зимовий час); , забезпечення контролю за безпекою перевезення здобувачів освіти.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	30 400,0	30 400,0	30 400,0	91 200,0
державний бюджет:	15 000,0	15 000,0	15 000,0	45 000,0
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела	15 000,0	15 000,0	15 000,0	45 000,0
місцевий бюджет	15 400,0	15 400,0	15 400,0	46 200,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				
11. Інша інформація щодо технічного завдання (за потреби)	Здійснення проєкту передбачає забезпечення регулярного безоплатного перевезення до місць навчання і додому понад 9 тисяч учнів та 2 тисяч педагогічних працівників, покращення умов підвезення.			

1. Номер технічного завдання	1.3.
2. Назва технічного завдання	Підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою та поліпшення її якості
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток дошкільної та позашкільної освіти. Сприяння розвитку та розширенню мережі закладів дошкільної та позашкільної освіти шляхом запровадження альтернативних джерел

	фінансування, зокрема на засадах державно-приватного партнерства.			
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.1.2. Підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою.			
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Невідповідність існуючих потреб можливостям забезпечення здобуття дошкільної освіти дітям відповідної вікової категорії. Перевантаження закладів дошкільної освіти (обласний показник – 110 дітей у розрахунку на 100 місць у дошкільних навчальних закладах). Залишається черга на влаштування дітей у заклади дошкільної освіти. Скорочення у сільській місцевості мережі закладів дошкільної освіти.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	– будівництво 2 закладів дошкільної освіти; – реконструкція, ремонт приміщень 30 закладів дошкільної освіти та реконструкція існуючих будівель закладів дошкільної освіти.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	– формування сучасної мережі закладів дошкільної освіти; – зростання частки дітей віком від 3-х до 6-ти років, які здобувають дошкільну освіту в закладі дошкільної освіти; – забезпечення рівних можливостей одержання якісної освіти, розширення альтернативних форм її здобуття; – зростання щорічного показника охоплення дітей дошкільною освітою у міській та сільській місцевостях; – забезпечення доступності освітніх послуг для дітей дошкільного віку в містах, селищах та селах; – створення комфортних умов під час освітнього процесу для всіх дітей дошкільного віку.			
9. Основні заходи технічного завдання	– будівництво дитячих дошкільних закладів; – реконструкція, ремонт приміщень закладів дошкільної освіти та реконструкція існуючих будівель закладів дошкільної освіти; – покращення матеріально-технічної бази садочків; – відкриття закладів дошкільної освіти у типових новобудовах та реконструкція пристосованих приміщень.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	28 000,0	44 500,0	44 500,0	117 000,0
державний бюджет:	25 000,0	40 000,0	40 000,0	105 000,0
державний фонд регіонального	25 000,0	40 000,0	40 000,0	105 000,0

розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	3 000,0	4 500,0	4 500,0	12 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	1.4.
2. Назва технічного завдання	Розбудова системи громадського здоров'я. Створення єдиного медичного інформаційного простору в регіоні та умов для формування здорового населення.
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Формування доступної та спроможної мережі закладів для надання якісних медичних послуг
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.2.1.Створення системи громадського здоров'я
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Характерною особливістю демографічної ситуації населення регіону є високий рівень постаріння і найнижча щільність проживання населення та найнижчий природний приріст населення в Україні. Рівень смертності по області (2019) найвищий - 18,6 на 1тис. населення (Україна 2018 – 14,8), рівень народжуваності (2019) найнижчий - 6,1 на 1 тис. населення (Україна 2018 – 8,7), природний приріст 2019 – -12,5 на 1тис. населення по області (Україна 2018 - -6,1). В області відбувається процес депопуляції, найгостріше негативні процеси протікають у районах, де переважає сільське населення, оскільки саме складне становище в сільській місцевості зумовлює кризову демографічну ситуацію в регіоні. Крім того, в області спостерігається тягар хронічних неінфекційних захворювань, рівень яких складає більше 87% від всіх хвороб, а 10% припадають на травми, отруєння та інші наслідки дії зовнішніх причин. Рейтингові показники неінфекційних хвороб за останні роки не змінюються і становлять – хвороби системи кровообігу – 80%; хвороби органів дихання – 37%; травми, отруєння – 10%; хвороби кістково-м'язової, сечостатевої систем, шкіри та підшкірної клітковини – по 6%; онкологічні захворювання – 2%. Це зумовлює до 70% причин смертності населення у працездатному віці. Область залишається однією з високим рівнем поширення

	ВІЛ-інфекції та мультирезистентного туберкульозу. Протягом 2019 року в цілому по області зареєстровано 610 випадків туберкульозу, 509 випадків ВІЛ/СНІД. Смертність від туберкульозу становила 8,8 на 100 тис. населення, від ВІЛ/СНІДу – 7,2. Рівень охоплення вакцинацією БЦЖ дітей в області становить 87,2%. Потребує уваги підвищення колективного імунітету у дорослого населення. Система обліку та звітності по захворюваності в області часто є дублюючою та не функціонує в режимі реального часу. Не передбачено використання виключно електронних інформаційних систем обліку. Важливим є створення умов для формування здорового населення шляхом профілактики та забезпечення раннього виявлення захворювань серед населення, пояснення значення вакцинації, популяризації здорового способу життя та відповідального ставлення до власного здоров'я.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, затвердження та виконання обласної програми підтримки системи громадського здоров'я на 100%; , забезпечення органів місцевого самоврядування медико-статистичними даними для прийняття управлінських рішень на 100%; , підвищення рівня охоплення імунізацією дорослого населення на 5 %; , зниження рівня захворюваності населення області на 4,7%; , зниження рівня смертності населення області на 2,3%; , зниження показників захворюваності на соціально небезпечні хвороби (туберкульоз, ВІЛ/СНІД) на 3%.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, забезпечення в регіоні стратегічного управління з питань громадського здоров'я; , здійснення групової та популяційної профілактики захворюваності; , створення координаційних міжсекторальних рад з питань демографічного розвитку; , посилення комунікаційної спроможності щодо питань громадського здоров'я; , забезпечення вільного доступу громадськості до медико-статистичної інформації про стан здоров'я населення, інформації про основні аспекти громадського здоров'я та профілактику захворювань; , економія коштів за рахунок зменшення захворюваності, інвалідизації населення, насамперед осіб працездатного віку; , поліпшення демографічної ситуації в регіоні за

	рахунок зменшення захворюваності, інвалідизації та смертності населення.			
9. Основні заходи технічного завдання	розробка обласної програми підтримки системи громадського здоров'я; впровадження ефективної системи інфекційного та неінфекційного контролю; проведення скринінгу та аналізу стану здоров'я населення області з метою своєчасного виявлення інфекційної та неінфекційної патології; створення комунікаційної стратегії; проведення інформаційних кампаній з використанням єдиного інформаційного простору щодо розвитку системи громадського здоров'я, підвищення рівня обізнаності населення з питань профілактики неінфекційних, інфекційних захворювань та вакцинації; створення якісного інформаційного контенту щодо здоров'я та факторів ризику захворювань; організація інформаційних потоків статистичної інформації в області (картування) , організація інформаційних баз даних з питань громадського здоров'я у режимі реального часу (онлайн-платформа); здійснення комплексу заходів щодо підвищення охоплення цільових груп населення області імунопрофілактикою; організація навчання медичних працівників первинної ланки з питань розвитку системи громадського здоров'я; моніторинг та аналіз статистичних даних.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	7 142,0	7 592,0	8 092,0	22 826,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	7 000,0	7 500,0	8 000,0	22 500,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	100,0	50,0	50,0	200,0
міжнародна допомога	42,0	42,0	42,0	126,0

1. Номер технічного завдання	1.5.
2. Назва технічного завдання	Оптимізація та модернізація закладів охорони здоров'я, що надають первинну медико-санітарну медичну допомогу
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток сільських територій. Поліпшення медичного обслуговування жителів сільських територій.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку	1.2.2. Підвищення доступності та якості надання медичної допомоги.

регіону, якому відповідає технічне завдання				
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	На сьогодні первинна медико-санітарна допомога (ПСМД), як основа будь-якої системи охорони здоров'я, опікується профілактикою і задовольняє майже 80–90 % потреб населення у медичній допомозі, а також вважається раціональною з погляду економіки, потребуючи лише до 30 % ресурсів галузі охорони здоров'я в цілому. ПМСД дозволяє забезпечити тривалий медичний нагляд в усі періоди життя людини та покращити таку важливу складову національної безпеки держави, як збереження та зміцнення здоров'я населення. Отже, кадрове та матеріально-технічне забезпечення первинної ланки, підвищення рівня підготовки та кваліфікації медичних працівників є необхідними для створення умов надання якісної первинної медичної допомоги та формування здорового населення в цілому.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	• зниження рівня інвалідності та смертності внаслідок своєчасної діагностики та надання першої медичної допомоги на 5%; • зменшення захворюваності, інвалідизації та смертності населення, насамперед осіб працездатного віку на 5%; • проведення ремонтів, реконструкцій та оснащення 15 закладів охорони здоров'я первинної ланки.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	• покращення кадрового забезпечення та матеріально-технічних ресурсів; • забезпечення якісною первинною медичною допомогою мешканців, особливо сільської місцевості; • покращення роботи з профілактики та раннього виявлення серцево-судинних та судинно-мозкових захворювань, онкологічної патології, туберкульозу, ВІЛ/СНІД та інших.			
9. Основні заходи технічного завдання	• проведення навчання медичних працівників первинної ланки на циклах спеціалізації та підвищення кваліфікації; • проведення реконструкцій та ремонту медичних закладів первинної допомоги; • приведення матеріально-технічної бази закладів первинної допомоги у відповідність до таблиця оснащення.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	30 000,0	30 000,0	30 000,0	90 000,0
державний бюджет:	25 000,0	25 000,0	25 000,0	75 000,0

державний фонд регіонального розвитку	25 000,0	25 000,0	25 000,0	75 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	1.6.
2. Назва технічного завдання	Поліпшення умов та якості отримання населенням медичних послуг у багатопрофільних та спеціалізованих закладах охорони здоров'я
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Формування доступної та спроможної мережі закладів для надання якісних медичних послуг
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.2.2. Підвищення доступності та якості надання медичної допомоги
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Упродовж тривалого часу в області спостерігається зменшення рівня народжуваності та зростання показників смертності, причому обсяги природного скорочення населення з року в рік в області є найбільшими в Україні. Оснащення закладів, що надають первинну медичну допомогу, медичним обладнанням та виробами медичного призначення, відповідно до табелів оснащення, затверджених наказами МОЗ України становить близько 40 %; закладів, що надають вторинну медичну допомогу (центральні міські та районні лікарні) – 50 %; третинну (високоспеціалізовану) медичну допомогу – 70 %, (обласні доросла та дитяча лікарні – 40 %, спеціалізовані заклади охорони здоров'я – 75 %). Більшість обладнання, яке є в наявності, фізично зношене, морально застаріле та потребує заміни. З метою покращення якості медичної допомоги, зниження смертності від гострої та хронічної патології, особливо від серцево-судинних, судинно-мозкових захворювань, онкологічної патології, підвищення тривалості життя необхідно забезпечити: - покращення матеріально-технічної бази лікувальних закладів, дооснащення сучасним діагностичним та лікувальним медичним обладнанням, високотехнологічною апаратурою. - застосування високотехнологічних методів

	діагностики та лікування, впровадження сучасних організаційних і клінічних технологій в медичну практику; підвищення професійної майстерності медичних працівників.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- будівництво, проведення реконструкцій та ремонту 30 лікувальних корпусів, поліклінік, лікарень, відділень; - покращення матеріально-технічної бази лікувальних закладів на 10%; - зниження смертності від гострої та хронічної патології на 5%.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- надання пацієнтам якісної високкокваліфікованої та вузькоспеціалізованої медичної допомоги при найбільш тяжких захворюваннях, які вимагають комплексного підходу до діагностики і лікування, застосування найбільш складних методів обстеження і лікування з використанням найновіших медичних технологій, в ряді випадків – оперативного втручання, постійного лікарняного спостереження й інтенсивного догляду; - застосування високотехнологічних методів діагностики та лікування, впровадження сучасних організаційних і клінічних технологій в медичну практику; - підвищення професійної майстерності медичних працівників.			
9. Основні заходи технічного завдання	- дооснащення багатoproфільних та спеціалізованих медичних закладів області обладнанням і апаратурою відповідно до табеля оснащення; - будівництво, проведення реконструкцій та ремонту лікувальних корпусів, поліклінік, лікарень, відділень тощо; - створення належних житлових умов для медичних працівників; - проведення навчання медичних працівників на циклах спеціалізації та підвищення кваліфікації			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	132 700,0	120 000,0	120 000,0	372 700,0
державний бюджет:	100 000,0	100 000,0	100 000,0	300 000,0
державний фонд регіонального розвитку	70 000,0	70 000,0	70 000,0	210 000,0
інші джерела	30 000,0	30 000,0	30 000,0	90 000,0
місцевий бюджет	20 000,0	20 000,0	20 000,0	60 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	12 700,0			12 700,0
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	1.7.
2. Назва технічного завдання	Розвиток системи екстреної медичної допомоги
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Модернізація та розвиток системи екстреної медичної допомоги
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.2.2. Підвищення доступності та якості надання медичної допомоги
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Для забезпечення надання вчасної екстреної медичної допомоги населенню Чернігівської області потреба в спеціалізованих автотранспортних засобів у відповідності до нормативу, складає 125 од.: категорії В – 118 од., категорії С – 7 од. Наявний спеціалізований санітарний транспорт – 104 автомобілі, з яких 62 - неуккомплектовані (згідно з ДСТУ) медичним обладнанням, вичерпали свій моторесурс, підлягають списанню або потребують ремонту. У закладі відсутній резерв санітарних автомобілів. Для зменшення смертності населення від хвороб, травм в результаті ДТП та надзвичайних ситуацій потрібно створення навчально-тренувального симуляційного центру, в якому будуть відпрацьовуватися навички надання першої медичної та домедичної допомоги. Очікується, що організація симуляційного центру забезпечить безпечну і надійну медичну допомогу пацієнтам при будь-яких кризових ситуаціях.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, придбання 66 (64 – типу В та 2 – типу С) санітарних автомобілів для надання своєчасної, якісної екстреної медичної допомоги населенню області
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, покращення організації надання екстреної (швидкої) медичної допомоги; , забезпечення доступності, своєчасності та підвищення якості екстреної медичної допомоги; , створення ефективної системи супроводу хворих на догоспітальному етапі надання екстреної медичної допомоги; , забезпечення своєчасної доставки постраждалих до найближчого стаціонару лікувально-профілактичного закладу незалежно від форми власності; , підвищення ефективності дій медичного персоналу щодо забезпечення надання медичної допомоги під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
9. Основні заходи технічного завдання	, придбання санітарних автомобілів для надання своєчасної, якісної екстреної медичної допомоги

	населенню області; - навчання спрямовані на підвищення кваліфікації лікарів та фельдшерів пунктів невідкладної допомоги, лікарів та фельдшерів з медицини невідкладних станів, медичних працівників; - проведення навчально-тренувальних заходів у громадських місцях; - навчання працівників екстрених служб основам домедичної допомоги; - проведення тренінгів із першої медичної допомоги для медичних працівників міста; - навчання основам домедичної допомоги водіїв бригад екстреної медичної допомоги, санітарного транспорту та автотранспортних засобів; - проведення навчально-тренувальних публічних заходів.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	68 552,0	36 000,0	36 000,0	140 552,0
державний бюджет:	61 702,0	32 400,0	32 400,0	126 502,0
державний фонд регіонального розвитку	61 702,0	32 400,0	32 400,0	126 502,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	6 850,0	3 600,0	3 600,0	14 050,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	1.8.
2. Назва технічного завдання	Збереження репродуктивного здоров'я
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Формування доступної та спроможної мережі закладів для надання якісних медичних послуг
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.2.3. Охорона материнства та дитинства. Збереження репродуктивного здоров'я.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Враховуючи зміни підходів та стандартів у країнах Євросоюзу і світі щодо якісної перинатальної допомоги, є необхідність у реформуванні існуючої системи перинатальної допомоги. У Чернігівській області протягом багатьох років відсутній обласний заклад або відділення з надання акушерсько-гінекологічної допомоги жіночому населенню, що створює значні труднощі в організації надання висококваліфікованої медичної допомоги жінкам сільської місцевості. В умовах демографічної кризи в районах області

	зменшується кількість пологів, знижується рівень практичної підготовки лікарів акушерів-гінекологів, анестезіологів та неонатологів, існує потреба концентрації вагітних групи високого акушерського та перинатального ризику, зі складною екстрагенітальною патологією та гінекологічними хворих в спеціалізованому та багатoproфільному закладі обласного рівня, яким стане створений обласний перинатальний центр.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	зменшення показників: - ускладнених пологів до 25 % - перинатальної смертності до 9‰ - немовлячої смертності до 6,9‰; - дитячої захворюваності до 1100 на 1000 дитячого населення; - дитячої інвалідності до 250,2 на 10 тис. дитячого населення. відсутність материнських втрат.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	покращання якості акушерсько-гінекологічної допомоги вагітним групи високого акушерського та перинатального ризику, жінкам зі складною екстрагенітальною та гінекологічною патологією і неонатологічної допомоги. забезпечення доступності жінок зі складною екстрагенітальною патологією, які вимагають комплексного підходу, до якісної, ефективної спеціалізованої і висококваліфікованої медичної допомоги, діагностики та лікування з використанням сучасних медичних технологій. своєчасне надання невідкладної високоспеціалізованої медичної допомоги жінкам з екстрагенітальною патологією.			
9. Основні заходи технічного завдання	створення та оснащення обласного перинатального центру сучасним діагностичним обладнанням і апаратурою; проведення реконструкції та ремонту відділень обласного перинатального центру; створення на базі Чернігівської обласної медико-генетичної консультації обласного медико-генетичного центру та відділення, яке буде займатися проблемами спадкових дисплазій сполученої тканини та остеопорозу; покращення матеріальної бази перинатальних закладів (відділень).			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	71 650,0	67 000,0	62 300,0	200 950,0
державний бюджет:	65 000,0	60 000,0	55 000,0	180 000,0
державний фонд регіонального розвитку	65 000,0	60 000,0	55 000,0	180 000,0
інші джерела (зазначити)				

місцевий бюджет	6 650,0	7 000,0	7 300,0	20 950,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				
11. Інша інформація щодо технічного завдання (за потреби)	Джерела та обсяг фінансування проекту визначатиметься щороку і можуть бути уточненими під час складання проекту бюджету на відповідний рік (державний бюджет, співфінансування місцевий бюджет).			

1. Номер технічного завдання	1.9.
2. Назва технічного завдання	Будівництво нових та капітальний ремонт, реконструкція і оснащення наявних спортивних об'єктів
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Формування здорової нації та створення належних умов для розвитку системи закладів фізичної культури і спорту, в тому числі для осіб з інвалідністю
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.2.4. Розвиток спортивної інфраструктури
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	- недостатній рівень охоплення населення фізкультурно-спортивними послугами; - малий відсоток забезпечення населення області найпростішими площинними спортивними спорудами для масового використання; - невідповідність наявних спортивних споруд області вимогам ДБН України.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- створення умов для відкриття на базі спортивних споруд 10-15 фізкультурно-спортивних закладів (спортивних шкіл або їх відділень, спортивних клубів, секцій та гуртків, фізкультурно-оздоровчих груп), громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування; - будівництво 5 нових спортивних об'єктів; - капітальний ремонт та реконструкція 20 наявних спортивних об'єктів; - збільшення кількості отримувачів фізкультурно-спортивних послуг на 10%.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- зміцнення здоров'я населення засобами фізичної культури і спорту та, як наслідок, підвищення продуктивності праці; - збільшення термінів працездатного і продуктивного віку населення; - наявність додаткових і доступних умов для розвитку фізичних здібностей молодих людей і

	реалізації їх через спорт вищих досягнень			
9. Основні заходи технічного завдання	, будівництво нових спортивних об'єктів; , капітальний ремонт та реконструкція наявних спортивних об'єктів; , відкриття на базі новозбудованих і оновлених спортивних об'єктів фізкультурно-спортивних закладів і організацій (спортивних шкіл або їх відділень, спортивних клубів, секцій, гуртків, фізкультурно-оздоровчих груп).			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	105 000,0	130 000,0	156 000,0	391 000,0
державний бюджет:	50 000,0	50 000,0	50 000,0	150 000,0
державний фонд регіонального розвитку	50 000,0	50 000,0	50 000,0	150 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	5 000,0	5 000,0	6 000,0	16 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	50 000,0	75 000,0	100 000,0	225 000,0
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	1.10.
2. Назва технічного завдання	Будівництво та реконструкція спортивних майданчиків для масового використання
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Формування здорової нації та створення належних умов для розвитку системи закладів фізичної культури і спорту, в тому числі для осіб з інвалідністю
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.2.4. Розвиток спортивної інфраструктури.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	, недостатній рівень охоплення населення фізкультурно-спортивними послугами; , малий відсоток забезпечення населення області найпростішими площинними спортивними спорудами для масового використання.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, збудовано 30, реконструйовано 20 спортивних майданчиків , збільшення кількості населення, яке отримує фізкультурно-спортивні послуги на 10%.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, створення умов для зміцнення здоров'я населення засобами фізичної культури і спорту та, як наслідок, підвищення продуктивності праці; , збільшення термінів працездатного і продуктивного віку населення; , пропаганда серед населення переваг здорового способу життя та відмови від шкідливих звичок;

	, збільшення обсягів рухової активності населення та створення умов для змістовного, фізичного відпочинку; , наявність додаткових і доступних умов для розвитку фізичних здібностей молодих людей і реалізації їх через спорт вищих досягнень.			
9. Основні заходи технічного завдання	, будівництво нових спортивних майданчиків зі штучним покриттям; , реконструкція наявних спортивних майданчиків у мультифункціональні; , відкриття на базі збудованих і оновлених спортивних майданчиків спортивних клубів, секцій та гуртків, фізкультурно-оздоровчих груп.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	18 500,0	23 500,0	29 000,0	71 000,0
державний бюджет:	15 000,0	20 000,0	25 000,0	60 000,0
державний фонд регіонального розвитку	15 000,0	20 000,0	25 000,0	60 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	2 000,0	2 000,0	2 000,0	6 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	1 500,0	1 500,0	2 000,0	5 000,0
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	1.11.
2. Назва технічного завдання	Розвиток мережі спортивних шкіл і секцій
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Формування здорової нації та створення належних умов для розвитку системи закладів фізичної культури і спорту, в тому числі для осіб з інвалідністю
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.2.4. Розвиток спортивної інфраструктури.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	, недостатній рівень охоплення дітей та молоді фізкультурно-спортивними послугами; , невідповідність вимогам сучасності та значне відставання від світових стандартів ресурсного забезпечення дитячо-юнацького та резервного спорту, а саме фінансового, матеріально-технічного, кадрового, науково-методичного та медико-біологічного; , недостатнє бюджетне фінансування та залучення позабюджетних коштів; , великий відсоток кількості дітей та учнівської молоді, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи; , недостатнє забезпечення матеріального і

	морального заохочення, зокрема запровадження стипендій та інших виплат спортсменам та їх тренерам; , недостатнє забезпечення спортивних шкіл і секцій необхідним спортивним інвентарем, формою, тренажерами, медикаментами, технічними засобами.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, збільшення на 20 % кількості дітей та молоді, охоплених фізкультурно-спортивними послугами; , зменшення на 20% кількості дітей та учнівської молоді, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи; , забезпечення умов для матеріального і морального заохочення молодих людей до занять спортом, зокрема запровадження стипендій та інших матеріальних стимулів для спортсменів та їх тренерів; , створення додатково 50 робочих місць; , підвищення рівня кваліфікації кадрів фізичної культури та спорту через досвід роботи у спортивних закладах; , збільшення на 3-5 тис. осіб отримувачів фізкультурно-спортивних послуг.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, зміцнення здоров'я молодих людей засобами фізичної культури і спорту та, як наслідок, підвищення їх продуктивності праці та витривалості до життєвих навантажень; , збільшення термінів працездатного і продуктивного віку населення; , пропаганда серед молоді переваг здорового способу життя та відмови від шкідливих звичок і зловживань; , збільшення обсягів рухової активності молоді та організація змістовного відпочинку; , наявність доступних умов і можливостей для розвитку фізичних здібностей молодих людей і реалізації їх через спорт вищих досягнень.			
9. Основні заходи технічного завдання	, відкриття додатково 5 нових спортивних шкіл або їх відділень з видів спорту та 20 секцій; , створення додаткових можливостей і стимулів для занять молодих людей спортом, зокрема запровадження стипендій та інших матеріальних виплат, матеріального і морального заохочення для спортсменів і їх тренерів; , забезпечення в повному обсязі спортивних шкіл і секцій необхідним спортивним інвентарем, формою, тренажерами, медикаментами і технічними засобами; , удосконалення системи відзначень та заохочення спортсменів і тренерів.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	20 500,0	25 500,0	30 500,0	76 500,0

державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	20 000,0	25 000,0	30 000,0	75 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	500,0	500,0	500,0	1 500,0
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	1.12.
2. Назва технічного завдання	Культурно-мистецький розвиток, доступ до послуг у сфері культури
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Поліпшення матеріально-технічного оснащення закладів культури в обсязі, необхідному для дотримання мінімальних стандартів забезпечення населення якісними і доступними послугами у сфері культури та перетворення їх у центри культурного розвитку територіальних громад, що позитивно впливають на формування місцевої та загальноукраїнської ідентичності. Сприяння створенню функціонально та організаційно нових моделей закладів культури (центрів культурних послуг, центрів творчості, креативних хабів) для забезпечення діяльності митців, театральних-видовищних закладів культури, незалежних театрів, музичних та художніх колективів, ансамблів.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.3.1. Створення умов для культурного розвитку і творчого самовираження громадян. Оптимізація та модернізація мережі сфери культури
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проектів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Розвинене культурне середовище є важливою передумовою якісного вдосконалення продуктивних сил, підвищення ефективності суспільного виробництва. Проте практика реформування економічної системи нашої держави свідчить, що в процесі здійснення її масштабної трансформації загострились проблеми сфери культури, невирішеність яких призвела до негативних соціальних та економічних наслідків, серед яких особливе місце займають проблеми регіонального рівня (зменшення бюджетного фінансування, невпорядкованість мережі закладів у відповідності з затвердженими нормативами, погіршення матеріально-технічного забезпечення, вивільнення значної кількості працівників тощо). У той же час вагомою передумовою зміцнення ринкової економіки є високий рівень освіченості та інтелектуальної підготовки населення,

	активізація процесів духовного оновлення та культурного прогресу суспільства, культурний рівень населення. Для забезпечення діяльності закладів культури області постає необхідність створення центрів культурних послуг, що надасть доступ та можливість підвищити рівень залучення всіх категорій населення до послуг у сфері культури, спрямованих на формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості. Сьогодні культурне багатство країни залишається ще малодоступним для багатьох людей у зв'язку з їх низькою соціально-культурною активністю, що вимагає зміни економічної бази розвитку регіонів, підвищення рівня людського капіталу, вдосконалення системи культурного виховання як головної умови вирішення стратегічної задачі – формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості. Однією з причин зниження інтересу з боку держави до вирішення цих питань є різні соціальні умови споживання культурних благ і послуг.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проектів на виконання технічного завдання	, виготовлення ПКД, реконструкція закладів культури, матеріально-технічне переоснащення, капітальні ремонти, ремонтно-реставраційні роботи 5 закладів культури і дозвілля; , створення 48 центрів культурних послуг.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проектів на виконання технічного завдання	, задоволено культурні потреби населення та забезпечено рівний доступ громадян до культурних послуг незалежно від місця проживання; , розроблено і впроваджено функціонально та організаційно нові ефективні моделі управління закладами надання культурних послуг з урахуванням щільності населення та територіальної доступності.			
9. Основні заходи технічного завдання	, виготовлення ПКД, реконструкція закладів культури, матеріально-технічне переоснащення, капітальні ремонти, ремонтно-реставраційні роботи закладів культури і дозвілля; , створення центрів культурних послуг; , інтеграція культурного життя Чернігівщини в загальноєвропейський дискурс; , здійснення обміну досвідом та практиками створення сучасних культурних установ на базі переосмислення та реконструкції матеріальної культурної спадщини регіону.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	42 000,0	50 300,0	47 000,0	139 300,0
державний бюджет:	35 000,0	40 000,0	40 000,0	115 000,0
державний фонд регіонального розвитку	35 000,0	40 000,0	40 000,0	115 000,0

інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	4 000,0	5 000,0	5 000,0	14 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори,	2 500,0	1 900,0	500,0	4 900,0
міжнародна допомога	500,0	3 400,0	1 500,0	5 400,0

1. Номер технічного завдання	1.13
2. Назва технічного завдання	Живі традиції Чернігівщини
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Запровадження механізму стимулювання реставрації та ревіталізації об'єктів культурної спадщини, вивчення елементів нематеріальної культурної спадщини як інвестиційно привабливих ресурсів .
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.3.2. Збереження та промоція нематеріальної культурної спадщини як головного джерела культурного розмаїття
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Уважне та дбайливе ставлення до історико-культурної спадщини формує авторитет сучасних країн у міжнародній спільноті не менше, ніж сприятливі політичні фактори та зміцнення економіки. Національні традиції, обряди, кухня, самобутні виконавські мистецтва, у тому числі акторська гра, музика, спів, подекуди, несуть більше інформації про країну, ніж її політичний курс чи географічне розташування. Сучасні міжкультурні комунікації є наслідком процесу інтеграції культур, що набуває все більших обсягів. Цей процес охопив різноманітні сфери суспільного життя, і вже важко знайти етнічні спільноти, які б не відчули вплив культур інших народів. Місією проєкту є збереження та передача знань, розширення можливостей та виховання у людей поваги й сприйняття культурного розмаїття, адже мета створення віртуального музею – відтворення й репрезентація у сучасній і доступній формі нематеріальної культурної спадщини Чернігівщини та збільшення кола зацікавлених культурним надбанням нашого народу, що сприятиме формуванню єдиного культурного простору України.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	Створено електронний ресурс, який передбачає висвітлення напрямів та елементів, у яких проявляється нематеріальна культурна спадщина Чернігівщини.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання	, усвідомлення в суспільстві важливості розвитку, збереження й відродження народного

технічного завдання	мистецтва; , основним довгостроковим результатом проєкту виступає усвідомлення в суспільстві важливості розвитку, збереження й відродження народного мистецтва, його інтеграція у глобальний культурний дискурс; , промоція продукції народних майстрів, художніх ремесел призведе до стимулювання надходжень у місцеві бюджети, активізації регіонального туристичного потоку; , етнічні та релігійні спільноти зберігають та розвивають свою культурну самобутність.			
9. Основні заходи технічного завдання	, проведення фестивалів, ярмарок, майстер-класів, фольклорно-етнографічних експедицій; , віртуалізація нематеріальної культурної спадщини Чернігівщини; , розроблення електронного реєстру – діджиталізація елементів нематеріальної культурної спадщини регіону; , здійснення науково-методичного супроводу реалізації проєкту шляхом проведення навчальних семінарів, наукових конференцій; , організація моніторингової діяльності та створення сучасного інформаційно-промоційного ресурсу нематеріальної культурної спадщини регіону; , актуалізація практики залучення міжнародних експертів до вивчення розвитку потенціалу нематеріальної культурної спадщини як драйверу регіональної конкурентоспроможності; , створення стратегії маркетингового просування нематеріальної культурної спадщини на міжрегіональному та міжнародному рівнях; залучення широкого кола громадськості до ознайомлення з регіональними культурними кодами;			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	2800,0	2300,0	2300,0	7400,0
державний бюджет:	2600,0	2100,0	2100,0	6800,0
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)	2600,0	2100,0	2100,0	6800,0
місцевий бюджет	200,0	200,0	200,0	600,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	1.14
2. Назва технічного завдання	Збереження пам'яток культурної спадщини
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Збереження культурної спадщини та захист традиційного характеру середовища
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.3.3. Охорона, відновлення та збереження об'єктів культурної спадщини
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Незадовільний стан пам'яток культурної спадщини, загроза їх руйнації та знищення
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, реставрація та ревіталізація 10 пам'яток архітектури; , інвентаризація і визначення меж територій 700 курганів Варвинського, Ічнянського, Срібнянського, Талалаївського районів; , виготовлення технічної документації із землеустрою з визначення меж територій 700 курганів; , проведення рятівних археологічних досліджень аварійних пам'яток археології (1800 кв. м); , інвентаризація 1180 об'єктів культурної спадщини Сновського, Козелецького, Новгород-Сіверського районів; , ремонт і реконструкція 1500 пам'яток історії та монументального мистецтва; , виготовлення і встановлення 1300 охоронних дощок (знаків) на пам'ятки археології, історії, монументального мистецтва та архітектури.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, відновлення і належне збереження для нащадків автентичної матеріальної структури об'єктів нерухомої культурної спадщини Чернігівщини, їх використання в екскурсійно-туристичній і науковій діяльності, як одного з головних чинників формування української національної ідентичності та відродження духовності українського народу; , на базі підвищення привабливості, доступності об'єктів культурної спадщини та їх популяризації формування нетривіальних туристичних брендів Чернігівщини, зростання туристичного потенціалу, збільшення кількості відвідувачів, і як результат – збільшення надходжень до місцевого бюджету .
9. Основні заходи технічного завдання	, проведення інвентаризації пам'яток (археології, історії та монументального мистецтва, архітектури та містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтних); обстеження стану збереженості іконостасів, іконопису, скульптур тощо; , визначення меж територій пам'яток археології;

	рятивні археологічні дослідження аварійних пам'яток археології; виготовлення та встановлення на пам'ятках охоронних дощок (знаків); виготовлення проектно-кошторисної документації щодо реставрації, ремонту, пристосування, консервації, реабілітації та музеєфікації об'єктів культурної спадщини, упорядження зон охорони пам'яток області; виконання робіт з реставрації, ремонту, пристосування, консервації, реабілітації, музеєфікації та ревіталізації об'єктів культурної спадщини, упорядження зон охорони пам'яток області; проведення реконструкції (будівництва), ремонту інженерних мереж та споруд, що впливають на стан збереження об'єктів культурної спадщини, зокрема в рамках визначених «туристичних магнітів» області; паспортизація об'єктів культурної спадщини; розробка інвестиційних пропозицій та проектів державно-приватного партнерства, що передбачають створення культурних точок росту регіональної економіки на базі наявних об'єктів культурної спадщини; створення електронної бази даних про об'єкти культурної спадщини в громадах Чернігівської області (архівні, бібліографічні, картографічні, геодезичні матеріали, фотоальбоми, тематичні каталоги); розробка електронних паспортів на об'єкти культурної спадщини.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021р.	2022р.	2023р.	Усього
Всього	46 380,0	48 534,0	47 189,0	142 103,0
державний бюджет:	35 000,0	35 000,0	35 000,0	105 000,0
державний фонд регіонального розвитку	35 000,0	35 000,0	35 000,0	105 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	10 380,0	11 534,0	10 189,0	32 103,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	1 000,0	2 000,0	2 000,0	5 000,0

1. Номер технічного завдання	1.15
2. Назва технічного завдання	Творче самовираження
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток креативних індустрій. Сприяння створенню нових та посиленню спроможності діючих осередків розвитку креативної економіки (центрів, хабів, платформ, агенцій, мереж тощо) на місцевому та регіональному рівні із збереженням рівних та

	прозорих умов функціонування для осередків усіх форм власності. Сприяння посиленню спроможності закладів культури до міжсекторної взаємодії, зокрема з операторами креативних індустрій, створення нових культурних продуктів та диверсифікації доходів.			
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.3.5.Розвиток креативних індустрій та створення культурного продукту			
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Необхідність в економічних ресурсах для сталого розвитку територій (районів, міст, ОТГ) Привернення уваги до стану культурної спадщини в громадах, відновлення і інтеграція її в життя громад, стимулюючи тим самим економічну привабливість території			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, створення креативних просторів у сфері культури , розширення аудиторії та ринків			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, створення, виробництво, поширення, збереження культурного продукту і підвищення рівня його споживання шляхом формування цілісного інформаційно-культурного простору. , зростання ролі громадянського суспільства в активізації життя громад та сприяння залучення населення в галузі культури			
9. Основні заходи технічного завдання	, сприяння розвитку креативних індустрій , підтримка креативних хабів, культурних майданчиків, нових форм художнього та культурного самовираження , проведення інтерактивних заходів для громадян, особливо на відкритих громадських територіях, які мають ініціювати активну участь мешканців у розвитку міста та населених пунктів, що входять до складу районів, міст та об'єднаних територіальних громад; , влаштування приміщень під розміщення креативних хабів			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021р.	2022р.	2023р.	Усього
Всього	1 147,0	11 500,0	11 500,0	24 147 ,0
державний бюджет:	944,0	10 000,0	10 000,0	20 944,0
державний фонд регіонального розвитку	944,0	10 000,0	10 000,0	20 944,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	203,0	1 500,0	1 500,0	3 203,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	1.16.
2. Назва технічного завдання	Поліпшення умов надання соціальних та реабілітаційних послуг населенню
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Формування системи надання соціальних послуг відповідно до потреб населення шляхом модернізації існуючих і запровадження нових видів соціальних послуг з урахуванням гендерних особливостей, зокрема забезпечення розвитку якісних і доступних послуг з догляду, у тому числі доглядової інфраструктури.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.4.1. Модернізація матеріально-технічної бази установ та закладів системи соціального захисту населення
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	В області з кожним роком збільшується кількість осіб з психічними розладами, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, та кількість дітей з особливими потребами. Існуюча потужність не дозволяє надати кваліфіковані соціальні та реабілітаційні послуги всім, хто їх потребує. Приміщення, в яких надаються соціальні послуги, побудовані понад 50 років тому, внутрішні мережі теплопостачання, водопостачання та каналізації застаріли та потребують оновлення. Існує нагальна потреба у ремонті, утепленні, облаштуванні закладів соціально-психологічної реабілітації дітей.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, будівництво, реконструкція, капітальний ремонт 5 закладів соціальної сфери.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, створення умов для прискореного процесу реабілітації особам з обмеженими можливостями; , надання комплексу послуг з соціальної, психологічної, фізичної, медичної, психолого-педагогічної, фізкультурно-спортивної та професійної орієнтації особам, які цього потребують, для забезпечення їх повноцінного життя; , створення більш комфортних умов для проживання, виховання дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах, дітей, які залишилися без піклування батьків, розвиток їх фізичної активності, забезпечення змістовного дозвілля.
9. Основні заходи технічного завдання	, будівництво, реконструкція, капітальний ремонт закладів соціальної сфери; , покращення матеріально-технічної бази, технічне переоснащення, придбання сучасного обладнання.

10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	23 200,0	27 700,0	33 000,0	83 900,0
державний бюджет:	20 000,0	25 000,0	30 000,0	75 000,0
державний фонд регіонального розвитку	20 000,0	25 000,0	30 000,0	75 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	2 000,0	2 500,0	3 000,0	7 500,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	1 200,0	200,0		1 400,0
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	1.17
2. Назва технічного завдання	Поліпшення суспільного становища багатодітних сімей
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток соціальної інфраструктури
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.4.2 Розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, запобігання дитячій бездоглядності та підтримка багатодітних сімей
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Більшість багатодітних сімей перебуває в складних життєвих обставинах, що зумовлює неспроможність забезпечувати необхідні умови для проживання та виконання ними своїх функцій. Відзначається значний рівень невпевненості багатодітних сімей у своєму майбутньому. Відсутність усвідомлення відповідального батьківства у вихованні та всебічному розвитку дітей.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, на 30% підвищення рівня та якості життя багатодітних сімей. , на 30% підвищення престижу багатодітних сімей, формування у підростаючого покоління бажання створювати міцні великі сім'ї.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, удосконалено систему надання допомоги багатодітним сім'ям, зокрема тим, що перебувають у складних життєвих обставинах; , створено передумови для змістовного дозвілля багатодітних родин з урахуванням потреб різних вікових груп; , підвищено суспільний статус багатодітної сім'ї та відповідальність батьків за народження та виховання дітей.
9. Основні заходи технічного завдання	, започаткування Школи відповідального батьківства; , забезпечення обстеження соціально-побутових

	умов багатодітних сімей, які потрапили у складні життєві обставини, визначення їх першочергових потреб; , матеріальне стимулювання при народженні дитини; , поліпшення житлових умов багатодітної сім'ї; , підтримка заходів започаткування власної справи; , заходи, спрямовані на родинно-сімейне виховання, пропаганду українських традицій подружнього життя; , проведення просвітницької роботи через засоби масової інформації з роз'яснення права багатодітної сім'ї на державну підтримку, в тому числі у сфері соціального забезпечення, охорони здоров'я, освіти.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	1500,0	2000,0	2500,0	6000,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	1500,0	2000,0	2500,0	6000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	1.18.
2. Назва технічного завдання	Створення безпечного та комфортного середовища для оздоровлення та відпочинку дітей в області
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток дошкільної та позашкільної освіти
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.4.3. Оздоровлення та відпочинок дітей
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	, низький рівень матеріально-технічного забезпечення закладів оздоровлення, що не відповідає вимогам безпеки та актуальним потребам роботи з дітьми та молоддю та запитам дітей; , погіршення стану здоров'я дітей та молоді; , комерціалізація соціальної сфери обмежує доступ дітей до позашкільної освіти, задоволення

	їх культурних інтересів та спортивно-оздоровчих потреб; , організація виховного процесу та дозвілля в дитячих закладах не відповідає сучасним підходам до використання активних форм відпочинку і оздоровлення; , недостатній рівень кадрового забезпечення			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, проведення капітального ремонту, оснащення, реконструкції 3 дитячих закладів оздоровлення та відпочинку; , збільшення кількості дітей, охоплених організованими формами відпочинку та оздоровлення на 10%; , зменшення витрат на утримання закладів через вжиття заходів енергоефективності та впровадження енергоощадних технологій на 10%			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, покращення матеріально-технічного стану закладів оздоровлення та відпочинку; , забезпечення функціонування дитячих закладів оздоровлення та відпочинку відповідно до вимог Державного соціального стандарту оздоровлення та відпочинку дітей; , відновлення роботи нефункціонуючих дитячих закладів оздоровлення та відпочинку області; , охоплення послугами оздоровлення та відпочинку не менш як 55 % загальної чисельності дітей шкільного віку; , максимальне забезпечення послугами оздоровлення та відпочинку дітей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки; , забезпечення виконання норм відповідно до Правил пожежної безпеки в Україні.			
9. Основні заходи технічного завдання	, проведення капітального ремонту, оснащення, реконструкції дитячих закладів оздоровлення та відпочинку; , організація оздоровлення та відпочинку дітей області в закладах місцевої оздоровчої бази та за межами області; , впровадження новітніх телекомунікаційних технологій; , реалізація заходів щодо функціонування цілорічних закладів оздоровлення та відпочинку.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	15 000,0	32 000,0	34 000,0	81 000,0
державний бюджет:	5 000,0	20 000,0	20 000,0	45 000,0
державний фонд регіонального розвитку	5 000,0	20 000,0	20 000,0	45 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	10 000,0	12 000,0	14 000,0	36 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				

міжнародна допомога				
1. Номер технічного завдання	1.19.			
2. Назва технічного завдання	Комплексний підхід до вирішення проблеми гендерної нерівності, дискримінації та насильства за ознакою статі у всіх сферах життя суспільства			
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидія домашньому насильству та дискримінації			
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.4.4. Забезпечення гендерної рівності, запобігання та протидія домашньому насильству або насильству за ознакою статі			
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Недостатній рівень економічної незалежності жінок і чоловіків, існування гендерних стереотипів у суспільстві, низький рівень гендерної культури, поширені в суспільстві звичаї чи традиції про соціальні функції (становище, обов'язки тощо) жінок і чоловіків.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	На 40% підвищено рівень обізнаності громадськості області щодо утвердження гендерної рівності в суспільстві.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	Створено комплексну систему реагування на випадки дискримінації та насильства за ознакою статі.			
9. Основні заходи технічного завдання	проведення соціологічних опитувань серед різних соціальних груп населення з метою виявлення рівня обізнаності щодо гендерної проблематики; проведення інформаційних кампаній (форумів, засідань за «круглим столом», акцій, зустрічей, конференцій тощо), спрямованих на подолання гендерних стереотипів, запобігання та протидію дискримінації та насильства за ознакою статі; підвищення професійного рівня державних службовців, представників органів місцевого самоврядування, працівників державних підприємств, установ та організацій з питань дискримінації за гендерною ознакою та гендерно зумовленого насильства; проведення заходів щодо залучення жінок до процесу прийняття суспільно важливих рішень.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	120,0	200,0	250,0	570,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального				

розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	120,0	200,0	250,0	570,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	1.20.
2. Назва технічного завдання	Створення ефективної системи протидії домашньому насильству
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидія домашньому насильству та дискримінації
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.4.4. Забезпечення гендерної рівності. Запобігання та протидія домашньому насильству або насильству за ознакою статі
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	– низький рівень поінформованості населення щодо проблеми домашнього насильства або насильства за ознакою статі; – небажання жінок визнавати себе жертвою насильства; – недосконалий механізм взаємодії між суб'єктами, до компетенції яких належить здійснення заходів з протидії домашньому насильству; – відсутність в області в достатній кількості спеціалізованих служб підтримки осіб постраждалих від насильства.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	100% охоплено послугами спеціалізованих служб підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	– гарантована особам, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі, безпека та забезпечення їх основоположних прав і свобод, отримання ними якісної соціально-психологічної допомоги; – забезпечено умови подальшого розвитку соціального середовища, що сприятиме «нульовій толерантності» по відношенню до насильства в суспільстві; – підвищено рівень поінформованості громадян щодо проблеми насильства.
9. Основні заходи технічного завдання	– проведення інформаційно-просвітницьких заходів, спрямованих на підвищення рівня поінформованості населення щодо проблеми домашнього насильства або насильства за ознакою статі; – забезпечення реалізації корекційних програм

	для осіб, які вчиняють домашнє насильство; , створення мережі мобільних бригад, притулків для постраждалих осіб та денних центрів соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі; , забезпечення проведення навчань, тренінгів, семінарів для спеціалістів, які здійснюють заходи у сфері протидії домашньому насильству.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	1100,0	1400,0	1900,0	4400,0
державний бюджет:	300,0	400,0	600,0	1300,0
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)	300,0	400,0	600,0	1300,0
місцевий бюджет	800,0	1000,0	1300,0	3100,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	1.21.
2. Назва технічного завдання	Створення соціальних підприємств, зокрема традиційних народних ремесел в об'єднаних територіальних громадах Чернігівської області
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Стимулювання формування економічного середовища та розвитку сфери зайнятості населення навколо об'єктів культурної спадщини, у тому числі визначення економічного механізму стимулювання їх збереження. Сприяння професійній орієнтації, працевлаштуванню молоді, її самозайнятості, підвищенню рівня її конкурентоспроможності та професійного розвитку, отриманню відповідних компетентностей.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.5.1. Сприяння продуктивній зайнятості, підвищення якості та конкурентоспроможності робочої сили.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Високий рівень безробіття, особливо в сільській місцевості. Попит на продукцію традиційних народних ремесел (вишивання, лозоплетіння, гончарство та інші) сьогодні стабільно високий, проте в області відсутнє легальне її виробництво підприємствами малого бізнесу, яке б забезпечувало сплату податків та продуктивну зайнятість сільського населення.

7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, зростання кількості зайнятих мешканців громад; , зростання доходів бюджетів ОТГ			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, популяризація традиційних народних ремесел, як засобу легального та прибуткового бізнесу; , зростання дохідності та забезпечення соціально-економічного розвитку громад; , розвиток соціального підприємства в регіоні, як одного із засобів підвищення конкурентоспроможності громад; , популяризація традиційних народних ремесел , мотивування до організації подібних підприємницьких структур в інших ОТГ області на вдалому прикладі підприємства, можлива підтримка (у т.ч. фінансова) діяльності підприємства шляхом участі у загальнодержавних програмах з організації працевлаштування безробітних та підтримки розвитку підприємництва.			
9. Основні заходи технічного завдання	, створення та реєстрація соціального підприємства, підбір персоналу, в тому числі шляхом участі у загальнодержавних програмах сприяння розвитку підприємництва та працевлаштування безробітних громадян; , ремонт приміщень, облаштування виробничої площі та робочих місць; , придбання та налаштування обладнання для виробничих потреб; , організація ведення господарської діяльності виробництва та збуту продукції.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього		11 500,0	11 500,0	23 000,0
державний бюджет:		10 000,0	10 000,0	20 000,0
державний фонд регіонального розвитку		10 000,0	10 000,0	20 000,0
інші джерела (Фонд загально-обов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття)				
місцевий бюджет		1 500,0	1 500,0	3 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	1.22.
2. Назва технічного завдання	Створення умов для здобуття якісної професійної освіти
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Сприяння професійній орієнтації, працевлаштуванню молоді, її самозайнятості, підвищенню рівня її конкурентоспроможності та

	професійного розвитку, отриманню відповідних компетентностей.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	1.5.2. Організація ефективної профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю та безробітним населенням.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Ринок праці регіону перенасичений спеціалістами економічного, юридичного, фінансового напрямів та фахівцями з управління. Загострюється потреба економіки в інженерно-технічних кадрах, кваліфікованих працівниках «з інструментом», представниках робітничих професій (72% у загальній кількості вакансій). При цьому оновлення людського капіталу за рахунок молоді є вкрай недостатнім через демографічну кризу в регіоні, значні темпи трудової міграції. Через відсутність системної профорієнтаційної роботи з молоддю та вибору нею неактуальних професій, поширюється молодіжне безробіття з комплексом супутніх соціальних ризиків, знижується продуктивність праці та погіршується якість робочої сили, зростають державні видатки на допомогу по безробіттю та професійну перепідготовку. Вкрай актуальною є організація профорієнтаційних заходів з молоддю, яка проживає у сільській місцевості, де відчувається брак людських, технічних та інформаційних ресурсів для проведення такої роботи. Потребує удосконалення матеріально-технічна база закладів професійно-технічної освіти. Існує необхідність модернізації навчально-виробничого процесу.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, модернізація 3-х закладів професійної освіти; , капітальний ремонт та реконструкція 5 закладів професійної освіти; , працевлаштування випускників закладів професійної освіти (ЗПО) не менше 90%. , збільшення частки молоді, які бажають здобувати професійно-технічну освіту до 30% від кількості випускників шкіл;
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, вирішення проблеми оновлення застарілої матеріально-технічної бази ЗПО, що негативно впливає на якість підготовки робітничих кадрів, знижує можливість професійної самореалізації особистості; , покращення якості підготовки робітників для потреб регіонального ринку праці; , забезпечення умов для отримання якісної професійної освіти шляхом осучаснення

	матеріально-технічної бази, приведення її у відповідність до переліку основних обов'язкових засобів навчання, визначених стандартами професійно-технічної освіти з конкретних професій. , поліпшення якості професійних навиків учнів, ефективне використання наявної матеріально-технічної бази, кадрового потенціалу педагогічних працівників; , підвищення рівня викладання предметів в ЗПО області шляхом використання мультимедійного обладнання і електронних засобів навчального призначення та організації вільного доступу учнів і педагогічних працівників до високоякісних освітніх електронних бібліотек, навчальних матеріалів, навчально-методичних комплексів, цифрових інформаційних ресурсів; , створення комфортних умов під час освітнього процесу.			
9. Основні заходи технічного завдання	, моніторинг потреб ринку праці області у кваліфікованих робітниках; , придбання сучасної навчальної техніки, обладнання, інструменту, матеріалів, комп'ютерної техніки; мультимедійного обладнання, програмного забезпечення для навчально-виробничого процесу; , капітальний ремонт та реконструкція закладів професійної освіти; , створення галузевих навчально-практичних центрів на базі ЗПО; , створення доступного навчального середовища для інклюзивного професійного навчання			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	17 000,0	22 500,0	22 500,0	62 000,0
державний бюджет:	15 000	20 000	20 000,0	55 000,0
державний фонд регіонального розвитку	15 000	20 000	20 000,0	55 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	2 000,0	2 500,0	2 500,0	7 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

4.2. Технічні завдання Програми 2. Комфортні та безпечні умови для життя

1. Номер технічного завдання	2.1.
2. Назва технічного завдання	Розбудова дорожньої інфраструктури
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розбудова мережі якісних автомобільних доріг загального користування місцевого значення.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	2.1.1. Будівництво і модернізація мережі автомобільних доріг загального користування та штучних споруд на них
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Основною проблемою розвитку дорожньої інфраструктури є недостатній рівень фінансування будівельних та ремонтних робіт. Через незадовільний експлуатаційний стан більшості доріг в області зростає небезпека дорожнього руху, збільшується кількість дорожньо-транспортних пригод. Сама мережа автомобільних доріг потребує розширення. Протяжність доріг загального користування місцевого значення складає 4760,2 км. На даний час більшість автомобільних доріг знаходяться в незадовільному стані та потребують невідкладного ремонту. На дорогах місцевого значення розташовано 246 мостів протяжністю 5224,53 пог. м з них: 188 – на дорогах обласного значення; 58 – на дорогах районного значення. Згідно з технічними звітами обстежень мостових переходів на дорогах загального користування місцевого значення (за 2008–2013 рр.) 20 мостів, у складі яких 3 – дерев'яні, перебувають в аварійному стані та потребують капітального ремонту чи реконструкції.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, будівництво, реконструкція та капітальний ремонт доріг, поточний, середній та поточний дрібний ремонт дорожнього покриття та експлуатаційне утримання доріг – 20; , здійснення капітального ремонту аварійних мостів на автомобільних дорогах загального користування місцевого значення – 10; , зменшення часу доїзду на 20%.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, поліпшення транспортно-експлуатаційного стану мостових споруд та автомобільних доріг; , забезпечення населених пунктів якісним дорожнім покриттям; , створення розвиненої дорожньої інфраструктури; , подальша експлуатація відновлених автошляхів

	приводить до інтенсивного розвитку прилеглих територій, створює привабливий клімат для внутрішніх та зовнішніх інвестицій; покращення регулярних автобусних перевезень, проїзду транспорту невідкладної допомоги (медичної, пожежної тощо), підвозу учнів до опорних шкіл.			
9. Основні заходи технічного завдання	будівництво, реконструкція та капітальний ремонт доріг; поточний, середній та поточний дрібний ремонт дорожнього покриття та експлуатаційне утримання доріг; здійснення капітального ремонту аварійних мостів на автомобільних дорогах загального користування місцевого значення.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	917 000,0	939 000,0	1 000 000,0	2 856 000,0
державний бюджет:	825 000,0	845 000,0	900 000,0	2 570 000,0
державний фонд регіонального розвитку	30 000,0	30 000,0	30 000,0	90 000,0
інші джерела (зазначити)	795 000,0	815 000,0	870 000,0	2 480 000,0
місцевий бюджет	92 000,0	94 000,0	100 000,0	286 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	2.2.
2. Назва технічного завдання	Створення та розвиток інфраструктури авіаційного транспорту
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Забезпечення розвитку мережі та модернізації регіональних аеропортів, які функціонуватимуть в єдиній системі з великими вітчизняними аеропортами-хабами.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	2.1.2. Створення умов для відновлення авіаперевезень на міжрегіональних та міжнародних сполученнях.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Чернігівська область є північним регіоном України та межує з Російською Федерацією і Республікою Білорусь. Однак, регіон залишається на периферії сучасних процесів розвитку, не використовуючи у повній мірі переваги географічного розташування, історико-культурний та туристично-рекреаційний потенціал. Транспортна «ізоляція» обласного центру, а саме відсутність в області авіасполучення, цивільних пасажирських та вантажних авіаційних перевезень гальмують

	розвиток туризму, ділового середовища, інтеграції регіону до європейського культурно-ділового простору.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	очікувані обсяги перевезень пасажирів на рік 100 тис. пасажирів, починаючи з 3-го року впровадження проєкту; за прогнозом: 50 тис. туристів за рік, 250 млн грн виручки сфери обслуговування і торгівлі; 150 млн грн інвестицій у нову інфраструктуру авіагалузі (пасажирський термінал, облаштування інфраструктури міжнародного пункту пропуску, облаштування території летовища); поліпшення інвестиційного середовища області; можливість швидкої передислокації рухомого складу при зміні пасажиропотоків, у тому числі через аварії на інших видах транспорту.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	доступність користування авіатранспортом для 50 тис. мешканців Чернігівської області, 20 тис. жителів інших суміжних областей, 30 тис. авіапасажирів чартерних рейсів за рахунок іноземних туристів; швидкість доставки пасажирів і вантажів, можливість досягнення віддалених районів, висока надійність.			
9. Основні заходи технічного завдання	техніко-економічне обґрунтування створення міжнародного аеропорту через модернізацію аеродрому ВПС ЗСУ для спільного цивільно-військового використання; розробка комплексу КПД та здійснення комплексу монтажно-будівельних робіт інфраструктури цивільного аеропорту; розробка та узгодження документації функціонування міжнародного пункту пропуску з Держприкордонслужбою, Мінінфраструктури.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього			5 000,0	5 000,0
державний бюджет:			5 000,0	5 000,0
державний фонд регіонального розвитку			5 000,0	5 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет				
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	2.3.
2. Назва технічного завдання	Поліпшення пасажирських автоперевезень до малонаселених пунктів та на соціальних маршрутах області

3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Поліпшення умов транспортної доступності сільських населених пунктів до адміністративних центрів територіальних громад та найближчих міст з населенням понад 50 тис. осіб.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	2.1.3. Розширення та вдосконалення мережі підприємств транспорту
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Територія Чернігівської області одна з найменш населених в Україні. Характерна її особливість – значна кількість малонаселених пунктів (до 100 осіб). Розташовані вони, як правило, на значних відстанях один від одного та від адміністративних центрів. Приміські пасажирські автоперевезення все більше втрачають свою рентабельність для перевізників, оскільки більшість мешканців віддалених малонаселених пунктів області переважно люди похилого віку з низьким рівнем купівельної спроможності, які не представляють особливого інтересу для приватного автоперевізника. Як наслідок – маємо зменшення пасажиропотоку, а мешканці віддалених малонаселених пунктів позбавляються можливості регулярного транспортного сполучення, не можуть вчасно отримати необхідні їм соціальні, адміністративні та інші послуги. Отже, погано виконується важлива соціальна функція.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, вартість проїзду пасажирських автоперевезень, що здійснюють комунальні підприємства автомобільного транспорту, створені на території об'єднаних територіальних громад області, може бути нижча за вартість перевезень приватних перевізників на 20%; , збільшення надходжень до місцевих бюджетів за рахунок більшої мобільності місцевих мешканців та їхньої економічної активності на 5%.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, створення нових робочих місць жителів районів області у новостворених комунальних підприємствах автотранспорту; , створення умов для надання якісних послуг з перевезень пасажирів населенню громад та районів, покращення транспортного забезпечення регіону, вдосконалення мережі транспортних підприємств області; , зняття соціальної напруги у зв'язку з вирішенням проблеми транспортного сполучення з райцентром відділених малонаселених пунктів, до місця роботи, навчання, лікарні за зручним

	узгодженим розкладом; , задоволення потреб населення у якісному, стабільному транспортному обслуговуванні; , нові низькопідлогові автобуси забезпечать більшу доступність транспорту для осіб з обмеженими фізичними можливостями та маломобільних груп населення і дозволять збільшити зону охоплення маршрутної мережі спеціальним рухомих складом.			
9. Основні заходи технічного завдання	, створення та функціонування комунальних автотранспортних підприємств на території об'єднаних територіальних громад області, у тому числі на засадах міжмуніципального співробітництва; , залучення експертів та експертного узагальнення отриманої інформації, перегляду на основі отриманих рекомендацій існуючої мережі транспортних маршрутів – корегування наявних, розробка та затвердження нових; , дослідження можливості та (за його результатами) підключення до системи руху за маршрутами (типу «ДОЗОР»); , придбання необхідного автотранспорту.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	20 000,0	20 000,0	20 000,0	60 000,0
державний бюджет:	10 000,0	10 000,0	10 000,0	30 000,0
державний фонд регіонального розвитку	10 000,0	10 000,0	10 000,0	30 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	10 000,0	10 000,0	10 000,0	30 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				
11. Інша інформація щодо технічного завдання (за потреби)				

1. Номер технічного завдання	2.4.
2. Назва технічного завдання	Реконструкція, капітальний ремонт мережі міського електротранспорту та оновлення рухомого складу
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток транспортної інфраструктури
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	2.1.4. Розвиток якісної та доступної транспортної інфраструктури, у т.ч. екологічно чистих видів транспорту.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним	Чернігівська область

завданням	
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Комунальне підприємство «Чернігівське тролейбусне управління» Чернігівської міської ради (КП «ЧТУ») працює в місті Чернігові з 1964 року і є найбільшим транспортним підприємством міста. Довжина контактної мережі м. Чернігова становить 110,471 км (220,942 км контактного проводу) та 2607 опор (залізобетонних – 2389 шт., металевих – 218 шт.). Існуюча контактна мережа має знос понад 75 %, кабельна мережі – 100 %. Капітальний ремонт контактної мережі не проводився з 2005 по 2015 р. Підприємство експлуатує 10 тягових підстанцій міського електротранспорту. Капітальні ремонти тягових підстанцій не проводились до 2017 року. Капітальний ремонт (заміна) кабельних мереж жодного разу не проводився до 2018 року. На балансі підприємства знаходяться 108 одиниць рухомого складу електротранспорту, з яких 34 низькопідлогових, пристосовані для перевезення осіб з обмеженими фізичними можливостями. Проте кількість пасажирських тролейбусів, що відпрацювали нормативний строк експлуатації (більше 10 р.), становить 82 одиниці (80 % загальної кількості пасажирського рухомого складу) та є необхідність оновлення рухомого складу електротранспорту для підвищення рівня обслуговування населення.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	• зниження експлуатаційних витрат, пов'язаних із систематичними відмовами в роботі, аварійними пошкодженнями та інше; • зниження споживання електричної енергії; • підвищення коефіцієнта корисної дії обладнання.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	• забезпечення доступності транспорту для осіб з обмеженими фізичними можливостями та маломобільних груп; • підвищення рівня обслуговування населення та ефективне використання тролейбусної маршрутної мережі, а саме виключення необхідності застосування автобусів з малою пасажиромісткістю на тролейбусних маршрутах міста.
9. Основні заходи технічного завдання	• капітальний ремонт контактної мережі із заміною залізобетонних опор, контактного дроту та всіх спецчастин; • заміна кабельних ліній мережі 10 кВ; • капітальний ремонт обладнання тягових підстанцій; • оновлення рухомого складу комунального підприємства «Чернігівське тролейбусне управління» Чернігівської міської ради шляхом придбання нових енергоефективних низькопідлогових тролейбусів; • підготовка та перепідготовка водіїв з урахуванням особливостей керування новим рухомим складом; • забезпечення доступності транспортних послуг для

	всіх громадян, у тому числі для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, шляхом створення для них доступного середовища для вільного пересування.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	62 800,0	30 000,0	30 000,0	122 800,0
державний бюджет:	42 600,0	18 000,0	18 000,0	78 600,0
державний фонд регіонального розвитку	42 600,0	18 000,0	18 000,0	78 600,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	20 200,0	12 000,0	12 000,0	44 200,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	2.5.
2. Назва технічного завдання	Забезпечення містобудівною документацією населених пунктів області
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Створення взаємопов'язаної системи планування просторового розвитку держави на основі оновленої Генеральної схеми планування території України та містобудівної документації регіонального і місцевого рівня.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	2.2.1. Розроблення містобудівної документації та забезпечення її публічності.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Повільні темпи розроблення (оновлення) містобудівної документації населених пунктів області в основному зумовлені недостатнім фінансуванням видатків з місцевих бюджетів. Загальна ситуація ускладнюється відсутністю актуалізованого цифрового картографічного матеріалу, який є вихідним матеріалом для розроблення містобудівної документації, та повинен створюватися відповідно до Закону України «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність» за кошти місцевих бюджетів. На практиці це означає, що частина населених пунктів області та інші території позбавлені надійної містобудівної основи для обґрунтування рішень щодо їх розвитку, розміщення об'єктів будівництва, відведення земельних ділянок для різних функціональних потреб, що призводить до прийняття суперечливих рішень щодо забудови територій та оскарження цих рішень

7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	2021 рік – 40 генеральних планів 2022 рік – 45 генеральних планів 2023 рік – 50 генеральних планів			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	Забезпечення містобудівною документацією населених пунктів області, вирішення питань раціонального використання територій, підготовки обґрунтованих пропозицій щодо встановлення та зміни меж населених пунктів, здійснення комплексної забудови територій, збільшення обсягу інвестицій			
9. Основні заходи технічного завдання	, розроблення топографо-геодезичної основи генеральних планів населених пунктів; , розроблення генеральних планів та зонінгів населених пунктів; , розроблення розділу стратегічної екологічної оцінки генеральних планів населених пунктів; , проведення експертизи генеральних планів (для міст).			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	10 000,0	10 000,0	10 000,0	30 000,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	10 000,0	10 000,0	10 000,0	30 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	2.6.
2. Назва технічного завдання	Коригування (оновлення) схеми планування Чернігівської області
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Створення взаємопов'язаної системи планування просторового розвитку держави на основі оновленої Генеральної схеми планування території України та містобудівної документації регіонального і місцевого рівня.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	2.2.1. Розроблення містобудівної документації та забезпечення її публічності
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Схема планування території Чернігівської області (далі – Схема) розроблена ДП «Український державний науково-дослідний інститут проектування міст “ДІПРОМІСТО” імені Ю.М. Білоконя» в період 2007–2011 роки та затверджена рішенням сесії Чернігівської обласної ради від

	28.09.2012. Але в результаті кардинальних змін, які відбулись в державі за останнє десятиліття – переходом до інноваційних, цифрових технологій в управлінні розвитком, процесом децентралізації, декомунізації, змінами нормативно-законодавчої бази, появою абсолютно нових військових, соціально-економічних загроз та викликів, виникла нагальна потреба в коригуванні матеріалів Схеми. Також слід зазначити, що в результаті переформатування законодавства Схеми вже не відповідає вимогам ряду нормативно-правових актів, і в першу чергу Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», де зазначено, що містобудівна документація повинна створюватись в державній системі координат УСК-2000 та в форматі геопросторових даних. Зокрема, невідповідність діючої Схеми цим нормам фактично унеможливує повноцінне створення та ведення містобудівного кадастру області.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	Оновлено 1 схему планування Чернігівської області			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	Приведена до актуального стану, Схеми стане стратегічним базовим документом для оновлення всієї містобудівної документації місцевого рівня: схем планування територій адміністративних районів, схем планування територій сільських рад, генеральних планів населених пунктів, зон тривалого та короткочасного відпочинку, схем і проєктів розвитку транскордонних регіонів, регіональних правил забудови, проєктів проходження міжнародних транспортних коридорів, а також схем захисту територій та населених пунктів від небезпечних геологічних та гідрологічних процесів			
9. Основні заходи технічного завдання	• розроблення топографо-геодезичної основи для розробки Схеми; • розроблення Схеми; • розроблення стратегічної екологічної оцінки Схеми; • проведення експертизи Схеми.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	4 600,0	4 600,0	4 600,0	13 800,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	3 600,0	3 600,0	3 600,0	10 800,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0

1. Номер технічного завдання	2.7.
2. Назва технічного завдання	Геоінформаційна система містобудівного кадастру Чернігівської області
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Створення взаємопов'язаної системи планування просторового розвитку держави на основі оновленої Генеральної схеми планування території України та містобудівної документації регіонального і місцевого рівня.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	2.2.2. Впровадження геоінформаційних систем містобудівного кадастру та забезпечення їх публічності
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Рішенням обласної ради від 18.12.2015 № 17-2/VI затверджено регіональну цільову Програму ведення містобудівного кадастру Чернігівської області на 2016-2018 роки (далі – Програма), розроблену на виконання вимог Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» та постанови КМУ від 25.05.2011 № 559 «Про містобудівний кадастр». У 2017 р. рішенням обласної ради від 07.12.2017 № 14-2/VI затверджено зміни до Програми. Але на сьогодні основним стримуючим чинником створення містобудівного кадастру області є недостатній обсяг фінансування Програми.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	2023 рік – 1 геоінформаційна система містобудівного кадастру Чернігівської області
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	Створення системи містобудівного кадастру області та запуск геопорталу (веб-сайту) в експлуатацію дасть можливість в повному обсязі реалізувати схему територіального планування території області, стратегію її розвитку, постійно забезпечувати органи державної та місцевої влади актуальною і об'єктивною інформацією про дійсний стан і статус об'єктів землекористування та нерухомості, зміни їх характеристик, функціонального використання, результатів економічної оцінки, метричних даних, використовувати широкий функціонал формування запитів до інтерактивної цифрової бази даних містобудівного кадастру області, створить можливість розміщення користувацької картографічної інформації тощо.
9. Основні заходи технічного завдання	, забезпечення розвитку містобудівного кадастру Чернігівської області детальним описом вимог і завдань до різних її компонентів, відповідним нормативно-правовим забезпеченням;

	, створення апаратно-технічної та програмної бази містобудівного кадастру області; , формування первинної геопросторової бази даних містобудівного кадастру області та організація робіт з інформаційного наповнення; , організація інформаційного та технічного захисту системи містобудівного кадастру області			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	360,0	355,0	340,0	1055,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	360,0	355,0	340,0	1055,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	2.8.
2. Назва технічного завдання	Будівництво та модернізація водопровідно-каналізаційних систем
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Забезпечення запровадження комплексу заходів з розвитку, санації та ревіталізації систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, забезпечення доступності якісних послуг у цій сфері, зокрема шляхом будівництва нових систем з використанням новітніх технологій, реконструкції існуючих з урахуванням потреб територіальних громад.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	2.3.1. Забезпечення населення якісною питною водою
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Діюча мережа водопостачання та водовідведення області відпрацювала свій ресурс. Переважна більшість мереж амортизовані та знаходяться в аварійному стані. Обстеження очисних споруд області показало, що більшість з них збудована в минулому сторіччі і не відповідає сучасним нормативним вимогам. Майже на всіх очисних спорудах стічна вода після очисних споруд містить амонійного азоту і фосфатів більше від нормативних вимог. Це може пояснюватись тим, що за роки, коли експлуатувались очисні споруди, з'явилася велика кількість нових миючих та чистячих засобів, які збільшили навантаження на

	очисні споруди сполуками азоту та фосфору. За ці роки суттєво змінились санітарні норми, а проєктування очисних споруд відбувалось за старими санітарними нормами і правилами, які діяли в 50-60-ті роки минулого століття.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- покращення технічного стану мереж водопостачання і водовідведення та впровадження сучасних, передових технологій, направлених на підвищення енергоефективності обладнання та скорочення технологічних втрат – 10%; - зменшення споживання водних ресурсів – 15%. - протяжність реконструйованих водопровідно-каналізаційних мереж – 30 км.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- підвищення рівня та якості надання послуг населенню відповідно до санітарно-гігієнічних норм та стандартів, передбачених чинним законодавством України; - інтенсифікація біохімічних процесів очистки стічних вод в очисних спорудах.			
9. Основні заходи технічного завдання	- розширення централізованої системи водопостачання та водовідведення; - будівництво нових водогонів, водозаборів, очисних споруд для очищення стічних вод, що утворюються в промисловості, комунальному господарстві та інших галузях; - капітальний ремонт, реконструкція, модернізація мереж, водопостачання і водовідведення та технологічного обладнання.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	92 000,0	64 000,0	66 000,0	222 000,0
державний бюджет:	45 000,0	50 000,0	50 000,0	145 000,0
державний фонд регіонального розвитку	45 000,0	50 000,0	50 000,0	145 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	5 000,0	6 000,0	6 000,0	17 000,0
інші джерела (зазначити)				
міжнародна допомога	42 000,0	8 000,0	10 000,0	60 000,0
приватні інвестори				

1. Номер технічного завдання	2.9.
2. Назва технічного завдання	Поліпшення житлових умов проживання населення.
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток інженерної інфраструктури. Сприяння розвитку місцевих житлових програм, зокрема запровадженню кредитно-фінансових механізмів для забезпечення внутрішньо переміщених осіб постійним та доступним житлом з пільговими умовами фінансування будівництва та придбання житла. забезпечення можливостей

	для проживання у сільській місцевості внутрішньо переміщених осіб.			
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	2.3.2. Забезпечення утримання житлового фонду в належному стані, поліпшення житлових умов проживання населення та благоустрій територій населених пунктів.			
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	В області склалась напружена ситуація із забезпеченням житлом тих категорій громадян, які відповідно до діючого законодавства потребують поліпшення житлових умов. З кожним роком скорочуються не тільки обсяги фінансування, а й самі програми, які передбачають будівництво житла або його пільгове кредитування. Також проблеми пошуку доступного житла є однією із найгостріших проблем сьогодення для осіб, які є вимушеними переселенцями із Сходу України та Автономної республіки Крим.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, забезпечення населення області житлом, до 31м ² на одну особу (середній показник)			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, вирішення житлових проблем населення. , закріплення молодих спеціалістів на місцях.			
9. Основні заходи технічного завдання	, реалізація цільових програм підтримки житлового будівництва та забезпечення житлом пільгових категорій населення; , будівництво житлових будинків; , реконструкція існуючих приміщень під житлові будинки; , забезпечення новим житлом мешканців непридатного для проживання та застарілого житлового фонду; , реалізація функцій соціального захисту окремих категорій громадян; , придбання квартир та грошова компенсація за придбання квартир незахищеним верствам населення.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	29 500,0	31 500,0	33 500,0	94 500,0
державний бюджет:	9 500,0	9 500,0	9 500,0	28 500,0
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)	9 500,0	9 500,0	9 500,0	28 500,0
місцевий бюджет	20 000,0	22 000,0	24 000,0	66 000,0
інші джерела (зазначити)				
міжнародна допомога				
приватні інвестори				

1. Номер технічного завдання	2.10.
2. Назва технічного завдання	Створення комфортного громадського простору
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток інженерної інфраструктури
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	2.3.2. Забезпечення утримання житлового фонду в належному стані, поліпшення житлових умов проживання населення та благоустрій територій населених пунктів.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Сучасний стан благоустрою населених пунктів області характеризується переважно як незадовільний: дороги, тротуари, сквери, парки, пляжі, місця для відпочинку – все це потребує відновлення та вдосконалення. На недостатньому рівні проводиться робота по розробці та затвердженню органами місцевого самоврядування місцевих нормативно-правових актів (правил благоустрою, схем санітарного очищення, програм та заходів з благоустрою населених пунктів), що пов'язано із недостатністю ресурсів (фінансових, кадрових). Відсутність цих актів та програмних документів не дозволяє забезпечити сталий розвиток всіх підсистем сфери благоустрою населених пунктів, через що інколи загострюється соціальна напруга в суспільстві.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	Рівень впровадження енергозберігаючих джерел світла у зовнішньому освітленні населених пунктів, % до загальної кількості світлоточок – 92,0 %;
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, Утримання територій населених пунктів в належному стані; , Збереження об'єктів загального користування, природних ландшафтів; , Належне використання територій, будівель та інженерних споруд; , Поліпшення безпеки дорожнього руху; , Створення привабливих та комфортних умов для проживання і відпочинку населення.
9. Основні заходи технічного завдання	, модернізація мереж зовнішнього освітлення вулиць у населених пунктах області; , облаштування місць для активного відпочинку та дозвілля населення (спортивні та дитячі майданчики, парки, сквери, пляжі та інше); , будівництво та проведення ремонту доріг комунальної власності, зупинок громадського транспорту, велодоріжок; , організація та проведення роботи по розробці та затвердженню органами місцевого самоврядування правил благоустрою та схем санітарного очищення

	населених пунктів;			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	150 000,0	100 000,0	100 000,0	350 000,0
державний бюджет:	100 000,0	50 000,0	50 000,0	200 000,0
державний фонд регіонального розвитку	100 000,0	50 000,0	50 000,0	200 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	50 000,0	50 000,0	50 000,0	150 000,0
інші джерела (зазначити)				
міжнародна допомога				
приватні інвестори				

1. Номер технічного завдання	2.11.
2. Назва технічного завдання	Підвищення енергоефективності будівель бюджетної сфери та житлового фонду
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток інженерної інфраструктури. Сприяння створенню моделі “енергоефективна громада”, спрямованої на першочергове впорядкування об’єктів комунальної власності з поступовим переходом до об’єктів житлового фонду, що надасть можливість ефективного використання бюджетів територіальних громад. Створення умов для впровадження систем енергетичного менеджменту чи енергетичного моніторингу органів місцевого самоврядування та систем енергоменеджменту громадських будівель.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	2.3.3. Підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Проблема неефективного використання енергоресурсів має місце у багатьох будівлях як житлового фонду, так і в будівлях бюджетних установ. На сьогодні будівлі характеризуються значними обсягами споживання енергоресурсів та одночасно значним потенціалом до енергозбереження. Понаднормове споживання зумовлене високою теплопровідністю огорожувальних конструкцій. За оцінками як вітчизняних, так і закордонних експертів, потенціал економії електроенергії в будинках і спорудах дорівнює 50-65 %, а теплової енергії – близько 50 %. Втрати тепла відбуваються через вікна, стіни, горища, підлогу та системи вентиляції. Незадовільний технічний стан будівель визначений значним терміном їх експлуатації та відсутністю фінансової можливості проведення

	капітальних ремонтів. Як правило, капітальні ремонти проводяться частково, що унеможлиблює повне вирішення існуючих проблем у будівлях. Зважаючи на тенденції до постійного зростання вартості енергоносіїв, така ситуація призводить до щорічного зростання витрат населення та місцевих бюджетів на оплату спожитих енергоресурсів. Будівлі шкіл, дитячих садків, лікарень та житлового фонду потребують проведення заходів з утеплення, заміни вікон, дверей, дахів тощо. Впровадження сучасних енергозберігаючих технологій та вдосконалення обліку і контролю витрачання енергоресурсів дасть можливість раціонально їх використовувати. Крім того активна діяльність територіальних громад на шляху впровадження технологій альтернативної енергетики є дуже важливою з точки зору забезпечення енергонезалежності та економії коштів громади.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	с скорочення витрат бюджетних установ та населення на оплату за спожиті енергоносії на 30%.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	поліпшення комфортності умов перебування у будівлях з дотриманням санітарно-гігієнічних норм; покращення як теплозахисних характеристик будівель, так і в цілому технічного стану будівель, та продовження терміну їх експлуатації; підвищення класу енергетичної ефективності будівель; підвищення фінансової спроможності мешканців та органів місцевої влади; підвищення рівня свідомості мешканців щодо необхідності ощадливого ставлення до енергоресурсів.
9. Основні заходи технічного завдання	сертифікація енергетичної ефективності будівель на основі проведеного енергоаудиту; розробка проєктної документації; будівництво, реконструкція, капітальний ремонт будівель закладів бюджетної сфери та житлового фонду із застосуванням сучасних технологій та обладнання, направлених на підвищення класу енергоефективності будівель у відповідності до законодавства із забезпечення енергоефективності житлових та громадських будівель (утеплення огорожувальних конструкцій будівель (фасади, цоколь, перекриття підвалу та горища), заміна вікон та дверей на енергоефективні металопластикові; будівництво, ремонт та модернізація систем опалення, водопостачання та водовідведення, вентиляційних систем, мереж електропостачання, заміна котельного обладнання на енергоефективне, технологічного обладнання в їдальнях, улаштування обладнання/устаткувань що

	працюють із використанням альтернативних джерел енергії тощо); , удосконалення обліку та контролю витрачання енергоресурсів; , проведення просвітницької роботи, спрямованої на підвищення свідомості населення до енергоощадності; , здійснення місцевими органами влади фінансової підтримки на впровадження заходів з енергоефективності для житлових будівель ОСББ.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	131 000,0	141 000,0	151 000,0	423 000,0
державний бюджет:	60000,0	65000,0	70000,0	195000,0
державний фонд регіонального розвитку	60000,0	65000,0	70000,0	195000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	60000,0	65000,0	70000,0	195000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
міжнародна допомога	6 000,0	6 000,0	6 000,0	18 000,0

1. Номер технічного завдання	2.12.
2. Назва технічного завдання	Забезпечення сталого управління побутовими відходами
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Сприяння створенню мережі сміттєпереробних підприємств, проведенню роз'яснювальної роботи з підвищення рівня поінформованості населення щодо управління відходами
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	2.3.4. Розвиток сфери управління твердими побутовими відходами
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	На сьогодні в області, як і по всій Україні, домінуючим способом поводження з побутовими відходами залишається їх вивезення та захоронення на полігонах та сміттєзвалищах. У більшості населених пунктів області функціонує унітарна система збору твердих побутових відходів, що унеможливує видалення відходів, які мають ресурсну цінність безпосередньо на об'єктах їх утворення. У 2018 р. було зібрано 216,2 тис. тонн твердих побутових відходів, з яких на полігони та звалища перевезено 215,7 тис. тонн,

	і тільки 496,5 тонн – на заготівельні пункти вторинної сировини (м. Ніжин, Прилуки, Менський та Сосницький райони). Санітарне очищення територій населених пунктів від твердих побутових відходів зараз є одним із найважливіших елементів їх життєзабезпечення і водночас однією із найскладніших проблем. Так, на сьогодні практично відсутня достовірна систематизована інформація щодо потоків відходів (їх якісний склад, об'єми, доля ресурсоцінних відходів і можливості їх переробки в області), а також проблеми, які пов'язані з функціонуванням полігонів та сміттєзвалищ. Сюди ж необхідно додати недостатню кількість та незадовільний стан спеціалізованої техніки, наявність безсистемного накопичення сміття та відсутність обвалування, яке призводить до засмічення прилеглих до сміттєзвалищ територій.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- зменшення утворення твердих побутових відходів та зниження їх негативного впливу на здоров'я людини і навколишнє природне середовище на 10%; - збільшення надходжень до бюджетів громад додаткових коштів від продажу вторинної сировини на 15%; - частка населених пунктів, у яких впроваджено роздільне збирання твердих побутових відходів, у загальній кількості населених пунктів регіону – 6,0 %.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- створення умов, що сприятимуть забезпеченню повного охоплення населення послугами вивезення (з обов'язковим впровадженням роздільного збирання), переробки та захоронення твердих побутових відходів; - зменшення екологічних ризиків та максимальне використання вторинних ресурсів; - зменшення шкідливого впливу на довкілля та здоров'я людей; - зменшення рівня забруднення надземних та підземних вод, ґрунтів та навколишнього середовища.
9. Основні заходи технічного завдання	- визначення на основі міжмуніципального співробітництва оптимальних районів охоплення та розташування регіональних об'єктів поводження з побутовими відходами (сміттєперевантажувальних станцій, сміттєсортувальних ліній, сміттєпереробних заводів, полігонів тощо); - будівництво об'єктів приймання, переробки та утилізації ТПВ, розширення сфер їх використання як вторинної сировини (будівництво сміттєсортувальних ліній та об'єктів з переробки відходів);

	, будівництво нових полігонів твердих побутових відходів, які відповідають встановленим стандартам; , будівництво мережі сміттєперевантажувальних станцій з метою зменшення загальних транспортних витрат; , оновлення парку спецавтотранспорту та створення контейнерних майданчиків для збору і вивезення твердих побутових відходів та їх роздільного збирання; , проведення тренінгів/семінарів для працівників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання з управління побутовими відходами, школярів і населення з поводження та управління побутовими відходами;			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	29 000,0	49 000,0	49 000,0	127 000,0
державний бюджет:	20 000,0	40 000,0	40 000,0	100 000,0
державний фонд регіонального розвитку	20 000,0	40 000,0	40 000,0	100 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	9 000,0	9 000,0	9 000,0	27 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	2.13.
2. Назва технічного завдання	Будівництво туристично-рекреаційного центру «Green weekend» на території регіонального ландшафтного парку «Міжрічинський»
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Формування мережі природоохоронних територій, збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього природного середовища. Створення інформаційних еколого-освітніх центрів в установах природно-заповідного фонду, розширення мережі туристичних маршрутів і стежок у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України з використанням інтерактивних методів та інфраструктури для осіб з інвалідністю.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	2.4.1. Охорона навколишнього природного середовища, збереження та розвиток заповідних територій
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Територія площею 78753,95 га у Козелецькому та Чернігівському районах, Чернігівська область.
6. Опис проблеми, на вирішення якої	Необхідність збереження в природному стані

спрямовано технічне завдання	типових або унікальних природних комплексів і об'єктів, створення робочих місць, підвищення рівня екологічної свідомості та екоосвіти населення, забезпечення умов для організованого відпочинку населення та розвитку туризму.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	Облаштування не менше 2 екологічних стежок			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	Розвиток природно-заповідних територій, туристичної й рекреаційної інфраструктури та створення нових робочих місць.			
9. Основні заходи технічного завдання	Створення комплексу туристично-рекреаційних об'єктів, а саме: екологоосвітнього центру; рекреаційного пункту; кемпінгу; туристичних будиночків; пунктів прокату велосипедів, квадроциклів, засобів водного транспорту, спортивного знаряддя та туристичних аксесуарів і обладнання; дитячого майданчика; мотузкового парку; екологічних стежок; фітосаду; зеленого лабіринту.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	3 000,0	3 000,0	3 000,0	9 000,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0
міжнародна допомога	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0
11. Інша інформація щодо технічного завдання (за потреби)	РЛП «Міжрічинський» розміщується на перетині Дніпровського та Поліського екокоридорів, є об'єктом Смарагдової мережі України, яка в свою чергу входить до європейської екомережі «NATURA 2000», створеної відповідно до Бернської конвенції. На цій велетенській природоохоронній території поєднані найрізноманітніші краєвиди – соснові ліси, льодовикові піщані дюни, заповідні непрохідні болота та луки. Парк є об'єктом природнозаповідного фонду України, що створений для збереження рідкісних видів тварин, рослин та унікальних природних ландшафтів регіону.			

1. Номер технічного завдання	2.14.
2. Назва технічного завдання	Поліпшення технічного та екологічного стану водних об'єктів області
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Формування мережі природоохоронних територій, збереження та відтворення екосистем, поліпшення стану навколишнього природного середовища
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	2.4.1. Охорона навколишнього природного середовища, збереження та розвиток заповідних територій.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Внаслідок антропогенних чинників та господарської діяльності в області спостерігається погіршення стану річок та водойм, зокрема їх забруднення, висихання, замуленість, обміління, заболоченість та заростання рослинністю. Крім того, берегові лінії водних об'єктів вкриті зарослями та засмічені рештками дерев і відходами. Така ситуація негативно впливає на інвестиційний розвиток прилеглих територій та населених пунктів, погіршує умови життєдіяльності населення.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	– заходи щодо поліпшення технічного стану не менше 5 водних об'єктів; – будівництво (реконструкція) не менше 5 гідротехнічних і очисних споруд; – проведення досліджень стану водойм не менше 1 разу на рік.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	Покращення стану водних об'єктів та екологічної ситуації на прибережних територіях, запобігання і попередження забруднення об'єктів довкілля, створення належних умов для організації життєдіяльності населення, розвиток рекреаційних зон і туризму, збереження біологічного різноманіття, підвищення інвестиційної привабливості територій і населених пунктів області. Збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів, підвищення рівня екологічного виховання населення. Створення сприятливих умов для організації життєдіяльності, дозвілля й відпочинку населення, а також створення робочих місць на об'єктах туристичної і рекреаційної інфраструктури.
9. Основні заходи технічного завдання	– заходи щодо поліпшення технічного стану водних об'єктів; – розчищення замулених та зарослих ділянок річок і водойм; – укріплення берегових смуг; – поліпшення гідрологічного режиму водних

	об'єктів, облаштування прибережних територій та рекреаційних зон; будівництво (реконструкція) гідротехнічних і очисних споруд; проведення досліджень стану водойм.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	9 000,0	9 000,0	9 000,0	27 000,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	9 000,0	9 000,0	9 000,0	27 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	2.15.
2. Назва технічного завдання	Ефективне управління і безпека населення та територій в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток інфраструктури безпеки.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	2.4.2. Створення умов для безпечного проживання та життєдіяльності населення.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Існуючі підрозділи оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, місцевої та добровільної пожежної охорони, технічний стан спеціальної техніки, що знаходиться на їх озброєнні, не завжди можуть забезпечити нормативний час прибуття підрозділів до місця виникнення надзвичайної ситуації або події, що становить 20 хвилин з моменту отримання виклику.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	будівництво центрів безпеки громад – 3 об'єкти; зменшення кількості пожеж та надзвичайних ситуацій і їх впливу на довкілля на 10%; зменшення матеріальних втрат внаслідок надзвичайних ситуацій та пожеж на 10%.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	забезпечення пожежної та техногенної безпеки населення, об'єктів і територій області; розбудова інфраструктури місцевих та добровільних пожежно-рятувальних підрозділів,

	забезпечення їх функціонування; , доступність публічних послуг в напрямку цивільного захисту, підвищення їх якості.			
9. Основні заходи технічного завдання	, створення місцевих та добровільних пожежно-рятувальних підрозділів; , створення центрів безпеки; , розбудова інфраструктури із забезпечення їх функціонування, у т.ч. будівництво центрів безпеки громад; , технічне переоснащення органів управління та сил цивільного захисту області; , організація гуманітарного розмінування на територіях та акваторіях регіону, у тому числі об'єктах природно-заповідного фонду; , створення, використання, утримання та реконструкція фонду захисних споруд цивільного захисту з урахуванням потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення; , створення та підтримання у постійній готовності територіальної та місцевих систем централізованого оповіщення, здійснення їх модернізації та забезпечення функціонування; , навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	19 000,0	34 500,0	35 000,0	88 500,0
державний бюджет:	10 000,0	25 000,0	25 000,0	60 000,0
державний фонд регіонального розвитку	10 000,0	25 000,0	25 000,0	60 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	9 000,0	9 500,0	10 000,0	28 500,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	2.16.
2. Назва технічного завдання	Проведення заходів еколого-просвітницького спрямування
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Забезпечення розвитку екологічної освіти, просвітницької діяльності з метою формування культури споживання та поваги до навколишнього природного середовища, підвищення рівня поінформованості суспільства щодо значення, переваг та інструментів сталого споживання та виробництва, стану і цінностей біорізноманіття та заходів, які необхідно здійснити для його збереження.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку	2.4.3. Формування екологічної свідомості та екологічної культури громадян.

регіону, якому відповідає технічне завдання				
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область.			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Необхідність залучення представників громадськості, в тому числі молоді до вирішення проблем довкілля.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	проведення щорічного екологічного конкурсу «Одна планета – одне майбутнє» 1 раз на рік за участю представників не менше 40 адміністративно-територіальних одиниць області; проведення екологічного фестивалю «Життя в стилі «ЕКО» 1 раз на рік за участі не менше 700 учасників; облаштування не менше 10 природних криниць і джерел; видання Екологічного паспорту Чернігівської області 1 раз на рік; підготовка щорічної Доповіді про стан навколишнього природного середовища в області 1 раз на рік.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	Підвищення рівня екологічної свідомості, культури та екоосвіти населення, залучення представників громадськості, в тому числі молоді, до вирішення проблем довкілля, зниження рівня забруднення навколишнього природного середовища. Підвищення прагнення до здорового способу життя. Зниження рівня забруднення довкілля.			
9. Основні заходи технічного завдання	проведення екологічних конкурсів, фестивалів, круглих столів, акцій, семінарів; видання тематичної літератури; розміщення соціальної реклами екологічного спрямування; облаштування природних криниць і джерел; висвітлення інформації з питань охорони довкілля на сайтах органів влади, установ, організацій, у засобах масової інформації; створення еколого-просвітницьких центрів.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	1 600,0	1 600,0	1 600,0	4 800,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	600,0	600,0	600,0	1 800,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0

11. Інша інформація щодо технічного завдання (за потреби)	У рамках еколого-просвітницької діяльності заплановано: проведення щорічного обласного екологічного конкурсу «Одна планета – одне майбутнє» та екофестивалю «Життя в стилі ЕКО», тематичних нарад, семінарів, навчань, круглих столів тощо; облаштування природних джерел і криниць області; виготовлення та розміщення рекламних постерів соціально-екологічного спрямування; видання Екологічного паспорту Чернігівської області та щорічної Доповіді про стан навколишнього природного середовища в області; виготовлення тематичних буклетів; друк тематичної літератури екологічного спрямування; видання екологічного календаря; висвітлення інформації з питань охорони навколишнього природного середовища, зокрема, про заходи, що вживаються з метою покращення стану довкілля.
---	---

4.3. Технічні завдання до Програми 3. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки

1. Номер технічного завдання	3.1.
2. Назва технічного завдання	Створення індустріальних парків
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Підвищення інвестиційної привабливості територій, підтримка залучення інвестицій
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.1.1. Розвиток інституційної інфраструктури, що сприяє залученню інвестицій.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	На сьогодні існує проблема обмеженості інвестиційних ресурсів, яка стримує розвиток економіки області, уповільнює процес створення нових виробничих потужностей, знижує потенційну конкурентоспроможність регіону.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	Створення 1 індустріального парку.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, створення нових робочих місць; , розвиток міжгалузевої кооперації між учасниками індустріального парку та підприємствами міста і області, а також представниками малого та середнього бізнесу; , підвищення конкурентоспроможності області; , насичення ринку новою конкурентоспроможною продукцією вітчизняного

	виробництва та збільшення експортного потенціалу місцевих підприємств; збільшення обсягів інвестування, активізація інвестиційних процесів в області.			
9. Основні заходи технічного завдання	, вибір земельних ділянок для створення індустріального парку; , облаштування інфраструктури індустріальних парків; , затвердження концепції індустріальних парків; , вибір керуючої компанії, визначення учасників, укладання відповідних договорів; , реєстрація індустріальних парків в Державному реєстрі індустріальних парків; , започаткування діяльності індустріальних парків; , моніторинг функціонування індустріальних парків.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн*:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	23 000,0	23 000,0	23 000,0	69 000,0
державний бюджет:	20 000,0	20 000,0	20 000,0	60 000,0
державний фонд регіонального розвитку	20 000,0	20 000,0	20 000,0	60 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	2 000,0	2 000,0	2 000,0	6 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0
міжнародна допомога				
11. Інша інформація щодо технічного завдання (за потреби)	Функціональне призначення індустріального парку полягає у розбудові сучасного виробничо-промислового комплексу з підготовленою та розвиненою інженерно-транспортною інфраструктурою, складськими та адміністративними приміщеннями, набором необхідних сервісних послуг, спрощеними регуляторними процедурами та пакетом інвестиційних стимулів для виробничих і науково-дослідних підприємств.			

1. Номер технічного завдання	3.2.
2. Назва технічного завдання	Створення наукових та технологічних парків
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Підвищення інвестиційної привабливості територій, підтримка залучення інвестицій
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.1.1. Розвиток інституційної інфраструктури, що сприяє залученню інвестицій.
5. Територія, на яку проєкт матиме	Чернігівська область.

ВПЛИВ	
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	На сьогодні обмеженість інвестиційних ресурсів, що стримує розвиток економіки області, уповільнює процес створення нових виробничих потужностей, знижує потенційну конкурентоспроможність регіону. Застарілі підходи до ведення бізнесу, розвитку освіти і науки, підтримання інфраструктури призводять до того, що область стає не конкурентоздатною. Відповідно пошук шляхів активізації інвестиційно-інноваційної діяльності та розвитку структурних елементів інноваційної системи є актуальним. Оскільки Чернігівська область має значний потенціал у сфері оборонної промисловості, на часі є підтримка співпраці підприємств, які можуть підтримувати обороноздатність країни шляхом виробництва продукції військового призначення. Зокрема, в області діє Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (ДНВЦ) ЗС України, який здійснює розробку широкого спектру продукції військового озброєння, що відповідає стандартам та кращим світовим аналогам, а виробництво здійснюється у співпраці з підприємствами області. При цьому у більшості підприємств промисловості відсутній належний конструкторський супровід, бази для проведення натурних випробувань дослідних зразків озброєння та військової техніки.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєкту	Створення 1 технологічного/наукового парку
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєкту	, створення сприятливих стартових умов для вчених, аспірантів, студентів та молодих спеціалістів по запуску малих і середніх підприємств з напрямом діяльності у сфері наукомістких виробництв і високих технологій; , створення нових робочих місць в наукомісткій та високотехнологічній галузях регіону; , інтенсифікація розробок, виробництво і впровадження наукоємної конкурентоспроможної продукції оборонного і подвійного призначення на всіх стадіях процесу «дослідження - випробування (сертифікація) - виробництво – реалізація»; , розвиток міжнародного і вітчизняного співробітництва у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, зокрема у сфері трансферу технологій, сприяння залученню іноземних інвестицій; , позиціонування Чернігівщини як регіону хай-теку в технологіях з питань безпеки та його інтеграція в світову еліту виробників оборонних технологій.

9. Основні заходи проєкту	, підготовка та подання Міністерству освіти і науки України заяви та необхідного пакету документів для реєстрації наукового /технологічного парку, розробленого відповідно до вимог: - ЗУ «Про наукові парки» та Постанови КМУ «Про затвердження Порядку погодження рішення про створення наукового парку» від 03.02.2010 № 93 – для наукового парку; - «ЗУ «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків» та Постанови КМУ «Деякі питання організації діяльності технологічних парків» від 29.11.2006 № 1657 – для технологічного парку; , облаштування, технічне оснащення, організаційне забезпечення діяльності наукового/технологічного парку.			
10. Обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	1 200,0	31 500,0	31 500,0	64 200,0
державний бюджет:		26 000,0	26 000,0	52 000,0
державний фонд регіонального розвитку		20 000,0	20 000,0	40 000,0
інші джерела (секторальна підтримка)		6 000,0	6 000,0	12 000,0
місцевий бюджет		3 000,0	3 000,0	6 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	1 200,0	1 500,0	1 500,0	4 200,0
міжнародна допомога		1 000,0	1 000,0	2 000,0

1. Номер технічного завдання	3.3
2. Назва технічного завдання	Формування регіональної спільноти проєктних менеджерів як ефективного стимулу розвитку Чернігівської області
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Підвищення інвестиційної привабливості територій, підтримка залучення інвестицій
4. Номер і назва завдання стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.1.2. Підтримка інвестиційної активності та збільшення інвестиційних надходжень
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Чернігівська область на загальнонаціональному рівні має досить скромні результати в питанні залучення грантових коштів. Головною причиною є низьких рівень підготовки кадрів, які займаються даним напрямком роботи. Тому існує необхідність

	підготовки спеціалістів для написання якісних проєктів на зовнішні джерела фінансування, в т.ч. гранти. Крім того, є проблема відсутності ефективної системи пошуку і відбору грантових пропозицій, їх переадресації до потенційних подавачів проєктів. Ще одна проблема - це відсутність вмотивованої експертної спільноти, як могла б як навчати, так і консультувати потенційних проєктних менеджерів.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічне завдання	проведено 10 навчальних заходів; сформовано регіональну мережу проєктних менеджерів з понад 40 проєктних менеджерів в громадах області; сформовано групу експертів з понад 15 осіб.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	підготовлені спеціалісти, здатні розробляти якісні проєктні заявки на різні джерела фінансування; створена ефективна система моніторингу, відбору та переадресації потенційним подавачам грантових заявок; сформована гільдія експертів, яка може бути використана в якості консультантів та менторів, а також для спільного написання проєктів найвищого рівня складності.			
9. Основні заходи технічного завдання	проведення дворічного навчального курсу для потенційних проєктних менеджерів за участі місцевих та зовнішніх експертів; створення комунікаційної платформи для відбору та переадресації проєктних заявок безпосереднім подавачам; консультації та навчання від учасників Гільдії експертів для проєктних менеджерів; написання в рамках навчання проєктних заявок на грантові кошти в якості практичних завдань.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	535,0	1 150,0	1 150,0	2 835,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку	482,0	1 000,0	1 000,0	2 482,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	53,0	150,0	150,0	353,0
інші джерела (зазначити)				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	3.4.
2. Назва технічного завдання	Запровадження сучасних форм кооперації, включаючи кластери
3. Номер і назва завдання	Підвищення інвестиційної привабливості

з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	територій, підтримка залучення інвестицій.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.1.1. Розвиток інституційної інфраструктури, що сприяє залученню інвестицій.
5 Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	В наш час прогресивні країни розглядають свою конкурентоспроможність через призму кластерів, а не галузей. Галузева сегментація більш не працює тому, що замість розвитку ринку учасники сфокусовані на лобовій конкуренції і досягненні своїх внутрішніх цілей. Це висушує їх ресурси і веде до низької конкурентоспроможності на зовнішніх ринках. Різко зростає потреба в спеціалізації і досконалості створенні ціннішої пропозиції для споживача. Кластерний підхід дає змогу об'єднувати групи людей, індустрії, а також освіту навколо конкретних галузей. Така взаємодія спроможна породити ціле, яке є більшим за суму його частин. Чернігівська область має надзвичайно широкий спектр для кластеризації в системі пов'язаних галузей. Саме тому важливе значення має стимулювання розвитку кластерів та зв'язків в інноваційних екосистемах співпраці та взаємодії ключових учасників регіональної інноваційної системи, в тому числі шляхом підтримки розвитку існуючих і створення нових кластерних ініціатив. Для розвитку регіону створення кластерів є тим етапом розвитку, коли всі учасники отримують додаткові переваги співробітництва, не конкурують, а отримують «win-win» результат спільними зусиллями. Тільки завдяки синергії та спільним зусиллям вдасться підвищити конкурентоспроможність регіону і кожного окремого підприємства.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєкту	, збільшення кількості кластерних об'єднань до 3 од.; , відкриття нових та розширення діючих виробництв; , збільшення обсягів реалізованої продукції на 10% та нарощення експортного потенціалу
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєкту	, підвищення рівня науково-інноваційної активності в області; , зміцнення зв'язків та покращення комунікації та взаємодії бізнесу, влади та наукових та освітніх інституцій; , ефективне застосування сучасних технологій та інноваційних бізнес-рішень;

	- розширення мережі ділових контактів та вихід на нові ринки збуту; - інтеграція регіональних кластерів до міжнародної та європейської кластерної спільноти; - створення нових робочих місць та збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів			
9. Основні заходи проєкту	- поширення інформації про успішні практики застосування кластерного підходу, позитивний досвід співпраці та кооперації у формі кластерів; - організація та проведення тематичних конференцій, семінарів та «круглих столів» для потенційних учасників кластеру, із залученням фахівців відомих вітчизняних та зарубіжних діючих кластерних об'єднань; - стимулювання створення та підтримка кластерних ініціатив в регіоні; - промоція та розвиток компаній-членів кластеру; - розширення доступу до додаткових джерел фінансування, програм міжнародної технічної допомоги та позабюджетного фінансування від МФО; - активізація транскордонної та міжсекторальної кооперації кластерних та підприємницьких мереж; - підтримка інтеграції до міжнародної та європейської кластерної спільноти.			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021рік	2022рік	2023рік	Усього
Всього	10 100,0	11 100,0	12 100,0	33 300,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	100,0	100,0	100,0	300,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	5 000,0	6 000,0	7 000,0	18 000,0
міжнародна допомога	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0

1. Номер технічного завдання	3.5
2. Назва технічного завдання	Створення інвестиційних продуктів
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Підвищення інвестиційної привабливості територій, підтримка залучення інвестицій.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.1.2. Підтримка інвестиційної активності та збільшення інвестиційних надходжень.

5. Територія, на яку проєкт матиме вплив	Чернігівська область.			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Обсяги інвестування як зовнішніх, так і внутрішніх інвестицій залишаються недостатніми для ефективного розвитку регіональної економіки. Враховуючи необхідність активізації процесу залучення інвестицій в економіку та поліпшення інвестиційного клімату області, необхідними і першочерговими заходами є налагодження робочих контактів з вітчизняними та іноземними інвесторами, інформування їх щодо інвестиційного потенціалу регіону з метою збільшення притоку інвестиційних ресурсів. Однією з важливих складових процесу формування інвестиційного іміджу регіону є створення інвестиційних продуктів (експозиції, презентації, інтерактивна інвестиційна карта, каталоги інвестиційних пропозицій, об'єктів інвестування, оновлення Дорожньої карти інвестора тощо). Інвестиційні продукти мають на меті сформувати позитивний образ відкритої області шляхом пропаганди та «реклами» конкурентних переваг регіону, його економічного потенціалу та інвестиційних можливостей.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєкту	- збільшення залучених зовнішніх та внутрішніх інвестицій в економіку області; - збільшення експортного потенціалу підприємств регіону; - створення нових робочих місць.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєкту	- створення нових виробничих потужностей з високим рівнем конкурентоспроможності - відповідне збільшення бюджетних надходжень; - зростання доходів населення за рахунок збільшення заробітної плати.			
9. Основні заходи проєкту	- наповнення та удосконалення Інтерактивної інвестиційної карти Чернігівської області та Економічного порталу з питань інвестиційної діяльності; - створення та розповсюдження презентаційних матеріалів про інвестиційний потенціал області; - проведення презентаційних заходів.			
10. Орієнтовний обсяг фінансування проєкту, тис. грн:	2021рік	2022рік	2023рік	Усього
Всього	750,0	750,0	750,0	2250,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	250,0	250,0	250,0	750,0
інші джерела (зазначити)				

приватні інвестори				
міжнародна допомога	500,0	500,0	500,0	1500,0

1. Номер технічного завдання	3.6.			
2. Назва технічного завдання	Відновлення водно-річкового потенціалу області			
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Підвищення інвестиційної привабливості територій, підтримка залучення інвестицій. Розвиток транспортної інфраструктури.			
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.1.4. Створення умов для відновлення та використання транспортно-транзитних та логістичних можливостей водно-річкової мережі області.			
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	У 1991 р. річковий порт Чернігів здійснював перевалку вантажів обсягом більше 5 млн тонн, на сьогодні не здійснюється жодних вантажних перевезень. Навантаження прийняли на себе автошляхи, які від цього зазнають інтенсивного руйнування. Чернігівська область – найвіддаленіша від морських портів і тому має найдорожчу цінову складову доставки товарів на експорт. Автомобільний і залізничний транспорт екологічно значно брудніші водного. Будівництво і ремонт автодоріг і залізничних магістралей дуже витратні. Проведення робіт з розчистки русел річок та дна водойм спрямовано на недопущення ерозії берегів, підмиву берегозахисних та протишаводкових споруд, мостів, затоплення та підтоплення прибережних територій, крім того дає прибуток від видобутку та продажу піску.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, забезпечення потреб у річному піску, видобутого під час розчищення фарватеру; , запобігання/зниження збитків від підтоплень у повінь.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, створення нових робочих місць у сфері розчищення русла річок, обслуговування потреб регулювання річкового стоку; , поліпшення екологічного стану – попередження (призупинення) подальших ерозійних процесів руйнації р. Десни та стабілізація берегової лінії; , відновлення судноплавства.			
9. Основні заходи технічного завдання	, дослідження сучасного стану річок; , проведення руслоочисних робіт на р. Десна з метою створення умов для судноплавства; , створення кластеру «Водна магістраль».			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього				

державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет				
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	В межах бюджетів проєктів.			
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	3.7.
2. Назва технічного завдання	Сприяння розвитку аграрного ринку регіону
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції, запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.2.1. Покращення доступу агровиробників та переробників до ринків збуту
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	У більшості сільськогосподарських підприємств відсутня розроблена ефективна система стратегічного управління, а існує лише орієнтація на розмиті цілі. Рівень стратегічного управління знаходиться на низькому рівні. У сучасних умовах його можна назвати задовільним, оскільки він забезпечує виживання господарств, проте, для подальшого розвитку аграрного сектору та його розширеного відтворення керівництву підприємств необхідно головну увагу зосередити саме на стратегічному управлінні.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	Проведення 15 ярмаркових заходів, 6 тематичних фестивалів, 10 семінарів-навчань з питань якості та маркетингу агропродукції.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, зростання конкурентоспроможності сільгосппідприємств; , збільшення рентабельності підприємств, надходжень до бюджету та рівня заробітної плати; , підвищення доходів населення, створення нових робочих місць; , збільшення екологічності ведення господарства за рахунок використання нових технологій.
9. Основні заходи технічного завдання	, проведення ярмаркових заходів, фестивалів; , підтримка участі у міжнародних заходах місцевих виробників з метою розширення ринків реалізації продукції;

	, налагодження співпраці сільгоспвиробників з торговельними мережами, перспективними ринками збуту та переробниками агропродукції, оптовими ринками; , надання інформаційно-консультаційної допомоги сільгосппідприємствам з питань маркетингу сільгосппродукції			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021рік	2022рік	2023рік	Усього
Всього	600,0	600,0	600,0	1 800,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	200,0	200,0	200,0	600,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори,	200,0	200,0	200,0	600,0
міжнародна допомога	200,0	200,0	200,0	600,0

1. Номер технічного завдання	3.8.
2. Назва технічного завдання	Розвиток фермерства
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції, запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.2.2. Підтримка розвитку фермерства та малих сільгоспвиробників
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Більшість малих та середніх сільгоспвиробників, а також ініціативних громадян, які вирішили зайнятися сільським господарством, не мають достатньо досвіду та ресурсів для повноцінного та ефективного функціонування їх бізнесу. Проєкт покликаний підвищити спроможність існуючих господарств, заохотити та підтримати створення нових.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, питома вага валової сільськогосподарської продукції області, виробленої фермерськими господарствами становить 10%; , кількість новостворених фермерських господарств щороку – 60 одиниць.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, підвищення рентабельності підприємств, надходжень до бюджету та рівня заробітної плати; , підвищення доходів населення, створення нових

	робочих місць			
9. Основні заходи технічного завдання	, фінансова підтримка розвитку фермерських господарств; , інформаційно-консультаційна підтримка фермерських господарств; , підтримка молодих фермерів та сімейних фермерських господарств; , популяризація використання успішних практик розвитку фермерства; , надання інформаційно-консультаційних послуг з питань створення та діяльності фермерських господарств; , залучення наукового потенціалу для інформаційної та організаційної підтримки фермерства.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021рік	2022рік	2023рік	Усього
Всього	7 100,0	7 100,0	7 100,0	21 300,0
державний бюджет:	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
місцевий бюджет	100,0	100,0	100,0	300,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори,	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0
міжнародна допомога	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0

1. Номер технічного завдання	3.9.
2. Назва технічного завдання	Розвиток сільськогосподарського дорадництва
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва на сільських територіях, насамперед віддалених та з низькою щільністю населення, шляхом використання фінансових, методичних та організаційних інструментів, у тому числі із забезпеченням доступного навчання підприємству в режимі он-лайн, оф-лайн та змішаному форматі навчання, а також розширення мережі центрів підтримки підприємництва «Дія. Бізнес» і надання, зокрема зазначеними центрами, фахових спеціалізованих консультацій, відвідування освітніх та консультативних подій, доступ до фінансування, партнерських та інвестиційних ресурсів, поліпшення комунікації між сільськими підприємцями та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.2.3. Розбудова системи сільськогосподарського дорадництва.
5. Територія, на яку матиме вплив	Чернігівська область.

реалізація проєктів за технічним завданням				
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	На сучасному ринку конкурентоспроможність підприємців значною мірою залежить від їх знань та навичок. Саме тому успішні компанії приділяють значну увагу розвитку компетенції своїх працівників. Для того, щоб підвищити продуктивність та збільшити дохід, регіональні виробники сільськогосподарської продукції потребують спеціальних технічних навичок та навчання менеджменту, окрім інших послуг щодо агропромислового розвитку. Розбудова спроможності та технічна допомога за ринковими умовами є часто недоступною для малих та середніх товаровиробників через недостатність часу, технічні та фінансові проблеми. Навчальний план має базуватися на виявлених потребах сектору та містити питання, актуальні для сільськогосподарських виробників. Залежно від виявлених потреб, мають бути створені тренінгові модулі за певними темами: створення кооперативів, асоціацій виробників, пошук нових технологій та сільськогосподарських продуктів, які мають ринки збуту. Окрім навчальних потреб, також мають бути враховані вимоги щодо технічної допомоги, надання консультацій з реєстрації, отримання дозволів, подання запитів на фінансування.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- дорадчими послугами охоплено 10% фермерських господарств; - кількість діючих дорадчих служб на кінець 3-го року становить 4 одиниці.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- підвищення рентабельності господарств, надходжень до бюджету та рівня заробітної плати; - підвищення доходів населення, створення нових робочих місць			
9. Основні заходи технічного завдання	- підготовка та здійснення аналізу потреб у навчанні/послугах (розробка методології, дослідження, аналіз, звіт); - розробка планів тематичного навчання суб'єктів аграрного бізнесу; - проведення процедури вибору надавачів послуг; - підготовка та проведення рекламних заходів, спрямованих на підвищення зацікавленості малих та середніх товаровиробників взяти участь у тренінгах; - організація тренінгів / надання послуг, оцінювання та підготовка звіту.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021рік	2022рік	2023рік	Усього
Всього	1 850,0	1 850,0	1 850,0	5 550,0
державний бюджет:	250,0	250,0	250,0	750,0

державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела	250,0	250,0	250,0	750,0
місцевий бюджет	100,0	100,0	100,0	300,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори,	500,0	500,0	500,0	1 500,0
міжнародна допомога	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0

1. Номер технічного завдання	3.10.
2. Назва технічного завдання	Підтримка розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції, запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.2.4. Розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, як правило, є кооперативами «одного села», мають слабку матеріальну та фінансову базу, що викликає певні сумніви у їх здатності до швидкого саморозвитку. Досвід розвитку СОКів свідчить, що однією з причин, яка перешкоджає їх створенню, є те, що на початку діяльності у них не вистачає коштів на покриття витрат із створення та адміністрування. Закупівля обладнання для кооперативів дозволить швидшими темпами пройти процес становлення та перейти до сталого розвитку.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, Створення 5 нових сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, підвищення рентабельності господарств, надходжень до бюджету та рівня заробітної плати; , підвищення доходів населення, створення нових робочих місць; , збільшення екологічності ведення господарства за рахунок використання нових технологій.
9. Основні заходи технічного завдання	, навчання шляхом проведення семінарів та тренінгів для підвищення поінформованості сільського населення про переваги сільськогосподарської кооперації та заохочення до об'єднання в сільськогосподарські обслуговуючі

	кооперативи; , проведення дорадчо-консультативної роботи з членами кооперативів; , надання фінансової підтримки кооперативам для створення матеріально-технічної бази; , вивчення, узагальнення, розповсюдження позитивного досвіду.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021рік	2022рік	2023рік	Усього
Всього	8 500,0	14 000,0	14 000,0	36 500,0
державний бюджет:	6 000,0	11 000,0	11 000,0	28 000,0
державний фонд регіонального розвитку	5 000,0	10 000,0	10 000,0	25 000,0
інші джерела	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0
місцевий бюджет	1 000,0	1 500,0	1 500,0	4 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори,	500,0	500,0	500,0	1 500,0
міжнародна допомога	1 000,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0

1. Номер технічного завдання	3.11.
2. Назва технічного завдання	Розвиток інноваційної екосистеми області
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Сприяння впровадженню інновацій та зростанню технологічного рівня регіональної економіки, підтримка інноваційних підприємств та стартапів
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.3.2. Створення умов для використання новітніх технологій та запровадження інновацій.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Недостатній рівень взаємодії стейкхолдерів інноваційного процесу «освіта-наука-виробництво»
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	Кількість впроваджених нових (модернізованих) технологічних процесів становитиме 200 од, інноваційних видів продукції – 220 од, загальна сума витрат на інноваційну діяльність досягне 240 млн грн.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, підвищення інноваційної активності промислових підприємств; , розвиток перспективних для регіону галузей промисловості; , модернізація виробничих потужностей промислових підприємств, створення нових виробництв; , трансфер новітніх технологій та ноу-хау, комплексне використання ресурсів; , збільшення обсягів реалізації інноваційної

	продукції; , створення нових робочих місць.			
9. Основні заходи технічного завдання	, проведення конкурсу «Chernihiv Innovation Challenge»; , розповсюдження серед бізнесових кіл інноваційних розробок – конкурсних робіт; , сприяння впровадженню інноваційних розробок у виробництво; , оптимізація роботи ланцюгів «освіта-наука-виробництво»			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023рік	Усього
Всього	100,0	100,0	100,0	300,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет (обласний)	100,0	100,0	100,0	300,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	3.12.
2. Назва технічного завдання	Підтримка місцевих товаровиробників
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток підприємництва. Сталий розвиток промисловості.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	Сприяння просуванню продукції товаровиробників області на внутрішньому та зовнішньому ринках.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Звуження ринків збуту продукції (товарів) місцевого виробництва та зменшення їх присутності у сфері роздрібної торгівлі області. Низькі темпи техніко-технологічного оновлення виробництва у більшості місцевих товаровиробників.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, проведено щорічний обласний конкурс «Кращий товар Чернігівщини»; , створено та розміщено на офіційному вебсайті Чернігівської облдержадміністрації електронні каталоги товарів-переможців щорічного обласного конкурсу «Кращий товар Чернігівщини» у 2021, 2022 та 2023 роках; , проведено по одному щорічному семінару щодо підтримки місцевих товаровиробників, зокрема, з питань маркетингової діяльності та безпечності

	харчових продуктів; , виготовлено у кількості 3 тис. екз. знак-логотип «Чернігівщина, купуй рідне» та розміщено в об'єктах торгівлі області (у 2021 році); , підготовлено та оприлюднено на офіційному вебсайті Чернігівської облдержадміністрації фото-презентацію розміщення у 2021 році в об'єктах торгівлі області знаку-логотипу «Чернігівщина, купуй рідне»; , забезпечено питому вагу реалізації продовольчих та непродовольчих товарів вітчизняного (у т. ч. місцевого) виробництва через торговельну мережу підприємств-юридичних осіб не менше 55%, у т.ч. продовольчих – не менше 70%, непродовольчих – не менше 25%. , збільшення обороту роздрібної торгівлі щорічно не менше ніж 1,5%.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, розроблено та впроваджено на підприємствах області системи управління якістю, безпечністю харчових продуктів, екологічного управління, управління гігієною та безпекою праці; , поширено досвід підприємств, які виробляють якісну продукцію; , покращено імідж місцевих товаровиробників; , фінансова та інформаційно-консультаційна підтримка місцевих товаровиробників; , розширення економічних взаємовідносин місцевих товаровиробників; , підтримка ініціатив і зусиль місцевих товаровиробників щодо покращання якості продукції; , промоція та популяризація серед споживачів якісних товарів, що виробляються в області.
9. Основні заходи технічного завдання	, організація та проведення щорічного обласного конкурсу «Кращий товар Чернігівщини», створення та розміщення на офіційному вебсайті Чернігівської облдержадміністрації електронних каталогів товарів-переможців конкурсу; , здійснення часткового відшкодування витрат підприємств області на участь у виставково-ярмаркових заходах на національному та міжнародному рівнях; , проведення інформаційно-консультаційних заходів щодо підтримки місцевих товаровиробників, зокрема, з питань маркетингової діяльності, безпечності харчових продуктів, впровадження на підприємствах області сучасних міжнародних систем управління тощо; , продовження проведення акції «Чернігівщина, купуй рідне»; , проведення у ЗМІ інформаційної кампанії з

	висвітлення переваг продукції місцевого виробництва, рівня якості та презентації нових видів товарів; розроблення та виготовлення промоційної продукції про товари місцевих товаровиробників.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	535,0	526,0	528,0	1589,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	535,0	526,0	528,0	1589,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				
11. Інша інформація щодо технічного завдання (за потреби)				

1. Номер технічного завдання	3.13.
2. Назва технічного завдання	Забезпечення діяльності Центру підтримки підприємництва, інновацій та стартапів Чернігівської області
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва, сприяння створенню стабільного та сприятливого середовища для започаткування і ведення підприємницької діяльності
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.4.1. Підвищення конкурентоспроможності суб'єктів малого та середнього підприємництва
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Недостатньо розвинута інфраструктура підтримки підприємництва. Низький рівень послуг та їх спектр, що надаються суб'єктами інфраструктури підтримки МСП для бізнесу та осіб, які бажають розпочати власну справу. Слабка координація взаємодії між об'єктами інфраструктури підтримки бізнесу.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- проведено 36 заходів; - розроблено 15 бізнес-планів.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- розширено спектр наданих послуг МСП; - поширено інформацію про започаткування та ведення бізнесу, успішні бізнес-практики; - покращено умови для міжрегіонального та міжнародного співробітництва у сфері малого бізнесу;

	, розвинуте бізнес-середовище.			
9. Основні заходи технічного завдання	, функціонування бізнес-інкубатора бізнес-акселератора, інноваційної лабораторії майстерні, коворкінг-зони; , надання інформаційно-консультативних послуг з питань організації та ведення підприємницької діяльності; , надання допомоги підприємцям-початківцям по розробці і впровадженню інноваційних проєктів та стартапів; , інформування про можливості залучення кредитних та інвестиційних ресурсів, допомога в підготовці необхідних документів; , відстеження та інформування підприємців про програми розвитку бізнесу, організацій-донорів тощо; , проведення спеціалізованих семінарів, тренінгів, зустрічей; , підтримка участі у всеукраїнських та міжнародних конкурсах стартапів; , пошук бізнес-партнерів; , створення Офісу сприяння залученню грантів.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	1 200,0	1 730,0	2 280,0	5 210,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	200,0	230,0	280,0	710,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	1000,0	1 500,0	2 000,0	4 500,0

1. Номер технічного завдання	3.14.
2. Назва технічного завдання	Фінансово-кредитні інструменти розвитку бізнесу
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Забезпечення виконання програм фінансової підтримки мікро- та малого підприємництва шляхом надання доступних кредитів
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.4.2. Розширення доступу бізнесу до фінансово-кредитних ресурсів
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Обмеженість фінансових ресурсів для реалізації бізнес-ідей, обтяжливі кредитні ставки банківських установ для МСП, що ускладнює подальший розвиток підприємництва та виробництва нових продуктів (товарів, послуг).

7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	Видано 9 кредитів; Створено 15 нових робочих місць.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, запроваджено ефективні, фінансово-кредитні механізми для підтримки МСП.			
9. Основні заходи технічного завдання	, розширення кредитного портфелю Державної організації «Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області»; , оголошення про проведення конкурсу на отримання фінансово-кредитної підтримки; , надання фінансово-кредитної підтримки МСП, відібраним за результатами конкурсу; , реалізація фінансово-кредитної підтримки МСП, в межах чинного законодавства; , підвищення поінформованості суб'єктів підприємництва про можливості використання фінансових інструментів.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	10 000,0	10 000,0	10 000,0	30 000,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0

1. Номер технічного завдання	3.15.
2. Назва технічного завдання	Створення хабу соціального партнерства та підприємництва, як елемента інфраструктури підтримки та розвитку молодіжної сфери
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Сприяння розвитку громадянської освіти та підвищення рівня соціальної інтеграції молоді, формування її готовності та умінь діяти самостійно, бути відповідальними за свої дії, адекватно оцінювати і реагувати на процеси, що відбуваються в державі та світі
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.4.3. Інформаційно-консультаційна допомога, розвиток інфраструктури підтримки МСП та забезпечення надання якісних публічних послуг.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Молодь – це динамічна частина суспільства, яка має високий підприємницький потенціал, новаторське та економічне мислення, а також

	високу техніко-технологічну культуру. Саме молодь здатна генерувати нові ідеї, максимально ефективно брати участь в економічному житті свого регіону та країни, швидко сприймаючи все нове та не боючись брати на себе ризики. Це призводить до необхідності перегляду соціальної ролі молоді та викликає потребу в створенні системи, що дозволить формувати та розвивати освічених та висококваліфікованих підприємців. Окрім можливостей реалізувати себе у підприємництві, отримати незалежність та стати самостійними, важливим мотивом для молоді є потреба в суспільно корисній діяльності. Об'єднати ці фактори може саме соціальне підприємництво.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, створено 1 хаб соціального партнерства та підприємництва та облаштовано приміщення коворкінгу та конференц-зон.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, створено сучасний, комфортний, доступний простір з освітньо-інформаційним наповненням на базі комунальної установи «Чернігівський обласний молодіжний центр» Чернігівської обласної ради; , розроблено освітньо-інформаційну Програму, спрямовану на досягнення позитивних змін у громаді; , сформовано команду менторів з відповідним кваліфікаційним рівнем; , підсилено економічну та інституційну спроможність регіону через розвиток молодіжного підприємництва, посилення трудового потенціалу, залучення додаткових ресурсів від проєктної діяльності
9. Основні заходи технічного завдання	, проведення ремонтно-реставраційних робіт, орієнтованих на створення хабу соціального партнерства та підприємництва; , облаштування приміщень коворкінгу та конференц-зон; , організація роботи ресурсного сервісу на базі хабу; , проведення сесій, навчання та консультацій щодо здійснення господарської діяльності, юридичного, бухгалтерського, адміністративного супроводу суб'єктів підприємництва, у тому числі соціального; , створення банку соціальних ідей; , залучення молоді, суб'єктів соціально-орієнтованого бізнесу до вирішення соціальних проблем у суспільстві; , проведення навчальних профорієнтаційних заходів для молоді, а також заходи з

	перепрофілювання та переорієнтації трудових кадрів; , створення Лабораторії демократичних перетворень; , придбання меблів для проведення семінарів, тренінгів, конференцій; , розробка, виготовлення методичних та інформаційних роздаткових матеріалів для забезпечення ними учасників освітньо-інформаційної Програми; , підготовка та навчання менторів відповідного кваліфікаційного рівня; , організація та проведення тренінгів, інформаційних зустрічей, а також виїзних семінарів у рамках реалізації освітньо-інформаційної Програми; , організація консультативного та менторського супроводу для ОГС та ініціативних груп ОТГ.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	10 200,0	25 700,0	25 700,0	61 600,0
державний бюджет:	9 000,0	22 500,0	22 500,0	54 000,0
державний фонд регіонального розвитку	9 000,0	22 500,0	22 500,0	54 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	1 000,0	2 500,0	2 500,0	6 000,0
інші джерела (зазначити)				
міжнародна допомога	200,0	700,0	700,0	1600,0
приватні інвестори				

1. Номер технічного завдання	3.16.
2. Назва технічного завдання	Розвиток хаб-системи підтримки підприємництва, інновацій та стартапів в Чернігівській області
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва, сприяння створенню стабільного та сприятливого середовища для започаткування і ведення підприємницької діяльності
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.4.1. Підвищення конкурентоспроможності суб'єктів малого та середнього підприємництва
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Недостатньо розвинута інфраструктура підтримки підприємництва на місцевому рівні та обмеженість послуг, які надаються об'єктами інфраструктури підтримки МСП для бізнесу та громадян.

	Слабка координація взаємодії між об'єктами інфраструктури підтримки бізнесу.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, надано 1000 послуг для представників бізнесу та осіб, які бажають розпочати власну справу.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, створено мережу центрів підтримки бізнесу на місцевому рівні; , запроваджено ефективну систему фінансово-кредитної, інформаційної, консультативної, менторської та експертної підтримки підприємництва; , підвищено доступність інформації, необхідної для забезпечення розвитку підприємництва; , сформовано стимули для розвитку підприємництва на місцевому рівні та покращено соціально-економічний стан населення.			
9. Основні заходи технічного завдання	, проведення ремонтних робіт, орієнтованих на створення мережі центрів підтримки бізнесу на місцевому рівні; , облаштування приміщень центрів підтримки бізнесу; , проведення навчання працівників центрів; , організація надання інформаційно-консультаційної, менторської та експертної підтримки підприємництва.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	11 500,0	2 300,0	1 000,0	14 800,0
державний бюджет:	10 000,0	2 000,0		12 000,0
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (секторальна підтримка)	10 000,0	2 000,0		12 000,0
місцевий бюджет	1 500,0	300,0	1 000,0	2800,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	3.17.
2. Назва технічного завдання	Інформаційно-консультаційна підтримка суб'єктів підприємництва та осіб, що бажають відкрити власну справу
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва, сприяння створенню стабільного та сприятливого середовища для започаткування і ведення підприємницької діяльності
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку	3.4.3. Інформаційно-консультаційна допомога, розвиток інфраструктури підтримки МСП та

регіону, якому відповідає технічне завдання	забезпечення надання якісних публічних послуг			
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Недостатній рівень знань серед підприємців з питань сучасних методів та форм організації господарювання			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, проведено 60 освітніх заходів для підприємців та осіб, що бажають розпочати власну справу.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, підвищено обізнаність суб'єктів підприємництва та осіб, бажаючих відкрити власну справу в питаннях ведення господарської діяльності, правової основи підприємництва, маркетингових досліджень, фінансів, бізнес-планування тощо.			
9. Основні заходи технічного завдання	, інформаційно-консультативна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва та об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва, у т.ч. систематичне висвітлення актуальної інформації для підприємців області в мережі Інтернет; , надання інформаційно-консультативної допомоги, зокрема, проведення тренінгів, семінарів, консультацій для сільського населення з метою стимулювання залучення до започаткування власної справи на селі; , організація через інфраструктуру підтримки малого і середнього підприємництва навчальних курсів, тренінгів, семінарів щодо покращення фінансової грамотності суб'єктів малого і середнього підприємництва, в тому числі з метою сприяння їх доступу до фінансування, допомозі у започаткуванні та управління бізнесом, складанні бізнес-планів тощо; , створення системи дистанційної освіти на основі Інтернет-технологій для підтримки всіх зацікавлених сторін в освіті та наставництві Чернігівської області та з метою масштабування проєктних практик в інші регіони України; , впровадження нових методів навчання протягом усього життя та механізмів забезпечення якості освіти, що надаються у сфері підприємництва та бізнесу в громадах Чернігівщини.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	1595,0	1835,0	2084,0	5514,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				

місцевий бюджет	795,0	935,0	1084,0	2814,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	800,0	900,0	1 000,0	2 700,0

1. Номер технічного завдання	3.18.
2. Назва технічного завдання	Розвиток мережі Інформаційних пунктів підприємств на базі ЦНАПів області
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Поширення практики утворення в регіонах центрів підтримки підприємництва на базі центрів надання адміністративних послуг у вигляді безоплатного отримання інформації та консультацій для підприємців, а також для осіб, які планують започаткувати власну справу
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.4.3. Інформаційно-консультаційна допомога, розвиток інфраструктури підтримки МСП та забезпечення надання якісних публічних послуг
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Недостатньо розвинута інфраструктура підтримки підприємництва. Низький рівень послуг та їх спектр, що надаються об'єктами інфраструктури підтримки МСП для бізнесу та осіб, які бажають розпочати власну справу. Слабка координація взаємодії між елементами інфраструктури підтримки бізнесу.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, надано 1000 послуг для представників бізнесу та осіб, які бажають розпочати власну справу.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, інформаційними пунктами підприємств забезпечено надання базового рівня безкоштовної, інформаційної та консультативної підтримки бізнесу та особам, які бажають розпочати власну справу; , ІПП локалізовано та використано інструменти державного інфо-сервісу Start Business Challenge з покроковими інструкціями та детальною інформацією про дозволені документи, які необхідні для започаткування різних видів бізнесу.
9. Основні заходи технічного завдання	, відкриття центрів підтримки підприємництва на базі центрів надання адміністративних послуг; , проведення навчання працівників центрів щодо політики розвитку МСП, інфраструктури підтримки бізнесу, типового інформаційного пакету послуг, розвитку навичок персоналу тощо;

	, надання стандартизованого переліку адаптованих до місцевих потреб послуг у зручний для клієнта спосіб (веб-сторінка, портал; брошури, довідники, інструкції; консультації; семінари та тренінги).			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	1 000,0	1 200,0	1 400,0	3 600,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	500,0	600,0	700,0	1 800,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	500,0	600,0	700,0	1 800,0
11. Інша інформація щодо технічного завдання (за потреби)				

1. Номер технічного завдання	3.19.
2. Назва технічного завдання	Належний ЦНАП
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Забезпечення розбудови мережі центрів надання адміністративних послуг і надання відповідної підтримки органам місцевого самоврядування для створення таких центрів, їх утримання, надання якісних послуг
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.4.3. Інформаційно-консультаційна допомога, розвиток інфраструктури підтримки МСП та забезпечення надання якісних публічних послуг
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Одним із критеріїв успіху реформи децентралізації є надання якісних адміністративних послуг, наближення їх до мешканців громад та створення прозорої та сервісно-орієнтованої системи надання адміністративних послуг. Змінюється формат діяльності мережі ЦНАПів, постійно збільшується перелік послуг, які надаються через ЦНАП, чисельність персоналу, площа приміщень, а також кількість органів місцевого самоврядування, які створюють власні ЦНАПи. З метою надання якісних послуг необхідне розширення мережі ЦНАПів в області, створення відкритого простору, зонування приміщень та безперешкодного доступу для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення.
7. Очікувані кількісні результати від	, Створено 10 нових та модернізовано вже

реалізації проєктів на виконання технічного завдання	діючі ЦНАПи; , оновлено матеріально-технічне забезпечення 5 ЦНАПів.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, покращено якість та стандарти надання адміністративних послуг.			
9. Основні заходи технічного завдання	, розробка проєктно-кошторисної документації, архітектурно-дизайнерських рішень інтер'єру та оздоблення приміщень ЦНАП; , будівництво приміщень під нові ЦНАП та модернізація існуючих (виконання робіт з ремонту приміщень, включаючи роботи зі створення сприятливих умов для доступу до приміщень людей з обмеженими фізичними можливостями) в органах місцевого самоврядування; , матеріально-технічне забезпечення, у т.ч. придбання меблів, оргтехніки та програмного забезпечення; , створення філій та віддалених робочих місць ЦНАП; , навчання адміністраторів та спеціалістів громади.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	20 000,0	40 000,0	40 000,0	100 000,0
державний бюджет:	10 000,0	30 000,0	30 000,0	70 000,0
державний фонд регіонального розвитку	10 000,0	30 000,0	30 000,0	70 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
11. Інша інформація щодо технічного завдання (за потреби)				

1. Номер технічного завдання	3.20.
2. Назва технічного завдання	Створення сучасних конкурентоспроможних туристичних продуктів та послуг
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток внутрішнього туризму
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.5.1. Формування позитивного іміджу області як регіону, привабливого для туризму
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область

6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Чернігівська область з її неповторними краєвидами, унікальними архітектурними комплексами, всесвітньо відомими пам'ятками, самобутніми народними звичаями та традиціями, багатою культурною спадщиною має всі умови для розвитку туристичної індустрії. Однак загальний рівень інформаційно-рекламного забезпечення регіону на внутрішньому і на зовнішньому ринках не відповідає її потужному туристично-рекреаційному потенціалу.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, створення обласного центру розвитку туризму та промоції туристичного потенціалу області; , реалізація 1-2 туристичних продуктів щороку (організованих «під ключ» та проданих групових та індивідуальних програм та турів по області); , зростання динаміки залучених туристів (відвідувачів) на 6-7% щорічно; , зростання обсягів надходжень до місцевих бюджетів на 15-20% щорічно.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, підвищення туристичного іміджу регіону, зокрема визначених «туристичних магнітів» області на внутрішньому та зовнішньому ринках туристичних та рекреаційних послуг; , створення сучасних конкурентоспроможних туристичних продуктів, здатних максимально задовольнити потреби населення; , поліпшення надання сучасних інформаційних послуг для туристів та екскурсантів, які подорожують Чернігівською областю; , впровадження сучасних інформаційних технологій у туристичну галузь регіону; , підвищення рівня обслуговування та якості надання туристичних послуг; , створення належних умов для розвитку туристичної сфери та суміжних галузей економіки.
9. Основні заходи технічного завдання	, створення обласного центру розвитку туризму та промоції туристичного потенціалу області; , промоція туристичного потенціалу Чернігівщини у мережі Інтернет (забезпечення роботи обласного турпорталу, поширення інформації про турпотенціал на сайтах партнерів, співпраця із провідними Інтернет – порталами в Україні, активна діяльність у соціальних мережах); , популяризація «туристичних магнітів» області на внутрішньому та зовнішньому ринку туристичних послуг; , розробка програм перебування туристів на території області та реалізація готових туристичних продуктів туроператорам та турагентам;

	, представлення «Чернігівщини туристичної» на масових заходах туристичного спрямування (виставках, форумах тощо); , організація та проведення інформаційних та промотурів для тревел-блогерів, ЗМІ, туристичних операторів та туристичних агенцій; , організація та проведення на базі установи навчальних, тренінгів, воркшопів тощо з метою вивчення та запровадження кращих практик туристичної діяльності; , виготовлення сучасної інформаційно-презентаційної продукції (сучасний мобільний виставковий стенд, проморолики, друкована та сувенірна продукція тощо); , залучення потенційних інвесторів для розвитку туристичної галузі , впровадження моделі комплексного територіального розвитку, управління та маркетингу туристичних дестинацій “Smart Tourist Destination”			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	5 100,0	3 600,0	2 900,0	11 600,0
державний бюджет:	3 600,0	2 000,0	1 200,0	6 800,0
державний фонд регіонального розвитку	3 600,0	2 000,0	1 200,0	6 800,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	1 000,0	1 200,0	1 100,0	3 300,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	100,0	100,0	100,0	300,0
міжнародна допомога	400,0	300,0	500,0	1200,0

1. Номер технічного завдання	3.21.
2. Назва технічного завдання	Розвиток туристично-рекреаційного потенціалу області
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток внутрішнього туризму
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.5.2. Розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури та підвищення привабливості об'єктів історико-культурної спадщини
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Недостатньо розвинена туристично-рекреаційна інфраструктура в регіоні не в змозі повністю забезпечити необхідні умови для надання рекреаційно-туристичних послуг і, відповідно,

	високої якості обслуговування рекреантів та туристів. Створення сучасних туристичних атракцій сприятиме комплексному відтворенню потреб населення та туристів в процесі реалізації їхніх особистих та суспільних рекреаційних потреб за допомогою надання різного роду рекреаційних послуг і духовних благ.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- створення 2 нових туристичних атракцій; - проведення 2 реконструкцій туристично-рекреаційних об'єктів; - облаштування відпочинкових та сервісних зон на туристичних об'єктах області – 1-2 щорічно; - встановлених щорічно 4-5 дороговказів, інформаційних знаків до основних туристично-екскурсійних об'єктів області.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- розвиток туристично-рекреаційного потенціалу регіону; - покращення якості надання послуг та якості дозвілля для мешканців регіону та для туристів, які подорожують Чернігівською областю, шляхом створення додаткових зон відпочинку; - збереження історико-культурних цінностей та природної спадщини; - збільшення туристичних потоків; - забезпечення дотримання обов'язкових норм, правил, вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.			
9. Основні заходи технічного завдання	- створення нових туристичних атракцій; - будівництво та реконструкція туристично-рекреаційних об'єктів, територій; - облаштування відпочинкових та сервісних зон на об'єктах природно-заповідного фонду, історико-культурних пам'яток, інших туристично привабливих об'єктах, зокрема в рамках «туристичних магнітів» області; - виготовлення та встановлення дорожньої навігації до туристичних об'єктів, інформаційних знаків; - створення та облаштування водних маршрутів.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	6 700,0	18 700,0	18 500,0	43 900,0
державний бюджет:	5 000,0	15 000,0	15 000,0	35 000,0
державний фонд регіонального розвитку	5 000,0	15 000,0	15 000,0	35 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	700,0	2 000,0	2 000,0	4 700,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	1 000,0	1 500,0	1 500,0	4 000,0
міжнародна допомога		200,0		200,0

1. Номер технічного завдання	3.22.
2. Назва технічного завдання	Створення мережі інтерактивних туристично-інформаційних центрів та пунктів
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток внутрішнього туризму
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	3.5.2. Розвиток рекреаційної інфраструктури та підвищення привабливості наявних об'єктів.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Для більшості подорожуючих Чернігівщина – маловіданий край. Область в основному асоціюється з обласним центром – Черніговом, з гетьманською столицею Батурином, з Качанівкою (завдяки історичним серіалам), Голубими озерами та ще з декількома об'єктами. Однак на території області є велика кількість інших маловідомих історичних місць, пам'яток, природних об'єктів, інформація про які в Інтернет просторі взагалі відсутня, що не дає можливості потенційному туристу запланувати відвідування тої чи іншої маловіомої дестинації регіону, відтак турист затримується в області максимум на 1 добу. В свою чергу, слабо розвинена інформаційно-туристична інфраструктура призводить до того, що в майбутньому турист, який відвідав область, навряд чи повернеться та буде рекомендувати регіон друзям. А це впливає на загальний рівень відвідуваності регіону та рівень надходжень до місцевих бюджетів від господарської діяльності суб'єктів туристичної діяльності області. Подорожуючи Чернігівською областю, турист або екскурсант не завжди має змогу отримати повну інформацію про ту чи іншу дестинацію, як він відвідує. Певні інформаційні ресурси начебто є, але інформація, яка там надається, - або часткова, або недостатня, або взагалі застаріла та не відповідає дійсності. Створення інтерактивних просторів, як елементів інноваційної інфраструктури туристичної індустрії, надасть змогу туристам та іншим суб'єктам туристичної сфери, отримати повну, актуальну туристичну інформацію та консультативні послуги щодо туристичної діяльності у певній місцевості та за її межами.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, створення 6-7 центрів туристичної інформації та популяризації туристичних продуктів, де турист зможе без допомоги консультанта самостійно

	отримати необхідну йому інформацію; зростання обсягів надходжень до місцевих бюджетів на 15-20% щорічно.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	покращення умов надання інформації та консультації про туристичні можливості та ресурси місцевості; покращення конкурентних переваг місцевості через покращення інфраструктури, зокрема туристичної; раціональне використання туристично-рекреаційних ресурсів місцевості; систематизація планування, організування, моніторингу і контролю та регулювання туристичних та інформаційних потоків.			
9. Основні заходи технічного завдання	створення та облаштування мережі інтерактивних туристично-інформаційних центрів та пунктів; створення регіональної Інтернет-платформи з базою даних про туристичний потенціал Чернігівської області; придбання та встановлення сенсорних кіосків, у заздалегідь визначених місцях та підключення їх до регіональної Інтернет-платформи з постійною технічною підтримкою; розробка мобільного додатку «Гід по Чернігівській області» (англійською та українською мовами) з підключенням до регіональної Інтернет-платформи; встановлення дорожньої навігації до створених туристично-інформаційних центрів та пунктів.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	4580,0	3500,0	2300,0	10380,0
державний бюджет:	3700,0	2600,0	1300,0	7600,0
державний фонд регіонального розвитку	3700,0			3700,0
інші джерела (зазначити)		2600,0	1300,0	3900,0
місцевий бюджет	600,0	600,0	800,0	2000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	80,0	100,0	100,0	280,0
міжнародна допомога	200,0	200,0	100,0	500,0

1. Номер технічного завдання	3.23.
2. Назва технічного завдання	Популяризація сільського зеленого, подієвого та інших видів активного туризму
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Сприяння розвитку туристичної інфраструктури на сільських територіях. Розвиток внутрішнього туризму.
4. Номер і назва завдання	3.5.3. Розвиток зеленого (екологічного), подієвого,

з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	активного та інших видів туризму, створення сучасних туристичних маршрутів та продуктів, а також центрів відпочинку
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Сільський зелений, подієвий та активний види туризму на Чернігівщині залишаються недостатньо розрекламованими та популяризованими, що стримує збільшення чисельності внутрішніх та в'їзних туристів, а також диверсифікацію економіки регіону.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, відкриття щороку 1 садиби або еко-комплексу на селі; , проведення щорічно 3-4 заходів з метою розвитку сільського зеленого, подієвого та активного туризму в регіоні; , підготовлення та видання 2-3 брошур, буклетів або матеріалів для популяризації потенціалу сільського зеленого, подієвого та активного туризму в регіоні.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, підготовка якісних матеріалів для популяризації потенціалу сільського зеленого, подієвого та активного туризму в регіоні; , створення умов для розвитку підприємництва та самозайнятості у сфері зеленого туризму; , впровадження міжнародного та вітчизняного досвіду з розвитку сільського зеленого, подієвого та активного видів туризму; , популяризація фестивального руху в регіоні; , популяризація сільського зеленого туризму серед сільських жителів як джерела додаткового або основного прибутку; , впровадження кластерних моделей розвитку різних видів туристичної діяльності для спільного позиціонування туристичного потенціалу регіону; , відродження народних промыслів та історико-культурної спадщини регіону.
9. Основні заходи технічного завдання	, розробка і поширення тематичних інформаційних матеріалів; , організація та проведення навчань, семінарів з розвитку туризму для представників органів місцевого самоврядування, туристичної сфери області та бажаючим займатися туристичною діяльністю; , створення щорічного календаря туристичних подій та його позиціонування на внутрішньому і зовнішньому ринку туристичних послуг; , забезпечення туристичної складової під час проведення культурно-мистецьких заходів; , організація та проведення масових заходів туристичного спрямування, які сприятимуть

	залученню більшої кількості екскурсантів та туристів; , проведення промотурів для вивчення досягнень у галузі тризму як в Україні, так і за кордоном; , створення та оновлення електронного реєстру туристичних об'єктів та послуг, що надаються в регіоні; , промоція сільського зеленого, подієвого та активного видів туризму на Чернігівщині.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	530,0	650,0	705,0	1885,0
державний бюджет:	200,0	300,0	350,0	850,0
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)	200,0	300,0	350,0	850,0
місцевий бюджет	130,0	150,0	155,0	435,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	100,0	100,0	100,0	300,0
міжнародна допомога	100,0	100,0	100,0	300,0

4.4. Технічні завдання до Програми 4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності

1. Номер технічного завдання	4.1.
2. Назва технічного завдання	Регіональна кластеризація і кооперація агропромислового комплексу Чернігівської області
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції, запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	4.1.1. Створення умов для нарощування виробництва сільгосппродукції та розбудова ланцюгів її переробки за схемою «від поля до столу».
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Процеси глобалізації, висока конкуренція на ринках аграрної продукції та сучасні досягнення науки змінили вектор розвитку економіки та організації

	АПК. Майбутнє формування виробничих структур направлено на підвищення конкурентоспроможності підприємств на основі інтеграції, розвитку виробничої кооперації та створення інноваційних економічних систем – агропромислових кластерів. Нині найбільш затребуваним інструментом агропромислової політики є кластерна стратегія, яка добре зарекомендувала себе в усьому світі та забезпечує високу рентабельність виробництва, підвищення конкурентоспроможності продукції, а значить, і розширення ринків збуту. Кластерний підхід стає одним з базових методів реалізації державної економічної політики. Це найбільш дієвий і відповідний ринковим механізмам інструмент підтримки регіонального агробізнесу в умовах глобальної конкуренції. Крім того, нарощування виробництва продуктів харчування, забезпечення їх високої якості є одним із важливих завдань як національної економіки загалом, так і регіональної зокрема. Крім того, серед багатьох глобальних проблем, особливе місце належить продовольчій. Суть розв'язання даної проблеми на рівні Чернігівської області полягає, насамперед, у створенні стійких систем сільськогосподарського виробництва на основі впровадження наукоємних технологій та кластерного підходу у сфері виробництва конкурентоспроможної аграрної продукції. Сільське господарство України в основному сконцентроване на рослинництві і є монокультурним – переважають олійні, зернові та технічні культури, що призводить не тільки до виснаження ґрунтів, а й негативно позначається на занятості у сільській місцевості. Вирощування нішевих культур давно стало одним із трендів сільського господарства в Україні, причому спробувати себе в ніші намагаються як і малі фермерські господарства, так і великі агрохолдинги. Привабливість цього сегменту ринку полягає у досить високій рентабельності, можливості диверсифікувати ризики виробництва та урізноманітнити сівозміну. Крім того, нішеве виробництво характеризується експортоорієнтованістю і здебільшого низьким рівнем конкуренції. Такі культури, за належної підтримки такої діяльності фермерів, могли б стати цікавим інструментом диверсифікації сільської економіки.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, Зростання рентабельності продукції та прибутковості підприємств, нарощування виробництва продукції з високою доданою

	вартістю, створення ланцюгів переробки та збуту ведуть до наповнення місцевих бюджетів.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, Збільшення рентабельності підприємств, надходжень до бюджету та рівня заробітної плати; , Підвищення доходів населення, створення нових робочих місць; , Збільшення екологічності ведення господарства за рахунок використання нових технологій.
9. Основні заходи технічного завдання	, розробка практичних методологічних та освітніх матеріалів щодо розвитку агрокластерів, який вміщає доцільність, механізм та особливості організації кластерів у агропромисловій галузі Чернігівщини; , створення електронної карти підприємств-учасників кластерів АПК, де виділено їх чисельність, географічне розташування, продукцію/сировину для збуту (по кожній з громад Чернігівщини на базі географічної концентрації); , удосконалення організаційно-технологічних аспектів виробництва з урахуванням сучасних підходів щодо зменшення витрат сукупної енергії та ресурсів у процесі виробництва сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки; , удосконалення системи стратегічного управління якістю виробництва сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки, з охопленням усіх стадій життєвого циклу; , проведення низки навчальних сесій, програм по обміну практичним досвідом на базі успішно діючих суб'єктів для інтенсифікації співпраці та кооперації виробників агропродуктів; , постійний моніторинг та евалюація проблемних питань та пріоритетних інтересів ключових гравців кластерних ініціатив у галузі АПК області, дотримання методології реалізації інтеграційних програм, оцінка та обговорення реалізованих кейсів; , запровадження екологічних стандартів у виробництві; , стимулювання виробництва та переробки нішевих культур; , дорадча підтримка потенційних виробників нішевих культур у формуванні інвестиційних планів та програм; , консультування виробників нішевих культур щодо потреб ринку; , технологічне консультування виробників нішевих культур; , фінансова підтримка проєктів з вирощування та переробки нішевих культур на конкурсних засадах (надання дотації на 1 га посівної площі нішевих

	культур); , підтримка об'єднань виробників нішевих культур; , надання допомоги у спільному брендуванні нішевих культур; , підтримка наукових досліджень щодо вирощування та переробки нішевих культур. , підтримка виробників щодо розширення ринків збуту продукції			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	6 200,0	6 200,0	6 200,0	18 600,0
державний бюджет:	3 000,0	3 000,0	3 000,0	9 000,0
державний фонд регіонального розвитку	3 000,0	3 000,0	3 000,0	9 000,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	200,0	200,0	200,0	600,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	300,0	300,0	300,0	900,0
міжнародна допомога	2 700,0	2 700,0	2 700,0	8 100,0

1. Номер технічного завдання	4.2.
2. Назва технічного завдання	Підтримка органічного виробництва в Чернігівській області
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Підтримка диверсифікації сільськогосподарського виробництва, запровадження нових культур, розвиток тваринництва, утворення підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, що використовують нові інноваційні технології, застосування яких спрямовано на використання місцевої сировини та сприяє створенню на території нових робочих місць.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	4.1.2. Розвиток органічного землеробства та виробництва екологічно чистих продуктів харчування
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Розвиток органічного виробництва є досить актуальним на сьогодні через низку явних екологічних, економічних та соціальних переваг, що притаманні цій сфері діяльності. Інтенсифікація сільського господарства, яка останнім часом відбувається в усьому світі, має негативний вплив не лише на навколишнє середовище, але і виснажує природні ресурси, без яких ведення агровиробництва неможливе. Тому органічне сільське господарство має екологічні переваги, сприяє скороченню викидів вуглекислого газу, закису азоту й метану, які сприяють глобальному

	потягнню. Органічне сільське господарство має високий потенціал для забезпечення життєдіяльності сільського населення і поживлення роботи дрібних фермерських господарств. Разом зі зростанням органічного сектора зростатиме і працевлаштування місцевого населення, оскільки органічне землеробство менш механізоване і потребує, як правило, більше ручної праці. Як результат, органічне виробництво може стати ефективним інструментом збереження традиційних знань ведення господарства у кожному регіоні, а також зменшення міграції сільського населення до мегаполісів.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	Зростання кількості виробників органічної продукції до 18 суб'єктів та площ сільськогосподарських угідь, що задіяні та використовуються для виробництва органічної продукції до 13 тис. га.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	• заходи, передбачені проєктом мають позитивний вплив на прибутковість підприємств; • підвищення доходів населення, створення нових робочих місць; • збільшення екологічності ведення виробничої діяльності; • зменшення використання хімічних засобів при вирощуванні сільгоспсировини позитивно вплине на екологічний стан середовища.			
9. Основні заходи технічного завдання	• фінансова підтримка органічного виробництва в Чернігівській області шляхом компенсації витрат на підтвердження відповідності виробництва органічної продукції (сировини); • запровадження екологічних методів ведення сільського господарства та виробництва екологічно чистого продовольства; • проведення для сільгоспвиробників семінарів, навчань з питань виробництва екологічно чистих продуктів та органічного землеробства.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	250,0	250,0	250,0	750,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	250,0	250,0	250,0	750,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори,				
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	4.3
2. Назва технічного завдання	Виробництво вітчизняних біопрепаратів для підвищення продуктивності сільського господарства
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Підтримка диверсифікації сільськогосподарського виробництва, запровадження нових культур, розвиток тваринництва, утворення підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, що використовують нові інноваційні технології, застосування яких спрямовано на використання місцевої сировини та сприяє створенню на території нових робочих місць.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	4.2.1. Підтримка розвитку інновацій у сфері «зелених технологій» та біоекономіки.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область.
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Тривале і постійно зростаюче застосування хімічних засобів захисту рослин призводить до забруднення навколишнього середовища, яке, за даними ВООЗ, є однією з найголовніших причин високої смертності у світі. Майже чверть населення планети помирає саме через погані екологічні умови: екологічні ризики зумовлюють виникнення понад 100 найнебезпечніших хвороб. Хімічні засоби захисту рослин можуть: - пригнічувати біологічну активність ґрунтів, - знищувати корисні мікроорганізми та біози, а також знижувати загальну родючість; - забруднювати екосистему отруйними хімікатами, які призводять до загибелі корисних комах, птахів, тварин, риб; - впливати негативно через продукти харчування на стан здоров'я людини.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- створено міні-завод з виробництва вітчизняних біопрепаратів. Запропоновано випуск нових, більш технологічних форм мікробних препаратів; - надходженні до бюджетів усіх рівнів у сумі близько 20,0 млн грн у перші 5 років функціонування проєкту; - навчено персонал для роботи з виробництва біопрепаратів.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- споживання сільськогосподарської продукції, виробленої за використання мікробних препаратів, є безпечним для здоров'я людини; - мікробні біопрепарати не забруднюють довкілля, при їх використанні продукція рослинництва не містить пестицидних залишків; - після збору урожаю мікроорганізми продовжують функціонувати, завдяки чому

	відновлюється біологічний нормоценоз ґрунтів.			
9. Основні заходи технічного завдання	, розроблення бізнес-плану проекту; , проведення маркетингових досліджень біопрепаратів; , розроблення плану організації виробництва інноваційного продукції; , проведення аналізу потенційних ризиків; , створення міні-заводу з виробництва вітчизняних біопрепаратів; , підготовка персоналу для виробництва біопрепаратів.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	31160,0	1795,0		32955,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет				
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори	31160,0	1795,0		32955,0
міжнародна допомога				

1. Номер технічного завдання	4.4.
2. Назва технічного завдання	STEM-Коледж на базі ЧНТУ
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Впровадження на всіх рівнях освіти навчальних програм для ефективного формування сучасних цифрових навичок та запровадження цифрових навичок. Підвищення рівня цифрової грамотності педагогічних працівників.
4. Номер і назва завдання стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	4.3.1. Сприяння якійс підготовці фахівців ІТ-індустрії та поглиблення цифрової освіченості суспільства
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Оскільки в Чернігівській області ІТ-галузь, в тому числі й освіта, обрані пріоритетом для розвитку, постає нагальне питання відбору та підготовки фахівців, що будуть задіяні на регіональному ринку праці. Дану проблему пропонується вирішити шляхом створення коледжу STEM-освіти при Національному університеті «Чернігівська політехніка». STEM-освіта – аббревіатура з англійської – Science, Technology, Engineering, Math, що в перекладі означає науку, технології, інженерію та математику як дисципліни вивчення - це послідовність курсів або програм навчання, яка готує молодь до успішного працевлаштування, до освіти після школи, вимагає різних і більш технічно

	складних навичок, зокрема із застосуванням математичних знань і наукових понять. Це програма, заснована на ідеї навчання дітей за чотирма профільними дисциплінами у міждисциплінарному та прикладному спрямуваннях. Метою даного проєкту виступає створення організаційного і навчального відокремленого структурного підрозділу на базі НУ «Чернігівська політехніка» (далі – коледж), метою діяльності якого виступатиме надання освітніх послуг з підготовки студентів на ґрунті концепції “STEM-освіти” та на базі повної загальної середньої освіти, базової середньої освіти. Крім того, до завдань підрозділу відноситимуться активізація наукових досліджень та розробка інноваційних технологій, форм і методів удосконалення вищої освіти.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічне завдання	– створення одного організаційного і навчального відокремленого структурного підрозділу на базі НУ «Чернігівська політехніка»; – ліцензування не менше трьох освітніх програм, базованих на підходах STEM-освіти; – обладнання не менше чотирьох практичних класів, та розмістити методичний кабінет – забезпечити набуття студентами знань у галузі STEM-освіти, їх підготовки до професійної діяльності у сфері ІТ (не менше 100 випускників на рік). – здійснити відбір обдарованої, професійно-спрямованої молоді для здобуття освітньо-кваліфікаційних рівнів «молодший спеціаліст» та «бакалавр» на базі університету (до 10 осіб щорічно).
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	– інтеграція різних суспільних груп Чернігівщини до використання ІТ-технологій у своїй повсякденній діяльності; – вчасна профорієнтація серед молоді, що не має доступу до опанування ІТ-навичками, – інтенсифікація суспільного обговорення можливих проєктів співпраці між освітніми установами різних рівнів, органами публічної влади та регіональним ІТ-кластером
9. Основні заходи технічного завдання	– розробка концепції діяльності STEM-Коледжу та міждисциплінарної робочої групи з її впровадження; – розробка освітніх програм та курсів, базованих на концепції “STEM-освіти”; – організація забезпечення коледжу матеріально-технічною базою та освітніми матеріалами; – забезпечення участі в науково-виховному процесі представників підприємств, установ, організацій регіональної ІТ галузі;

	, проведення моніторингу та оцінки якості освітніх послуг коледжу; , розробка та ліцензування освітніх програм, забезпечення можливості студентам брати участь у міжнародних стажуваннях, конкурсах та програмах, здобуття ними вичерпного корпусу практичних знань і навичок у ході навчання.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет				
інші джерела (зазначити)				
міжнародна допомога	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0

1. Номер технічного завдання	4.5
2. Назва технічного завдання	Інформаційно-освітня програма для загальноосвітніх шкіл області з підвищення кваліфікації вчителів та популяризації ІТ-знань серед шкільної молоді
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Впровадження на всіх рівнях освіти навчальних програм для ефективного формування сучасних цифрових навичок та запровадження цифрових навичок. Підвищення рівня цифрової грамотності педагогічних працівників.
4. Номер і назва завдання стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	4.3.1. Сприяння якісній підготовці фахівців ІТ-індустрії та поглиблення цифрової освіченості суспільства (підтримка розвитку STEM-освіти).
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	На відміну від класичного, за умови сучасного інноваційного педагогічного підходу дитина отримує набагато більше автономності. На процес навчання набагато менше впливають стосунки, які склалися між учнем та вчителем, що дає можливість більш об'єктивно оцінювати прогрес. За рахунок такої автономності дитина вчиться бути самостійною, приймати самостійні рішення та брати за них відповідальність. Відтак, окремий корпус навичок і вмінь для впровадження даного освітнього концепту має бути здобутий, в першу чергу, вчителями. Для підвищення їх розуміння сутності STEM-освіти та методології практичного впровадження її в ході педагогічної діяльності, провідні ІТ-компанії області долучаються до процесу розбудови педагогічного потенціалу

	вчителів. Фокус уваги буде зосереджено на педагогічних кадрах ОТГ Чернігівщини – по перше, через брак доступу в останніх до інноваційних методика викладання та, по-друге, задля реалізації ранньої профорієнтації учнів й розвитку у них навичок критичного мислення та методики опанування ними наукових знань. Навчання за STEM дозволять виховати покоління новаторів та міждисциплінарних, конкурентоспроможних фахівців на ринку праці.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проектів на виконання технічне завдання	, розробка та реалізація освітніх програм/стажувань у сфері навчання вчителів точних наук та інформатики у школах області; , фахівцями Чернігівського ІТ-кластеру та іншими професійними тренерами проведено щонайменше 10 освітніх сесій впродовж року.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проектів на виконання технічного завдання	, розробка та просування інноваційних освітніх продуктів, базованих на концепції STEM-освіти та інших методологічних підходів; , стимулювання розширення застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій у навчальному процесі; , підтримка розвитку співробітництва у сфері післядипломної освіти та передачі практичних знань від ІТ-підприємств з метою здійснення ранньої профорієнтації учнів та підвищення якості шкільної освіти у відповідності до запитів ринку праці; , заохочення більшої кооперації бізнесу та навчальних закладів всіх рівнів			
9. Основні заходи технічного завдання	, розробка освітньої-інформаційної програми зі STEM-освіти та низки інших інноваційних методологій; , розробка освітньої-інформаційних, роздаткових матеріалів; , розробка плану-графіку реалізації програми у ОТГ області; , підготовка груп учасників з числа вчителів ЗОШ у ОТГ Чернігівщини; , закупівля та встановлення обладнання у школах ОТГ Чернігівщини; , реалізація освітньої програми відповідно до плану-графіку; , проведення моніторингу та аналіз якості наданих освітньої-інформаційних послуг, аналіз зворотного зв'язку від учасників програми.			
10. Орієнтовний обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	2 300,0	2 300,0	2 300,0	6 900,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				

інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	1300,0	1300,0	1300,0	3900,0
інші джерела (зазначити)				
міжнародна допомога	1000,0	1000,0	1000,0	3000,0

1. Номер технічного завдання	4.6.			
2. Назва технічного завдання	Надання адміністративних послуг в електронній формі			
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Удосконалення нормативно-правової бази, що регламентує механізм надання адміністративних та інших послуг, їх впровадження через Єдиний державний веб-портал електронних послуг “Дія”			
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	4.3.3. Розвиток електронних публічних послуг, відкритості та прозорості влади для громадян, представників бізнесу та громадських організацій			
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область			
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Одним із критеріїв успіху реформи децентралізації є надання якісних адміністративних послуг. Змінюється формат діяльності ЦНАП, постійно збільшується перелік послуг, які надаються через ЦНАП. Для максимального спрощення і прискорення будь-якої взаємодії людини з державою, необхідно зробити максимум процесів електронними та автоматичними, державні послуги прозорими, зручними та рівними для всіх.			
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, збільшення кількості послуг на 5 %, які надаються через ЦНАП.			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, покращено якість та стандарти надання адміністративних послуг; , створено процеси надання державних послуг прозорими, зручними та рівними для всіх.			
9. Основні заходи технічного завдання	, підключення та використання онлайн-сервісу державних послуг – Єдиного державного веб-порталу електронних послуг, у тому числі інтегровані з ним інформаційні системи державних органів та органів місцевого самоврядування; , навчання адміністраторів та спеціалістів громад; , інформаційна компанія серед населення та суб’єктів-отримувачів послуг.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	1 000,0	500,0	500,0	2 000,0
державний бюджет:	500,0	100,0	100,0	700,0
державний фонд регіонального розвитку	500,0			500,0
інші джерела (зазначити)		100,0	100,0	200,0
місцевий бюджет	200,0	100,0	100,0	400,0

інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	300,0	300,0	300,0	900,0

1. Номер технічного завдання	4.7.
2. Назва технічного завдання	Створення Інноваційного офісу для розвитку регіональної партнерської мережі з підприємствами та ВНЗ області
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Сприяння утворенню та підтримці існуючих бізнес-інкубаторів, що здійснюють підтримку суб'єктів малого та середнього підприємництва, які розробляють та впроваджують інновації на початковій стадії їх розвитку, інноваційних кластерів, що об'єднують юридичних осіб - резидентів та фізичних осіб-підприємців, які провадять інноваційну діяльність, центрів трансферу технологій.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	4.4.3. Інституційна підтримка розвитку інновацій, їх комерціалізації та трансферу технологій в усі сфери регіональної економіки
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Існує потреба у створенні регіональної мережі для розроблення ефективної системи партнерства Центру підтримки підприємництва, інновацій та стартапів Чернігівської області з ВНЗ області та регіональними підприємствами виробничого сектору економіки, супровід впровадження інноваційних розробок
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, підготовлено кваліфікований персонал для підтримки процесів інноваційного розвитку у ВНЗ області; , створено 5 інноваційних офісів у ВНЗ-партнерах; , створена регіональна мережева платформа «Інноваційний офіс».
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, зміцнення стратегічних, управлінських, адміністративних можливостей громад області у визначенні, управлінні та генеруванні цінностей на основі нематеріальних (у першу чергу - інтелектуальних) активів та розбудові інноваційного підприємництва та трансферу інноваційних розробок; , підвищення ефективності участі наукових, дослідницьких та підприємницьких установ у кооперації шляхом запровадження низки цільових заходів з метою розбудови їх потенціалу співпраці; , просування інноваційної культури та механізмів кооперації на регіональному рівні

	шляхом впровадження інноваційного офісу та його представництв, спектру послуг з підтримки інновацій , створення стратегічних факторів для реалізації інституціональної інноваційної політики у регіоні , створення стійкої структури з підтримки інновацій у ВНЗ області.			
9. Основні заходи технічного завдання	, підготовка кваліфікованого персоналу для підтримки процесів інноваційного розвитку у ВНЗ області; , створення регіональної мережевої платформи «Інноваційний офіс»; , контроль якості та моніторинг менеджмент проєкту			
10. Орієнтовний обсяг фінансування технічного завдання , тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет				
інші джерела (зазначити)				
міжнародна допомога	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
приватні інвестори				

4.5. Технічні завдання до Програми 5. Ефективне багаторівневе врядування та управління територіальним розвитком

1. Номер технічного завдання	5.1.
2. Назва технічного завдання	Інституційний розвиток організацій громадянського суспільства Чернігівщини
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Сприяння розвитку та підвищення спроможності інститутів громадянського суспільства
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	5.4.1. Посилення інституційної спроможності організацій громадянського суспільства.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Низький рівень участі жителів області в діяльності громадських організацій, низький рівень правової та політичної культури населення, недостатній рівень досвіду консолідованої роботи серед громадських організацій. Потреба у збільшенні рівня фінансової підтримки ініціатив ОГС з місцевих бюджетів.

7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, забезпечено діяльність не менше 8 громадських рад, що діють при органах влади; , кількість активних ОГС – 85 од.; , зростання кількості представників громадськості у складі консультативно-дорадчих органів ОТГ; , створення майданчику для обміну досвідом серед організацій громадянського суспільства області (проведення Першого форуму громадських організацій); , збільшення на 10 % щорічно учасників форуму			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, системне залучення громадськості до формування та реалізації державної та регіональної політики; , підвищення ефективності діяльності ОГС, рівня участі жителів області у діяльності громадських об'єднань; , впровадження кращих практик управління в організаціях громадянського суспільства; , реалізація ОГС суспільно важливих проєктів.			
9. Основні заходи технічного завдання	, проведення соціологічних опитувань, фокусних груп, експертних опитувань; , залучення організацій громадянського суспільства до розроблення нормативно-правових актів; , залучення організацій громадянського суспільства до роботи у складі оргкомітетів, експертних та робочих груп, консультативно-дорадчих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування , проведення навчальних тренінгів, семінарів, навчань для державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, представників ОГС щодо ефективних комунікацій; , підтримка діяльності Громадської ради при облдержадміністрації; , проведення спільних просвітницьких заходів (конференцій, семінарів, круглих столів тощо) за участю представників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, організацій громадянського суспільства; , проведення конкурсу проєктів, розроблених організаціями громадянського суспільства, на виконання (реалізацію) яких надаватиметься фінансова підтримка з обласного бюджету; , проведення обласного форуму організацій громадянського суспільства.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	1 050,0	1 050,0	1 050,0	3 150,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				

інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	550,0	550,0	550,0	1 650,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	500,0	500,0	500,0	1 500,0

1. Номер технічного завдання	5.2.
2. Назва технічного завдання	Освітня кампанія «Право на життя» зі зниження рівня стигми та дискримінації людей, які мають соціально небезпечні захворювання
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Сприяння популяризації та утвердженню здорового способу життя молоді, організації її змістовного дозвілля, протидії поширенню у молодіжному середовищі соціально небезпечних захворювань, бережливого ставлення до навколишнього природного середовища
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	5.4.2. Підвищення рівня правової і політичної культури жителів області.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Не зважаючи на всю інформаційно-освітню роботу, що проводиться в інформаційному просторі області, рівень стигми та дискримінації серед населення залишається високим. Це говорить про недостатній рівень знань щодо соціально небезпечних захворювань. У зниженні рівня стигми та дискримінації щодо людей, які мають соціально небезпечні захворювання (ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити), освітні кампанії грають надзвичайно важливу роль. Особливої уваги потребують правові аспекти проблеми, адже міжнародне та національне законодавство регулює норми прав та обов'язків людей, які мають соціально небезпечні захворювання.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- створено та поширено інформаційний контент в мережі Інтернет та засобах масової інформації області; - проведено не менше 10 освітньо-інформаційних заходів
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- зниження рівня стигми в суспільстві; - формування толерантного ставлення до людей, які мають соціально небезпечні захворювання; - підвищення рівня обізнаності населення про шляхи передачі соціально небезпечних захворювань, симптоми, засоби захисту, можливість лікування;

	- мотивування тих, хто зіткнувся з хворобами, звернутися за медичною допомогою; - сприяння в подоланні епідемій та соціально небезпечних хвороб. - зниження рівня стигми та дискримінації стосовно людей, які мають соціально небезпечні захворювання; - підвищення рівня знань населення області про соціально небезпечні хвороби; - формування толерантного відношення до людей, які мають соціально небезпечні захворювання. Через це вони відчують менше осуду та тиску з боку інших, не бояться відвідувати медичні заклади, проходити вчасно діагностику та лікування.			
9. Основні заходи технічного завдання	- розробка концепції освітніх занять про соціально небезпечні захворювання; - проведення комплексу інформаційно-освітніх заходів для населення області, зокрема молоді; - розробка та виготовлення тематичних інформаційних матеріалів для розповсюдження серед цільової аудиторії; - поширення матеріалів освітніх занять серед зацікавлених організацій, закладів, установ; - створення та поширення інформаційного контенту в мережі Інтернет та засобах масової інформації області.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	75,0	75,0		150,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	25,0	25,0		50,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	50,0	50,0		100,0

1. Номер технічного завдання	5.3
2. Назва технічного завдання	Розвиток молодіжної інфраструктури
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Формування спроможного та всебічно розвинутого молодого покоління
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	5.4.3. Підтримка громадських ініціатив населення, у т.ч. молоді, молодіжних та дитячих громадських організацій. Розвиток молодіжної інфраструктури
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої	, низький рівень активності молоді, недостатня

спрямовано технічне завдання	підприємливість і мобільність; , великий розрив між компетенціями та потребами ринку праці; , демографічні проблеми, високий патерналізм (переконання, що хтось має прийти і вирішити мої проблеми); , серйозні безпекові виклики, зростання поширеності функціональних розладів та хронічних хвороб серед підлітків, погіршення показників їхнього фізичного розвитку і фізичної підготовленості; , збільшення поширеності поведінкових чинників ризику на тлі епідемії ВІЛ-інфекції й дедалі більшого вживання алкоголю та наркотиків, соціальна незрілість, зростання рівня криміналу.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	В кожному адміністративному центрі сільської, селищної, міської об'єднаних громад та районі створено сучасний молодіжний простір.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, організаційне та фінансове забезпечення молодіжного простору, забезпечення діяльності молодіжних працівників, підготовки кваліфікованих кадрів. , створено програми стажування, можливості для профорієнтації, профдіагностики, умови для того, щоб молода людина могла себе знайти на ринку праці. , збільшено кількість молоді, яка веде здоровий спосіб життя. , створено органи молодіжного самоврядування та молодіжного громадського контролю, молодіжні консультативно-дорадчі органи. , реалізація різних форм неформальної освіти молоді, корисного й змістовного дозвілля, її інтелектуального та духовного розвитку. , створено нові активні молодіжні інститути громадянського суспільства, налагоджено міжгалузеву та міжсекторальну взаємодію у молодіжній роботі. , розроблена система оцінювання ефективності молодіжної роботи на рівні громади та звітування перед громадою про стан роботи з молоддю. , створення умов життєзабезпечення та розвитку молоді в об'єднаних територіальних громадах є умовою збереження кадрового потенціалу, що є основою економічної спроможності та перспективою подальшого розвитку громади. , реалізація проєкту сприятиме зменшенню негативних суспільних явищ у молодіжному середовищі та розвитку громадянського суспільства.
9. Основні заходи технічного завдання	, облаштування сучасного, комфортного, доступного молодіжного простору шляхом

	створення нового об'єкту інфраструктури чи на базі вже існуючого. , підготовка та навчання кваліфікованих кадрів, молодіжних працівників. , вивчення становища молоді в громаді, визначення пріоритетності потреб та інтересів молоді, найбільш соціально вразливих категорій. , організація та проведення різноманітних за формою та напрямком інформаційних, культурних, освітніх, інтелектуальних, розважальних та інших заходів з залученням молоді. , організація роботи тематичних гуртків, клубів за інтересами, груп взаємодопомоги тощо. , створення консультативно-дорадчого органу, органу молодіжного самоврядування.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	20 000,0	20 000,0	20 000,0	60 000,0
державний бюджет:	10 000,0	10 000,0	10 000,0	30 000,0
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)	10 000,0	10 000,0	10 000,0	30 000,0
місцевий бюджет	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	5 000,0	5 000,0	5 000,0	15 000,0

1. Номер технічного завдання	5.4.
2. Назва технічного завдання	Розвиток та захист інформаційного простору Чернігівщини
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток сільських територій. Протидія кризам на територіях з особливими проблемами розвитку (сільські території у несприятливих умовах, малі монофункціональні міста, прикордонні території у несприятливих умовах).
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	5.5.2. Посилення спроможності місцевих (локальних) ЗМІ.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Питання інформаційної безпеки – надзвичайно актуальне для Чернігівської області, адже з 22 районів регіону 7 – прикордонні. Чернігівська область межує з Гомельською областю Республіки Білорусь та Брянською областю Російської Федерації. Тому специфічною характеристикою саме Чернігівщини є багаторічне засилля як російських, так і білоруських теле- і радіо

	мовників, здійснення інформаційної антиукраїнської пропаганди. Ситуація особливо критична в шести прикордонних районах Чернігівщини (Корюківському, Ріпкинському, Городнянському, Семенівському, Н.-Сіверському та Сновському), де проживають близько 200 тис. громадян. Надзвичайно важливо розширити як кількість телерадіоорганізацій в області, так і зону покриття мовленням уже існуючих компаній, а також посилити їхню спроможність. Нагальною потребою для телерадіоорганізацій області є оновлення технічного та матеріального обладнання, створення сучасних студій, що значно розширить аудиторію споживачів інформації. Розширити зону покриття області радіосигналом дозволить створення місцевого радіо. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення впроваджує проєкт «Радіо громад». Наразі комунальне радіо діє у Борзнянському районі. У листопаді 2019 року видані ліцензії на місцеве радіомовлення у Чернігові, Носівці, Бобровиці, Гончарівському, Парафіївці, Срібному. Проте потреба у власному інформаційному ресурсі є в кожній об'єднаній громаді. Це – дієвий спосіб доносити до людей суспільно важливу інформацію, а також можливість забезпечити двосторонній зв'язок між місцевою владою та громадськістю, що дозволить громадянам впливати на прийняття рішень. Крім того, радіозв'язок забезпечить оперативне оповіщення місцевих жителів у разі виникнення будь-яких надзвичайних ситуацій, допоможе координувати їхні дії. Однак через брак коштів ОТГ не завжди вважають створення місцевого радіо першочерговим завданням. Реалізація проєкту дозволить залучити кошти для створення місцевих радіоорганізацій.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, створено місцеві радіоорганізації
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, розширено зону покриття сигналом вітчизняних радіомовників; , посилено спроможність місцевих (локальних) ЗМІ.
9. Основні заходи технічного завдання	, створення та реалізація проєкту «Радіо громад» в ОТГ області (придбання обладнання); , проведення навчальних семінарів та майстер-класів для представників телерадіоорганізацій області; , придбання технічного обладнання для місцевих телерадіоорганізацій, матеріальна підтримка у створенні студій, проведенні прямих

	ефірів тощо.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	5 900,0	5 900,0	400,0	12 200,0
державний бюджет:	5 000,0	5 000,0		10 000,0
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)	5 000,0	5 000,0		10 000,0
місцевий бюджет	500,0	500,0		1 000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	400,0	400,0	400,0	1 200,0

1. Номер технічного завдання	5.5.
2. Назва технічного завдання	Онлайн-платформа телерадіоконтенту
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Створення єдиного мовно-інформаційного простору
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	5.5.3. Підтримка місцевих теле- і радіомовників у створенні якісного контенту.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	З огляду на географічне положення Чернігівської області, надзвичайно важливим є підтримка діяльності телерадіоорганізацій області для захисту інформаційного простору. Разом з тим, матеріальне та технічне забезпечення телерадіокомпаній застаріле, саме тому від більшості цікавих та сучасних проєктів журналісти та редактори змушені відмовитися. Нерідко постає проблема пошуку якісного готового контенту для заповнення ефірного часу з метою акумулювання коштів на нові проєкти. У той же час, телерадіоорганізації області мають великі архіви власних матеріалів, з якими вже ознайомлена власна аудиторія, і котрими вони готові ділитися безкоштовно. При цьому обмін локальними культурними, освітніми, просвітницькими матеріалами між телерадіоорганізаціями різних територій області сприяв би інтеграції і зміцненню відчуття єдності жителів Чернігівщини. На даний час такий обмін ускладнює відсутність єдиної бази даних контенту для взаємного обміну з можливостями ознайомлення і віддаленого завантаження.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, створено онлайн-платформу обміну та збереження телерадіоконтенту

8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	- підтримка місцевих теле- і радіомовників у створенні якісного контенту; - посилення спроможності місцевих (локальних) ЗМІ; - задоволення потреби населення в отриманні якісного локального інформаційного контенту; - активізація громадянського суспільства через споживання якісної та сучасної інформації, яка поширюватиметься через місцеві радіо- та телекомпанії.			
9. Основні заходи технічного завдання	Створення єдиної безкоштовної системи/ресурсу контентного наповнення: - розробка проєктно-кошторисної документації; - закупівля обладнання (серверу); - оренда приміщення; - оплата праці адміністратора; - оплата послуг Інтернет-провайдера.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	450,0	150,0	150,0	750,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет				
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	450,0	150,0	150,0	750,0

1. Номер технічного завдання	5.6.
2. Назва технічного завдання	Активізація економічного розвитку в громадах, розташованих на територіях з особливими проблемами розвитку
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Розвиток сільських територій. Протидія кризам на територіях з особливими проблемами розвитку (сільські території у несприятливих умовах, малі монофункціональні міста, прикордонні території у несприятливих умовах).
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	5.1.3 Стимулювання економічного зростання на територіях з особливими проблемами розвитку
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Території Чернігівської області з особливими проблемами розвитку, а саме прикордонні з РФ та Республікою Білорусь, а також з низькою щільністю населення (10 цільових громад)
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку Чернігівська область має декілька типів

	територій, що потребують державної підтримки. Зокрема, це сільські території у несприятливих умовах - територіальні громади, що одночасно мають такі характеристики, як щільність сільського населення нижча 15 осіб на кв. кілометр, а також прикордонні території у несприятливих умовах - територіальні громади, розташовані безпосередньо біля кордону з Російською Федерацією. Для них характерні негативні демографічні тенденції, несприятливий інвестиційний клімат, високий рівень безробіття, скорочення населення. Дані громади потребують підтримки через заходи, що активізують місцевий економічний розвиток, в т.ч. через покращення інвестиційного клімату та залучення інвестицій, розвиток підприємництва, ефективне планування місцевого економічного розвитку.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, підготовлено або актуалізовано 10 планів місцевого економічного розвитку громад; , підготовлено 10 інвестиційних паспортів громад; , 150 мешканців громад пройшли навчання «Розпочни свій бізнес»; , збільшення кількості підприємців в громадах на 10%; , збільшення податкових надходжень від бізнесу на 15%; , збільшення створених робочих місць в громаді на 5%;
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, удосконалено процес планування місцевого економічного розвитку цільових громад; , покращено інвестиційний клімат цільових громад, ними підготовлені якісні інвестиційні пропозиції для залучення інвесторів; , покращено бізнес-клімат та можливості для розвитку підприємництва в громадах; , посилено рівень комунікації та співпраці між цільовими громадами.
9. Основні заходи технічного завдання	, надання консультаційної допомоги в розробці або актуалізації Планів місцевого економічного розвитку громад; , надання консультаційної допомоги в підготовці інвестиційних пропозицій та інвестиційних паспортів громад; , проведення тренінгів з питань залучення інвестицій в громади, що розташовані на територіях з особливими проблемами розвитку; , проведення тренінгів в громадах з питань започаткування власної справи «Розпочни свій бізнес» за методологією МОП; , проведення консультаційних зустрічей з підприємцями громад на актуальні теми розвитку

	бізнесу , організація ознайомчих візитів представників громад в інші громади області; , проведення підсумкової конференції для демонстрації результатів проєкту та популяризації теми економічного розвитку в громадах; , реалізація в громадах проєктів, спрямованих на створення робочих місць та вирішення нагальних проблем в громаді.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	1 080	23 000,0	23 000,0	47 080,0
державний бюджет:	480,0	20 000,0	20 000,0	40 480,0
державний фонд регіонального розвитку	480,0	20 000,0	20 000,0	40 480,0
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	100,0	2 500,0	2 500,0	5 100,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	500,0	500,0	500,0	1 500,0

1. Номер технічного завдання	5.7.
2. Назва технічного завдання	Покриття території області сучасними засобами мобільного зв'язку і швидкісного Інтернету
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Стимулювання розвитку інформаційно-комунікаційних технологій на сільських територіях: забезпечення покриття 100 відсотків сільських територій фіксованим широкопasmовим доступом до Інтернету та 95 відсотків населення мобільним Інтернетом для можливості формування нових міжрегіональних зв'язків. Забезпечення безперешкодного доступу до високошвидкісного Інтернету всіх населених пунктів (насамперед сільських та малих міст), створення умов для ринкової конкуренції між провайдерами.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	5.2.2. Розвиток цифрової інфраструктури.
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Територія Чернігівської області одна з найменш населених в Україні. Характерна її особливість – значна кількість малонаселених пунктів (до 100 осіб). Розташовані вони, як правило, на значних відстанях один від одного та від адміністративних центрів. Останні роки на ринку надання телекомунікаційних послуг спостерігається зниження частки абонентів фіксованого зв'язку.

	Оператори мобільного зв'язку пропонують населенню більш гнучку тарифну політику, широкий спектр послуг та якісне покриття, що призводить до відмови користувачів від стаціонарних телефонних номерів та радіоточок. Разом з тим, потребує доопрацювання напрямок модернізації технологічних процесів, реалізації завдань по наданню якісних послуг мобільного зв'язку, широкосмугового доступу до Інтернету, впровадження нових послуг та сервісів. Все більше послуг у сучасному суспільстві можна отримати через Інтернет, які мають бути максимально наближеними до людей і надаватися он-лайн. Тобто все більше комунікація громадян із державними структурами має перейти в Інтернет-простір. Однак, процес діджиталізації, що характеризується трансформацією, впровадженням цифрових технологій з метою оптимізації та автоматизації видів діяльності, можливий лише за умови забезпечення повного покриття території області сучасними засобами мобільного зв'язку і швидкісного Інтернету. Натомість значна кількість населених пунктів області не має якісного покриття мобільним та Інтернет зв'язком – прийом невпевнений, а подекуди взагалі відсутній. Особливо гострою ця проблема є для північних населених пунктів, віддалених від обласного та районних центрів. І стосується вона не лише надання послуг населенню, а й питань безпеки у прикордонних районах.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, 95% покриття території мобільним зв'язком; , охоплення 80% населення швидкісним Інтернетом; , частка соціальних закладів, що використовують фіксований широкосмуговий доступ до Інтернету: школи, заклади первинної та вторинної допомоги, центри надання адміністративних послуг - 100 %, інші заклади – 95%.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, забезпечення безперешкодного доступу до високошвидкісного Інтернету всіх населених пунктів (насамперед сільських та малих міст); , підвищення якості життя шляхом надання якісного доступу до послуг у сферах інформації, освіти, науки, охорони здоров'я, урядування та широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій.
9. Основні заходи технічного завдання	, виготовлення проєктно-кошторисної документації, побудова розподіленої мережі передачі даних; , сприяння операторам в оформленні дозволів на розміщення телекомунікаційного обладнання, прокладення мереж, відведення земельних ділянок для розміщення радіовеж тощо;

	, забезпечення всіх населених пунктів (насамперед сільських та малих міст) високошвидкісним Інтернетом; , підключення державних установ та соціальних закладів до широкопasmового Інтернету із швидкістю від 100 Мбіт/с; , запровадження у приміщеннях державних органів, соціальних закладів та комунальних установ відкритих Wi-Fi зон для вільного під'єднання до Інтернету відвідувачами та працівниками; , навчання мешканців громад для отримання навичок роботи в мережі інтернет, користування електронними реєстрами, отримання онлайн-послуг.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	50000,0	50000,0	50000,0	150000,0
державний бюджет:	20000,0	20000,0	20000,0	60000,0
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)	20000,0	20000,0	20000,0	60000,0
місцевий бюджет	20000,0	20000,0	20000,0	60000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	10000,0	10000,0	10000,0	30000,0

1. Номер технічного завдання	5.8.
2. Назва технічного завдання	Ефективна громада
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Побудова системи ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування різних рівнів, спрямованої на комплексний розвиток територій регіонів та територіальних громад. Забезпечення впровадження Цілей сталого розвитку на регіональному та місцевому рівні, що повинні бути інтегровані у формування політики на всіх рівнях у горизонтальній (галузеві програми та стратегії) та вертикальній (на базовому, субрегіональному, регіональному та макрорегіональному рівні, а також на рівні міжмуніципального співробітництва) площинах.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	5.3.1. Розвиток ефективних самодостатніх громад
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Наразі Україна перебуває на завершальному етапі впровадження реформи децентралізації влади. Крім ряду беззаперечних переваг та здобутків (як наприклад, передача органам місцевого

	самоврядування широкого кола повноважень та ресурсів, оптимізація адміністративно-територіального устрою та формування спроможних громад і т.ін.), ця важлива і масштабна реформа несе за собою і певні виклики. Одним з них є низька спроможність надання якісних базових послуг на місцевому рівні. Зокрема йдеться про публічні послуги у таких сферах, як адміністративні послуги; соціальні послуги; освіта; культура; охорона здоров'я; ЖКГ (водопостачання, водовідведення, поводження з ТПВ тощо). Слід взяти до уваги і складнощі щодо фінансового забезпечення, наявності та стану розвитку відповідної інфраструктури в адміністративно-територіальних одиницях, проблеми із кадровими ресурсами і т.ін.. Одним із викликів для територіальних громад у цьому контексті стане питання утримання вище переліченої галузевої інфраструктури, що стане непомірним фінансовим навантаженням, однак забезпечення населення такими послугами належатиме до обов'язків територіальних громад. Серед дієвих інструментів, які може бути застосовано для вирішення вищезазначених складнощів, є міжмуніципальне співробітництво (ММС). ММС є ефективним інструментом для органів місцевого самоврядування на договірній основі об'єднувати свої ресурси та зусилля для вирішення спільних проблем. Станом на 28.08.2020 року, відповідно до даних з Реєстру договорів про співробітництво територіальних громад, у Чернігівській області укладено 17 договорів про співробітництво між територіальними громадами (протягом 2015 – 2020 рр.), а в цілому по Україні цей показник становить 620. Тож у кількісному вимірі спостерігається досить низька активність територіальних громад регіону за напрямком співробітництва, що серед іншого спричинено нерозумінням вигод від використання даного інструменту. Для розвитку ММС як інструменту підвищення якості надання публічних послуг на регіональному рівні громадам необхідна підтримка та координація. Зокрема, існує потреба у проведенні комплексного моніторингу і оцінки якості надання публічних послуг територіальними громадами, а також аналізу наявної галузевої інфраструктури (освіта, медицина, ЖКГ, культура, адміністративні послуги т. ін.), беручи до уваги витрати на її утримання. На підставі
--	---

	отриманих даних буде сформовано концепції проєктів співробітництва громад. Ще одним стимулом для активізації використання інструменту ММС може стати запровадження обласного конкурсу мікропроєктів місцевого розвитку.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, сформовано щонайменше 20 концепцій проєктів ММС на підставі отриманих даних; , проведено щонайменше 20 публічних заходів (семінарів, конференцій, зустрічей, «круглих столів»), участю у яких охоплено щонайменше 300 осіб, з метою популяризації ММС, презентації результатів дослідження та підготованих концепцій проєктів; , проведено виїзні консультації в громади (щонайменше 20 виїздів, участю у яких охоплено щонайменше 300 осіб); , здійснено інформаційний супровід реалізації проєктів у ЗМІ та соціальних мережах (щонайменше 40 публікацій, охоплено щонайменше 200 000 населення області); , проведено конкурс проєктів місцевого розвитку ММС громад (підтримку отримали щонайменше 10 проєктів, на загальну суму не менше 1000, 0 тис. грн.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, вирішення важливих проблем територій за рахунок консолідації більших ресурсів в рамках ММС; , впровадження інноваційних форм співробітництва органів місцевого самоврядування; , стимулювання спільного фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності шляхом представлення позитивного досвіду; , підвищення якості життя шляхом надання доступу до якісних послуг у сферах освіти, охорони здоров'я, ЖКГ та широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій.
9. Основні заходи технічного завдання	, проведення (дослідження) комплексного моніторингу і оцінки якості надання публічних послуг територіальними громадами, а також аналізу наявної галузевої інфраструктури (освіта, медицина, ЖКГ, культура, адміністративні послуги т. ін.), беручи до уваги витрати на її утримання. Визначення потенційних «точок» співробітництва. Підготовка аналітичного звіту. , формування концепцій проєктів ММС на підставі отриманих даних; , проведення семінарів, конференцій, зустрічей,

	«круглих столів» з метою популяризації ММС, презентації результатів дослідження та підготованих концепцій проєктів; , проведення виїзних консультацій в громади; , здійснення інформаційного супроводу реалізації проєкту у ЗМІ та соціальних мережах; , сприяння укладенню нових угод ММС; , стимулювання спільного фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності шляхом представлення позитивного досвіду; , сприяння утворенню суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій; , проведення конкурсу проєктів місцевого розвитку; , моніторинг і оцінка і виконання проєктів ММС.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	4000,0	4000,0	4000,0	12000,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	3000,0	3000,0	3000,0	9000,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	1000,0	1000,0	1000,0	3000,0

1. Номер технічного завдання	5.9.
2. Назва технічного завдання	Підвищення інституційної спроможності Агенції регіонального розвитку Чернігівської області
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Підвищення спроможності агенцій регіонального розвитку та інших інституцій місцевого розвитку
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	5.3.3. Розбудова потенціалу суб'єктів державної регіональної політики
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Проблемою є недостатньо інституційна спроможність діяльності Агенції регіонального розвитку та не в повній мірі налагоджена комунікація між органами влади, бізнесом, науково-освітніми установами та громадянським суспільством.
7. Очікувані кількісні результати від	, реалізовано 7 проєктів регіонального розвитку;

реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, проведено 30 заходів (10 щороку).			
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, забезпечено залучення населення до підприємницької діяльності, реалізації проєктів регіонального розвитку; надання якісних послуг населенню та суб'єктам МСП, покращення інвестиційного клімату та якості інвестиційних пропозицій, ефективне управління регіональним розвитком, активізація економічного розвитку громад та територій.			
9. Основні заходи технічного завдання	, ініціювання та розробка проєктів регіонального розвитку, в тому числі для підтримки МСП; , допомога об'єднаним територіальним громадам в розробці стратегічних документів; , пошук донорів для реалізації проєктів регіонального та місцевого розвитку; , пошук та промоція інвестиційних пропозицій регіону (в т.ч. індустріальних парків, промислово-технологічних зон); , підтримка у налагодженні взаємовигідних відносин між інвесторами та органами місцевої влади; , сприяння налагодженню зв'язків взаємодії та партнерства між наукою та бізнесом; , ініціювання створення міжпідприємницьких утворень (в т.ч. кластерів) та розвитку кооперації; , сприяння просуванню місцевих та регіональних підприємств на внутрішньому та зовнішніх ринках.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	2700,0	3300,0	4400,0	10400,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	1200,0	1300,0	1400,0	3900,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	1500,0	2000,0	3000,0	6500,0

1. Номер технічного завдання	5.10.
2. Назва технічного завдання	Формування високого рівня адміністративної культури управлінців та громадянської відповідальності мешканців територіальних громад
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Забезпечення організації підвищення кваліфікації посадових осіб місцевих органів виконавчої влади, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад з питань, пов'язаних з

	реалізацією державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування, територіальної організації влади, цифрового розвитку, електронного урядування та електронної демократії, стратегічних комунікацій, детінізації доходів тощо.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	5.3.3 Розбудова потенціалу суб'єктів державної регіональної політики
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Утворення нових територіальних громад із розширеними повноваженнями та збільшеними ресурсами переважно відбулося лише на організаційно-правовому рівні. Як територіальні спільноти мешканців, що об'єднані спільними інтересами та цілями, вони лише формуються. Завершення реформи місцевого самоврядування на базовому рівні проблему лише загостило, адже кількість територіальних громад збільшується, а існуючі переважно укрупнюються. Для формування громад як територіальних спільнот необхідно одночасно розв'язати два взаємопов'язані завдання: підвищення професійного рівня тих, хто приймає та реалізує управлінські рішення на місцевому рівні (посадові особи місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад) та залучення до участі в місцевому самоврядуванні широких верств мешканців громад, що в свою чергу передбачає високих ступінь їхньої обізнаності, громадянську відповідальність та готовність особисто брати участь у розвитку громади.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, визначена тематика, розроблені та розміщені на платформі Moodle навчальні курси для посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад – не менше 10, кількість осіб, що пройшли таке навчання – не менше 3 тис.; , визначена тематика, розроблені та розміщені на платформі Moodle освітньо-ознайомчі курси з питань діяльності місцевого самоврядування та участі громадян – для широких верств мешканців територіальних громад – не менше 5, кількість осіб, які пройшли таку курси – не менше 10 тис. , консультації, семінари – не менше 100 з охопленням 90% посадових осіб місцевого самоврядування області та 50% депутатів місцевих рад; , інформаційні візити – не менше 20 (в т.ч. 2 – міжнародні), в яких взяли участь представники

	100% територіальних громад області; , форуми місцевого самоврядування – не менше двох за участю представників не менше 90% територіальних громад області; , підготовлені та видані інформаційно-освітні матеріали (книги, буклети, інфографіка та ін. в друкованій та електронній формі), що висвітлюють традиції адміністративно-територіального устрою та діяльності владних інституцій на Чернігово-Сіверщині – не менше 5 найменувань; , підготовлені та оприлюднені радіо- та відео-передачі про місцеве самоврядування – не менше 10.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, посадові особи місцевого самоврядування мають знання та навички з низки ключових напрямів розвитку територіальних громад: партисипативного стратегічного планування, місцевого економічного розвитку, планування надання послуг, проєктного менеджменту, статутного права, міжмуніципального співробітництва, залучення громадян до участі в місцевому самоврядуванні, бюджетування та ін. , підвищено обізнаність мешканців територіальних громад про можливості та форми впливу на рішення ОМС, залучення до їх діяльності; , розвинуто контакти між територіальними громадами області, інших регіонів України та іноземних країн, як основи для розвитку міжмуніципального співробітництва; , підвищено спроможність органів місцевого самоврядування щодо надання послуг на базовому рівні підвищення їхнього різноманіття, якості та охоплення мешканців.
9. Основні заходи технічного завдання	, проведення дослідження та визначення на його підставі пріоритетних напрямів/тем навчання посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад; , розробка змісту на платформі Moodle для дистанційної освіти посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад⁴ , навчання посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад на платформі Moodle; , проведення для цільової аудиторії очних інформаційно-комунікативних заходів (консультації, семінари, тренінги, інформаційні візити та ін.); , здійснення стратегічного партисипативного планування у територіальних громадах; , проведення комплексного соціологічного

	дослідження оцінки якості життя та послуг, що надаються в громадах області; , розробка планів підвищення якості та кількості надання публічних послуг у територіальних громадах; , розробка, виготовлення та поширення інформаційно-освітніх матеріалів (книги, буклети, інфографіка та ін. в друкованій та електронній формі), що висвітлюють традиції адміністративно-територіального устрою та діяльності владних інституцій на Чернігово-Сіверщині; , розробка структури та змісту (з використанням інтерактивних методів) для платформи відкритих он-лайн курсів, що розраховані на широків верстви мешканців територіальних громад; , розробка, виготовлення та поширення промоційних матеріалів про децентралізацію, проведення телевізійних та радіопередач про місцеве самоврядування.			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	600,0	600,0	600,0	1800,00
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	100,0	100,0	100,0	300,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	500,0	500,0	500,0	1500,0

1. Номер технічного завдання	5.11.
2. Назва технічного завдання	Школа молодіжного резерву державної служби та служби в органах місцевого самоврядування
3. Номер і назва завдання з Державної стратегії регіонального розвитку, якому відповідає технічне завдання	Створення належних умов для розвитку на засадах прозорості та доброчесної конкуренції ринку освітніх послуг у сфері професійного навчання посадових осіб місцевих органів виконавчої влади, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад.
4. Номер і назва завдання з відповідної стратегії розвитку регіону, якому відповідає технічне завдання	5.3.3 Розбудова потенціалу суб'єктів державної регіональної політики
5. Територія, на яку матиме вплив реалізація проєктів за технічним завданням	Чернігівська область
6. Опис проблеми, на вирішення якої спрямовано технічне завдання	Швидкі суспільні перетворення та технологічні зміни стали неабияким викликом для діючої системи державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, її кадрового

	забезпечення. Об'єктивні обставини вимагають значно більшого за середньостатистичні показники її оновлення за рахунок молодих фахівців, схильних до запровадження інновацій та високо мотивованих до професійного росту. Однак обізнаність останніх із системою публічного управління України та умова роботи в ній залишається на низькому рівні. Заважає також цьому негативний образ чиновника, що досі домінує у громадській думці. Тому навіть покращення, що спостерігається стосовно оплати праці, принципово не впливає на бажання молоді йти на державну службу та службу до органів місцевого самоврядування. Причому найгостріше ця проблема відчувається там, де території розвиваються найгірше. Вочевидь, що ці питання взаємопов'язані, а ключовою є можливість залучення молодих кваліфікованих мотивованих фахівців. Для розв'язання проблеми пропонується створити Школу молодіжного резерву державної служби та служби в органах місцевого самоврядування як профорієнтаційний майданчик.
7. Очікувані кількісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, до участі в конкурсі залучено щонайменше 300 молодих людей; , сформовано три групи Школи молодіжного резерву державної служби та служби в органах місцевого самоврядування; , спеціалізоване навчання та стажування пройшли щонайменше 90 учасників Школи; , 50% учасників Школи працевлаштувалися в органах державної влади та місцевого самоврядування.
8. Очікувані якісні результати від реалізації проєктів на виконання технічного завдання	, молодь, яка взяла участь у роботі Школи, обізнана з роботою системи публічного управління, та поширили цю інформацію серед однолітків; , для державних органів та місцевого самоврядування створено додаткові умови для добору та залучення мотивованих кваліфікованих молодих фахівців; , якісний молодіжний кадровий резерв Чернігівської області.
9. Основні заходи технічного завдання	, проведення інформаційно-роз'яснювальної кампанії щодо Школи молодіжного резерву державної служби та служби в органах місцевого самоврядування (насамперед, серед студентів випускних курсів ВНЗ області); , розробка: Положення про молодіжних кадровий резерв області; навчальної програми (включно зі стажуванням учасників Школи в органах державної влади та місцевого самоврядування); , проведення на конкурсних засадах відбору до

	Школи серед молоді, яка виявила бажання брати участь у її роботі⁴ , добір викладачів-експертів із числа управлінців-практиків для роботи з молоддю⁴ , реалізація навчальної програми як комплексу комунікативних освітніх заходів (лекції, «круглі столи», тренінги, виїзні заняття та ін.); , виявлення професійних інтересів молоді та проведення відповідно до них стажування в державних органах та місцевого самоврядування; , формування молодіжного кадрового резерву області			
10. Обсяг фінансування технічного завдання, тис. грн:	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Усього
Всього	150,0	150,0	150,0	450,0
державний бюджет:				
державний фонд регіонального розвитку				
інші джерела (зазначити)				
місцевий бюджет	50,0	50,0	50,0	150,0
інші джерела (зазначити)				
приватні інвестори				
міжнародна допомога	100,0	100,0	100,0	300,0

5. Система моніторингу та оцінки результативності виконання Плану заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року

Моніторинг та оцінка результативності виконання Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року та Плану заходів з її реалізації у 2021-2023 роках проводиться обласною державною адміністрацією відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» та наказу Мінрегіону від 31.03.2016 № 79 «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації».

Проведення моніторингу і оцінки результативності реалізації регіональної стратегії та Плану заходів здійснюється обласною державною адміністрацією на основі звітів відповідальних за виконання технічних завдань на проекти регіонального розвитку, визначених Планом заходів.

Проведення моніторингу і оцінки результативності реалізації регіональних стратегій та планів заходів включає:

- підготовку щокварталу звіту про результати реалізації технічних завдань на проекти регіонального розвитку, визначених планом заходів, за відповідний період;
- підготовку щороку підсумкового звіту про результати проведення моніторингу виконання плану заходів за відповідний період.

Підсумковий звіт складається на основі даних оперативних звітів та порівняння фактичних значень індикаторів (показників) оцінки результативності виконання планів заходів з їх прогнозованим значенням. Звіт з оцінки результативності складається на основі даних звіту про результати моніторингу і передбачає оцінку досягнення цілей регіональних стратегій розвитку шляхом порівняння фактичних значень індикаторів (показників) оцінки результативності виконання плану заходів з їх прогнозованим значенням у відповідному періоді.

Результати моніторингу та оцінки результативності підлягають оприлюдненню на офіційному веб-сайті обласної державної адміністрації.

Звіти про результати моніторингу та оцінки результативності реалізації плану заходів з реалізації регіональної стратегії подаються обласною державною адміністрацією на затвердження обласній раді в установленому порядку.

Затверджені звіти про результати моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації подаються обласною державною адміністрацією Мінрегіону України.

6. Індикатори (показники) результативності виконання Плану заходів з реалізації у 2021–2023 роках Стратегії сталого розвитку області на період до 2027 року

Назва індикатора (показника)	Одиниця виміру	2019 р., факт	Прогноз				
			2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	
Стратегічна ціль 1. Розвиток людського потенціалу							
частка випускників закладів загальної середньої освіти, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання 160 балів і вище, у загальній кількості учнів, що проходили тестування з цих предметів	англ. мова	%	28,4*	28,6	28,7	28,9	29
	укр. мова та література	%	37,1*	37,5	38,0	38,1	38,3
	математика	%	27,3*	27,5	27,7	27,8	27,9
	історія України	%	22,1	22,3	22,4	22,6	22,7
охоплення дітей (віком від трьох до шести років) дошкільною освітою у закладах дошкільної освіти		%	96,9	96,9	97,0	97,0	97,1
чисельність дітей у закладах дошкільної освіти у розрахунку на 100 місць		осіб	110	105	104	103	102
чисельність випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти працевлаштованих на перше робоче місце		осіб	1307	1320	1400	1450	1500
рівень народжуваності/смертності населення		на 1 тис. осіб	6,1/18,6	6,1/18,6	6,0/18,6	5,9/18,5	5,9/18,4
рівень охоплення імунопрофілактикою населення області		%	85,4	77,1	77,2	77,2	77,3
Охоплення дітей ті молоді віком від 6 до 18 років систематичними заняттями спортом		%	15,8	16,0	16,1	16,2	16,5
частка дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, охоплених сімейними формами виховання		%	92,0	92,5	92,7	92,9	93,1
середньомісячна заробітна плата		грн	8206	9150	10385	11785	13435
співвідношення середньої		%	79,7	81,3	81,5	81,7	82,0

Назва індикатора (показника)	Одиниця виміру	2019 р., факт	Прогноз			
			2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
заробітної плати жінок і чоловіків						
рівень зайнятості населення у віці 15-70 років (за методологією МОП)	%	58,9	58,7	58,7	58,9	58,9
кількість осіб, працевлаштованих на створені нові робочі місця	осіб	10839	9800	10300	10340	10500
Стратегічна ціль 2. Комфортні та безпечні умови для життя						
відремонтовано доріг загального користування місцевого значення	км	50,5	111	120	135	150
відремонтовано штучних споруд на дорогах загального користування місцевого та значення	пог. м/од.	118,6/1	173,0/8	90,2/7	120/9	140/11
кількість ОСББ (на кінець періоду)	одиниць	450	470	495	520	545
площа відремонтованих доріг комунальної власності	тис. м ²	627,0	650,0	700,0	700,0	700,0
частка населених пунктів, у яких впроваджено роздільне збирання твердих побутових відходів, у загальній кількості населених пунктів регіону	%	2,2	3,0	3,5	4,0	5,0
рівень впровадження енергозберігаючих джерел світла у зовнішньому освітленні населених пунктів, % до загальної кількості світильників	%	71,3	73,5	77,0	81,3	85,0
частка сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива в регіоні, до загальної потужності котелень регіону	%	16,3	16,4	16,5	16,6	16,7
площа земель природно-заповідного фонду	га	262,424	262,68	265,75	262,8	262,85
Стратегічна ціль 3. Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки						
ВРП на 1 особу	грн	72500*	80500,0	89400,0	99250,0	111000,0
обсяг освоєних капітальних інвестицій	млн грн	8740,5	8000,0	8800,0	9700,0	10800,0
обсяг виробництва валової продукції сільського господарства (у постійних цінах 2016 року)	млн грн	31213,9	31370,0	32150,0	32950,0	33770,0
обсяг реалізованої промислової продукції	млн грн	34283,4	35654,4	37437,3	40238,2	43500,0
кількість суб'єктів малого і	одиниць	65	65	65	66	66

Назва індикатора (показника)	Одиниця виміру	2019 р., факт	Прогноз			
			2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
середнього підприємництва на 10 тисяч осіб наявного населення						
темп зростання експорту товарів та послуг	%	106,9	101,2	102,6	104,2	105,1
кількість відвідувачів туристичних об'єктів області	тис. осіб	1100,0	600,0	900,0	1170,0	1203,0
Стратегічна ціль 4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності						
питома вага підприємств, що впроваджують інновації	одиниць	7,9	8,4	10,5	12,0	12,5
обсяг реалізованої інноваційної продукції	млн грн	682,2	927,0	1048,2	1167,0	1305,0
питома вага реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції	%	2,6	2,6	2,8	2,9	3,0
Стратегічна ціль 5. Ефективне багаторівневе врядування та управління територіальним розвитком						
кількість активних ОГС в області	одиниць	70	70	80	80	85
кількість громадських рад, що діють при органах влади	одиниць	16	14	8	8	8
кількість молодіжних інститутів громадянського суспільства	одиниць	104	110	110	110	110
кількість створених об'єктів молодіжної інфраструктури	одиниць	4	5	8	12	15
кількість радіоорганізацій місцевого мовлення (частот)	одиниць	14	14	15	17	19
кількість зареєстрованих телерадіоорганізацій на онлайн-платформі	одиниць	-	-	18	20	22
кількість заходів (семінарів, тощо) з питань реалізації проєктів міжмуніципального співробітництва громад	одиниць	2	2	6	7	7
кількість укладених договорів міжмуніципального співробітництва громад	одиниць	6	4	5	6	6
кількість проєктів міжмуніципального співробітництва громад, що реалізуються	одиниць	5	6	6	7	7

* очікуване

Директор Департаменту розвитку економіки та сільського господарства обласної державної адміністрації

Олександра ХОМИК

ЗВІТ

про стратегічну екологічну оцінку Плану заходів з реалізації Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року на 2021-2023 роки

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПЛАНУ ЗАХОДІВ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.....	4
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ПЛАН ЗАХОДІВ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)	5
3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ	27
4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ	28
5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ СТРАТЕГІЇ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ЇЇ ПІДГОТОВКИ.....	29
6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ, ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ	31
7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ.....	36
8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ	37
9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	40
10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ).....	42
11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ	43
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА	44

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у регіональній політиці набуває концепція сталого розвитку, спрямована на гармонізацію економічної, соціальної та екологічної складових. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань у процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку регіонів.

Стратегічна екологічна оцінка стратегій, планів і програм дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та здоров'я населення, використовувати результати цього аналізу для нівелювання або пом'якшення екологічних наслідків у процесі стратегічного планування.

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) – це новий інструмент реалізації екологічної політики, котрий базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою стратегічної екологічної оцінки є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

Стратегічна екологічна оцінка Плану заходів з реалізації Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року на 2021-2023 роки (далі План заходів) здійснювалася робочою групою науковців Чернігівського національного технологічного університету (далі Робоча група) у складі:

- керівник – Дерій Жанна Володимирівна, доктор економічних наук за спеціальністю 08.00.07 “Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика”, професор, магістр промислової екології, завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки Чернігівського національного технологічного університету;

- відповідальний виконавець – Мініна Оксана Валеріївна, кандидат економічних наук за спеціальністю 08.00.05 “Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка”, магістр з економіки довкілля і природних ресурсів, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Чернігівського національного технологічного університету;

- виконавець – Зосименко Тетяна Іванівна, кандидат економічних наук за спеціальністю 08.00.03 “Економіка та управління національним господарством”, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Чернігівського національного технологічного університету;

- виконавець – Шадура-Никипорець Наталія Тимофіївна, кандидат економічних наук за спеціальністю 08.00.05 “Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка”, магістр з економіки довкілля і природних ресурсів, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Чернігівського національного технологічного університету.

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПЛАНУ ЗАХОДІВ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

На виконання Стратегія сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року (далі – Стратегія) розроблено План заходів з її реалізації (далі – План заходів). План заходів являє собою документ державного планування, що розрахований на два періоди: 2021-2023 рр., 2024-2027 рр. План заходів на 2021-2023 рр. містить перелік технічних завдань, запропонованих відповідно до стратегічних цілей, визначених Стратегією.

План заходів розроблено на підставі Законів України «Про засади державної регіональної політики», «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», Указу Президента України №722/2019 від 30 вересня 2019 року «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Постанови Верховної Ради України 4 жовтня 2019 року №188-IX «Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України», відповідно до Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року №932 зі змінами), Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій та планів заходів з їх реалізації» (затверджена Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31 березня 2016 року №79 (із змінами).

Реалізація Плану заходів, який є формою втілення стратегічних цілей сталого розвитку Чернігівської області визначених Стратегією, спрямована на вирішення спільних проблем і завдань щодо ефективного розвитку продуктивних сил регіону, раціонального використання ресурсного потенціалу, створення комфортних умов життя населення, підтримання його здоров'я, забезпечення екологічної безпеки та вдосконалення територіальної організації суспільства.

Для досягнення визначених у Стратегії довгострокових цілей у рамках Плану заходів сформовано технічні завдання, розраховані на реалізацію у 2021-2023 рр., окреслено основні заходи щодо їх здійснення; визначено очікувані результати від їхньої реалізації; встановлено територію та цільові групи, на які проєкт матиме вплив; обсяги фінансування. Запропоновані технічні завдання згруповано у напрямки відповідно до стратегічних та оперативних цілей Стратегії.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ПЛАН ЗАХОДІВ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Чернігівська область розташована в північній частині України, на північному заході вона межує з Гомельською областю Республіки Білорусь, на півночі – з Брянською областю Російської Федерації, на сході – з Сумською, на заході та південному заході – з Київською та на півдні – з Полтавською областями України. Область займає територію у 31,9 тис.км² (на 1 червня 2019 р.), що становить 5,286% від загальної території України, та посідає 3 місце за розмірами. За чисельністю населення область посідає лише 22 місце (станом на 01.01.2019 р. становила 1005,8 тис. осіб, що складає 2,386% від наявного населення України). Таким чином, за характеристиками локалізації населення Чернігівщина обіймає позиції аутсайдера.

Обласним центром є місто Чернігів, у якому сконцентрована третина населення і основні екологічно небезпечні об'єкти.

Регіональна господарська система Чернігівської області має агропромислову спрямованість: третина у структурі обласного виробництва за обсягами продукції приходить на сільське господарство та третина на промисловість. Провідними галузями промисловості регіону є харчова промисловість, машинобудування, целюлозно-паперова промисловість, енергетика, добувна промисловість. Спеціалізація сільського господарства – зернові та технічні культури.

Специфікою регіону є те, що у ньому майже відсутні великі промислові підприємства, але є сприятливі умови для розвитку малого та середнього бізнесу (невеликі за розміром міста, близькість до кордону, наявність багатой і доступної сировинної бази, наприклад, деревини).

Надра Чернігівщини багаті корисними копалинами. На території області Державним балансом запасів нараховується 323 родовища (282 родовища і 41 об'єкт обліку) з шістьох видів корисних копалин, таких як горючі (газоподібні, рідкі, тверді) та неметалічні (гірничо-хімічні, нерудні для металургії, будівельні). Розробляється 106 родовищ (72 родовища і 34 об'єкти обліку). Залишаються нерозробленими 176 родовищ.

Чернігівщина – лісовий край, лісистість області становить 20,9%, що більше середнього по Україні (15,9%). Також Чернігівщина має значний туристично-рекреаційний потенціал. До рекреаційного потенціалу відносяться території та об'єкти природно-заповідного фонду. Найбільшими з них в області є Ічнянський (площею 9,66 тис. га) та Мезинський (площею 31,03 тис. га) національні природні парки, частина національного природного парку «Залісся» (площею 1,28 тис. га), регіональний ландшафтний парк «Міжрічинський» (78,75 тис. га), регіональний ландшафтний парк

«Ніжинський» (6,12 тис. га), регіональний ландшафтний парк «Ялівщина» (168,7 га).

Інфраструктура (транспортна, житлово-комунальна, видалення та поводження з відходами, соціальна тощо) Чернігівщини перебуває на низькому рівні.

Основні екологічно небезпечні об'єкти області представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Перелік екологічно небезпечних об'єктів Чернігівської області

№ з/п	Підприємства (найбільші забруднювачі)	Вид економічної діяльності
1	2	3
1	КЕП «Чернігівська ТЕЦ» ТОВ фірми «ТехНова»	Виробництво електричної енергії
2	ПАТ «Чернігівське Хімволокно»	Виробництво хімічних волокон
3	КП «Чернігівводоканал»	Надання послуг із водопостачання та водовідведення
4	ПАТ «ЧеЗаРа»	Виробництво електронних приладів
5	ПрАТ «КСК «Чексіл»	Виробництво тканин
6	Полігон твердих побутових відходів Чернігівської міської ради	Видалення відходів
7	Ставки-накопичувачі рідких промислових відходів	Видалення відходів
8	КП «Бахмач-Водсервіс»	Надання послуг із водопостачання та водовідведення
9	Бобровицька філія ТОВ «Буринський молокозавод»	Виробництво продуктів харчування
10	КП «Господар», смт Варва	Надання послуг із водопостачання та водовідведення
11	Гнідинцівський газопереробний завод ПАТ «Укрнафта»	Переробка природного газу
12	Городнянське ВУЖКГ (очисні споруди)	Надання послуг із водовідведення
13	КП «Козелецьводоканал»	Надання послуг із водопостачання та водовідведення
14	Куликівське ВУЖКГ (очисні споруди)	Надання послуг із водовідведення
15	ПрАТ «Новгород-Сіверський сирзавод»	Виробництво продуктів харчування
16	ПАТ «Слов'янські шпалери-КФТП»	Виробництво шпалер
17	Філія «Менський сир» ППКФ «Прометей»	Виробництво продуктів харчування
18	Полігон твердих побутових відходів Ніжинської міської ради	Видалення відходів
19	КП «Ніжинське управління водопровідно-	Надання послуг із

№ з/п	Підприємства (найбільші забруднювачі)	Вид економічної діяльності
1	2	3
	каналізаційного господарства»	водовідведення
20	Мринське виробниче управління підземного зберігання газу філії УМГ «Київтрансгаз» ПАТ «Укртрансгаз»	Зберігання природного газу
21	ТОВ «Носівський цукровий завод»	Виробництво цукру
22	ПрАТ «А/Т тютюнова компанія В.А.Т.- Прилуки»	Виробництво тютюнових виробів
23	Полігон твердих побутових відходів Прилуцької міської ради	Видалення відходів
24	КП «Прилукитепловодопостачання»	Надання послуг із водопостачання та водовідведення
25	ПрАТ «Линовицький цукровий завод «Красний»	Виробництву цукру
26	Чернігівське лінійне виробниче управління магістральних газопроводів філії УМП «Київтрансгаз» ПАТ «Укртрансгаз»	Транспортування природного газу
27	ПрАТ «Комунальник»	Надання послуг із водопостачання та водовідведення

Серед найбільших забруднювачів навколишнього природного середовища Чернігівщини одне з перших місць займає промисловий комплекс, зокрема підприємства житлово-комунального господарства. Так, лідером за обсягами викидів у атмосферне повітря залишається КЕП «Чернігівська «ТЕЦ» ТОВ фірми «ТехНова» – 38% від загального показника. За скидами забруднених стічних вод – КП «Чернігівводоканал» Чернігівської міської ради.

Низький рівень доходів населення області (більшість населення отримує зарплату на 30-35% нижчу від середнього рівня по Україні), незрілість екологічного світогляду, відсутність необхідної інфраструктури формує архаїчну модель поводження з відходами.

Атмосферне повітря

За даними Державної служби статистики України у 2018 р. Чернігівська область за обсягами викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря займала тринадцяту позицію в Україні, викидаючи 1,58% загального обсягу забруднюючих речовин по країні (у тому числі стаціонарними джерелами – тринадцяту позицію, 1,18% загального обсягу по Україні, пересувними – дев'ятнадцяту позицію, 2,3%).

Основними джерелами забруднення атмосферного повітря Чернігівської області є промислові підприємства та автотранспорт, викиди яких протягом останніх десяти років розподіляються приблизно 50:50.

Найбільші обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря мають підприємства: енергетики – 12,086 тис. т, або 40,7% від загальних викидів стаціонарними джерелами по області; сільського господарства, мисливства – 9,463 тис. т, або 31,98%; добування сирової нафти та природного

газу – 0,411 тис. т, або 1,4%. Серед населених пунктів найбільшого антропогенного навантаження зазнає атмосфера міста Чернігова – 169,609 т/км², 45,803 кг у розрахунку на душу населення.

Найбільшим забруднювачем атмосферного повітря на Чернігівщині залишається КЕП «Чернігівська ТЕЦ» ТОВ фірми «ТехНова», яке розташоване в м. Чернігів. Викиди в атмосферне повітря складають близько 38% викидів області, 85,1% викидів стаціонарних джерел підприємств м. Чернігів.

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в Чернігівській області у 2009-2018 рр. (рис. 1) свідчить про загальну тенденцію до зниження їхніх обсягів: загальні обсяги викидів забруднюючих речовин скоротилися на 35%, обсяги викидів стаціонарними джерелами – на 30,93%, пересувними – на 38,5%.

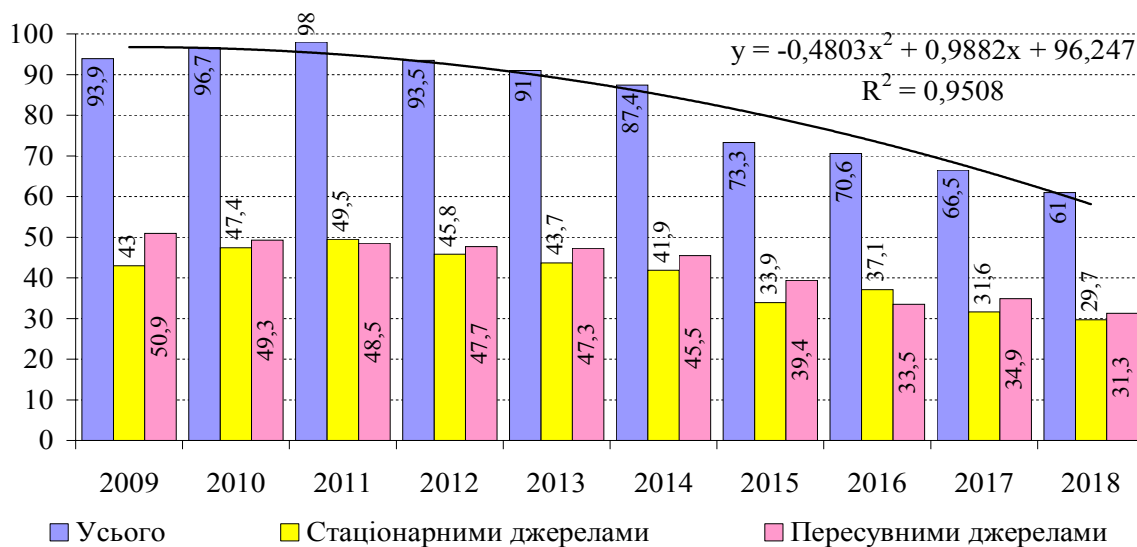

Рис. 1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, тис. т*

* – дані про викиди від пересувних джерел забруднення за 2016-2018 роки відображають лише викиди від автомобільного транспорту

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря Чернігівської області за останні десять років має досить чіткі тенденції. Зокрема, достовірна трендова модель (з коефіцієнтом детермінації 95,08%) викидів всіма джерелами описується поліномом другого ступеня (рис. 1), тобто вказує на прискорений у часі спад обсягів вказаних викидів.

Аналогічну динаміку мають викиди за джерелами (рис. 2).

Високі значення коефіцієнтів детермінації в побудованих трендових моделях свідчать про їх достовірність, що дозволяє будувати адекватні інерційні прогнози, проте дані моделі не відображають дію різних факторів на обсяги викидів забруднюючих речовин, що чинять вплив на їхню динаміку і можуть змінювати вказані тенденції.

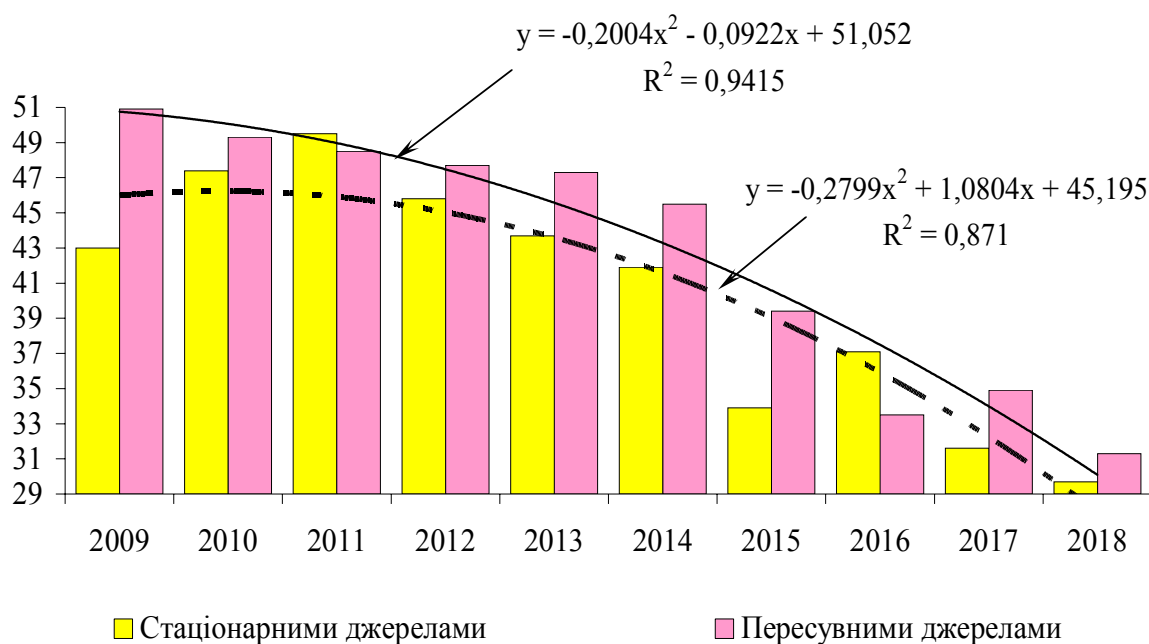

Рис. 2. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними та пересувними джерелами, тис. т*

* – дані про викиди від пересувних джерел забруднення за 2016-2018 роки відображають лише викиди від автомобільного транспорту

Найпоширенішими забруднюючими речовинами, що потрапляють в атмосферне повітря Чернігівської області від стаціонарних джерел, є пил, діоксид азоту, діоксид сірки та оксид вуглецю. У 2018 р. їхні частки в загальному обсязі викидів складали: пил – 13,86%, діоксид сірки – 21,06%, діоксид азоту – 11,03%, оксид вуглецю – 8,26%. У 2009 р. їхні частки відповідно складали: 9,8%, 28,39%, 9,0%, 5,4%.

Динаміка викидів пилу, діоксида азоту, діоксида сірки та оксиду вуглецю від стаціонарних джерел у 2009-2018 роках представлена на рис. 3.

Найбільшу частку в загальних обсягах викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами Чернігівської області є діоксид сірки. Він утворюється переважно в результаті спалювання вугілля, газу, нафтопродуктів. Природним джерелом його викиду в атмосферу є пожежі (лісові, торфові, вугільні), проте на сьогодні це єдиний з найпоширеніших забруднювачів атмосферного повітря, антропогенна емісія якого значно (у 5-7 разів) перевищує обсяги природних джерел.

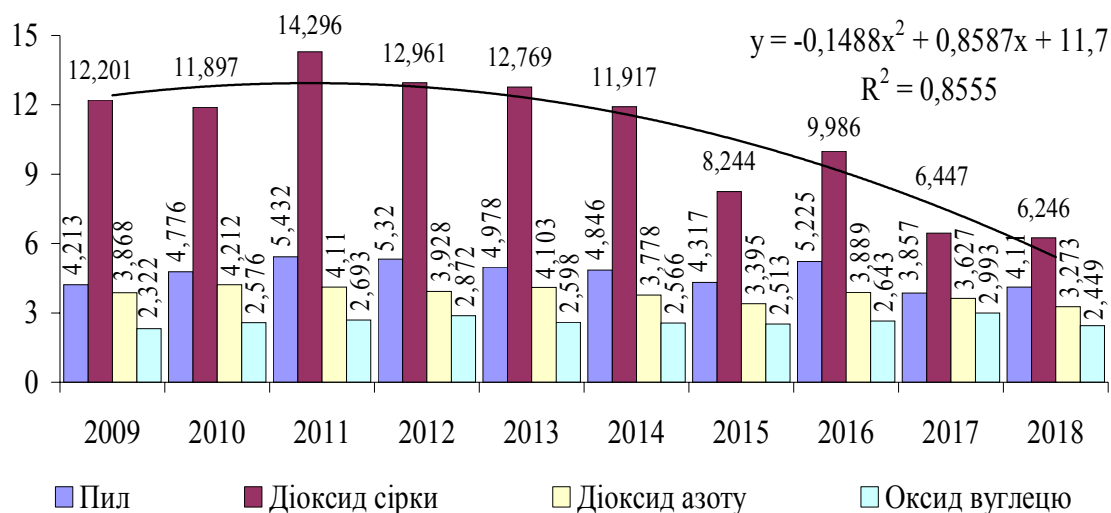

Рис. 3. Динаміка викидів найпоширеніших забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами Чернігівської області у 2009-2018 роках, тис. т

Зважаючи на галузеву структуру викидів (40,7% загальних обсягів викидів в атмосферу стаціонарними джерелами формуються в галузі постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря), таке становище має об'єктивне пояснення. Доцільно оцінити динаміку викидів діоксиду сірки в аналізованому періоді з огляду на його вагомість у викидах (рис. 3). Як можна бачити, одержана трендова модель поліному другого ступеня є достовірною (коефіцієнт детермінації складає 85,55%) і може бути використана для прогнозування за умови збереження існуючих тенденцій та незмінності дії відповідних факторів, що знаходяться поза моделлю.

За результатами досліджень, загальний рівень забруднення повітря в місті Чернігів за індексом забруднення атмосфери (ІЗА) оцінювався як низький.

Водні ресурси

Гідрографічна мережа Чернігівщини належить до басейнів великих річок Десна та Дніпро. Ці басейни згідно з Державним водним кадастром у межах області розбито на водогосподарські ділянки (басейн р. Дніпро – 7 ділянок, басейн р. Десна – 6 ділянок).

Усього на території області протікає 1570 річок загальною довжиною 8369 км. Відповідно до класифікації річок України всі річки Чернігівщини поділяються на: 2 великі річки – Дніпро (124 км) та Десна (505 км), 8 середніх – Сож, Трубіж, Супій, Удай, Судость, Сейм, Снов, Остер (загальна протяжність 723 км), 1560 малих річок (загальна протяжність 7017 км), з яких 160 мають довжину більше 10 км. Головною водною артерією області являється р. Десна.

Загальний забір води по області за останні 10 років скоротився на 16%, проте чітка тенденція до його скорочення спостерігалася лише в період з 2012 по 2017 рр. із незначним підвищенням у 2016 р. За вказаний період забір води скоротився на 39%, а в період з 2009 по 2012 рр. він зріз на 12,65%. У 2018 р. по області, згідно з даними державного обліку водокористування форми №2ТП-

водгосп, становив 128,5 млн. м³. У порівнянні з 2017 р. забір свіжої води збільшився на 22,26%. Це пов'язано зі збільшенням об'ємів використання води КЕП «Чернігівська ТЕЦ» ТОВ фірми «ТехНова».

Динаміка забору води у Чернігівській області за останні десять років представлена на рис. 4.

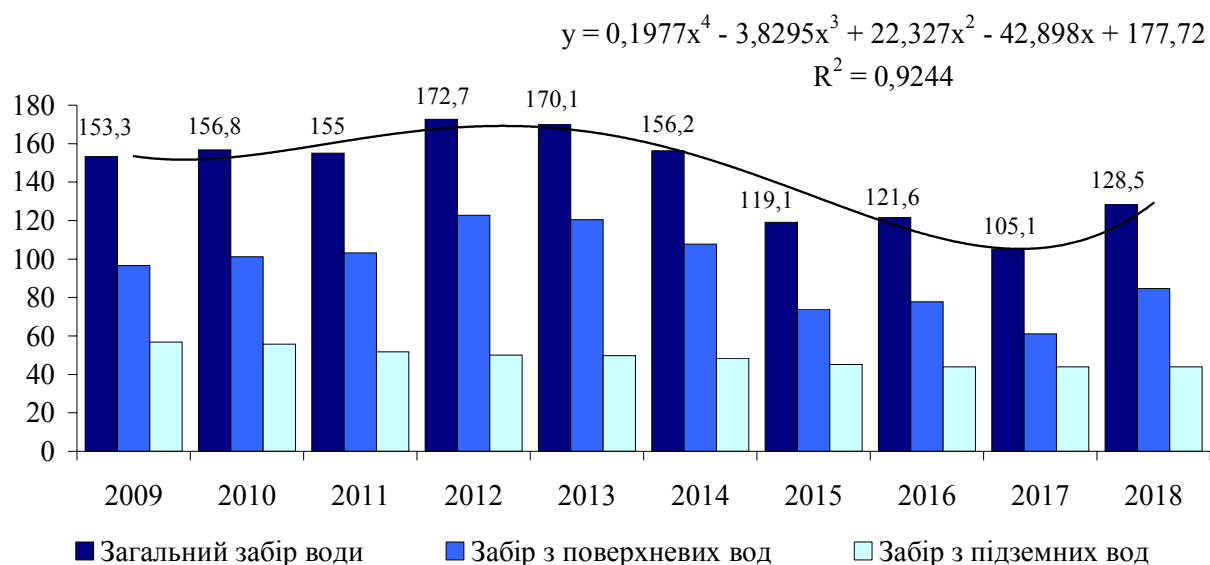

Рис. 4. Динаміка забору води в Чернігівській області у 2009-2018 рр., млн. м³

Трендова модель загального забору води в області з високим ступенем достовірності описується поліномом четвертого ступеня і визначається, в першу чергу, динамікою забору з поверхневих вод. Що ж стосується динаміки забору води з підземних вод, то вона описується спадною лінійною функцією з коефіцієнтом детермінації 93,75% (рис. 5), тобто протягом аналізованого періоду забір води з підземних джерел в області невинно спадає – за 10 років він скоротився на 22,6%. Періодичне збільшення загального забору води в цей період здійснюється лише за рахунок поверхневих вод.

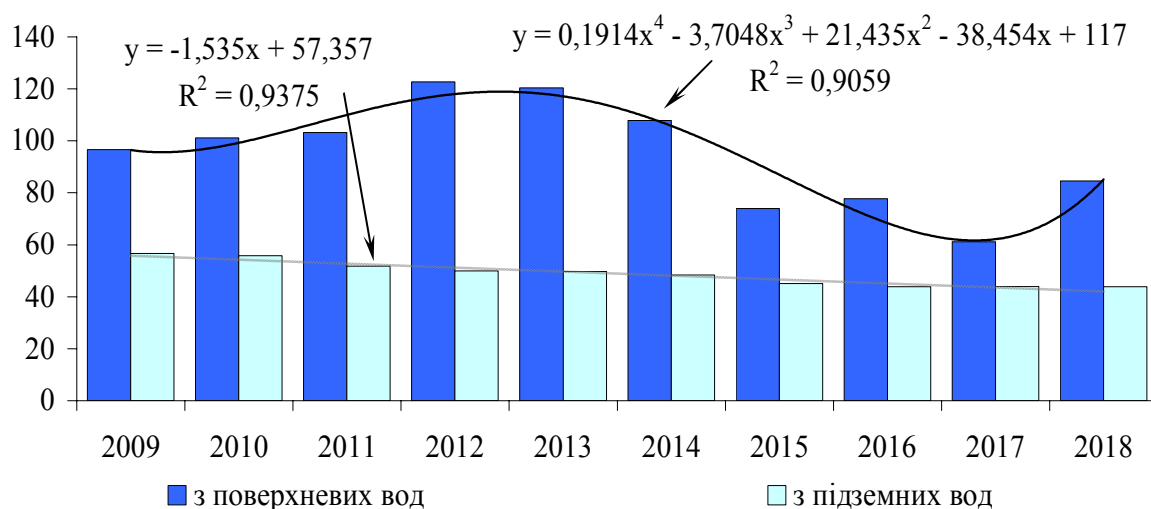

Рис. 5. Динаміка забору води з поверхневих і підземних вод, млн. м³

Найбільшим споживачем води в області є промисловість – її частка в загальному заборі коливається в межах 55-65% (рис. 6). Другим за величиною споживачем є комунальне господарство (частка в межах 20%), третім – сільське господарство (близько 15%), причому левову частку води використовує рибництво.

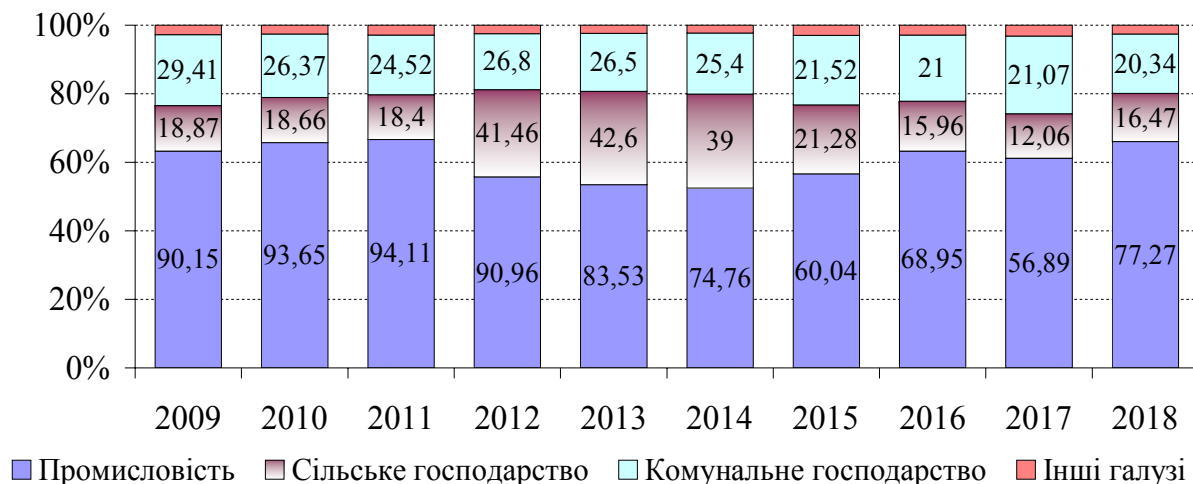

Рис. 6. Галузева структура використання води в Чернігівській області в 2009-2018 рр.

Динаміка використання води промисловістю області описується поліномом третього ступеню, сільським господарством – поліномом четвертого ступеня (рис. 7).

$$y = 0,3726x^3 - 5,934x^2 + 22,364x + 71,781$$

$$R^2 = 0,9087$$

$$y = 0,1505x^4 - 3,1666x^3 + 20,8x^2 - 44,599x + 45,552$$

$$R^2 = 0,8741$$

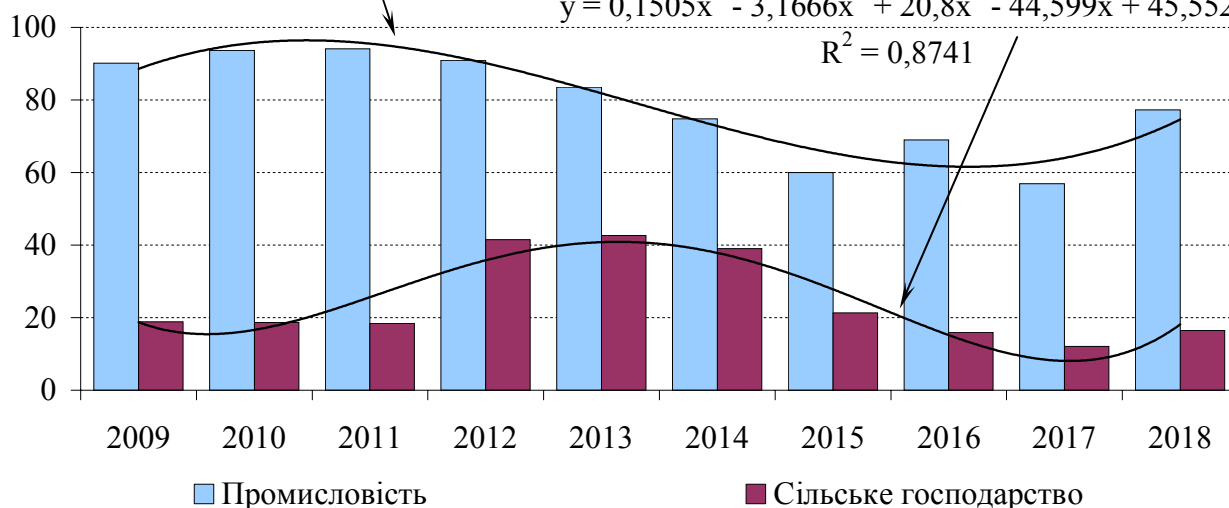

Рис. 7. Динаміка використання води промисловістю і сільським господарством Чернігівської області в 2009-2018 рр.

Десятирічна динаміка скиду зворотних вод представлена на рис. 8, у

загальному об'ємі яких найбільшу частку займають нормативно чисті без очистки води – 65-75%. Частка нормативно очищених вод коливається в межах 3,5-5,5% і лише у 2015-2016 рр. збільшується до 16-19%, а частка забруднених в ці роки відповідно зменшується до 6-7%, решту досліджуваного періоду вона коливається в межах 13-18%.

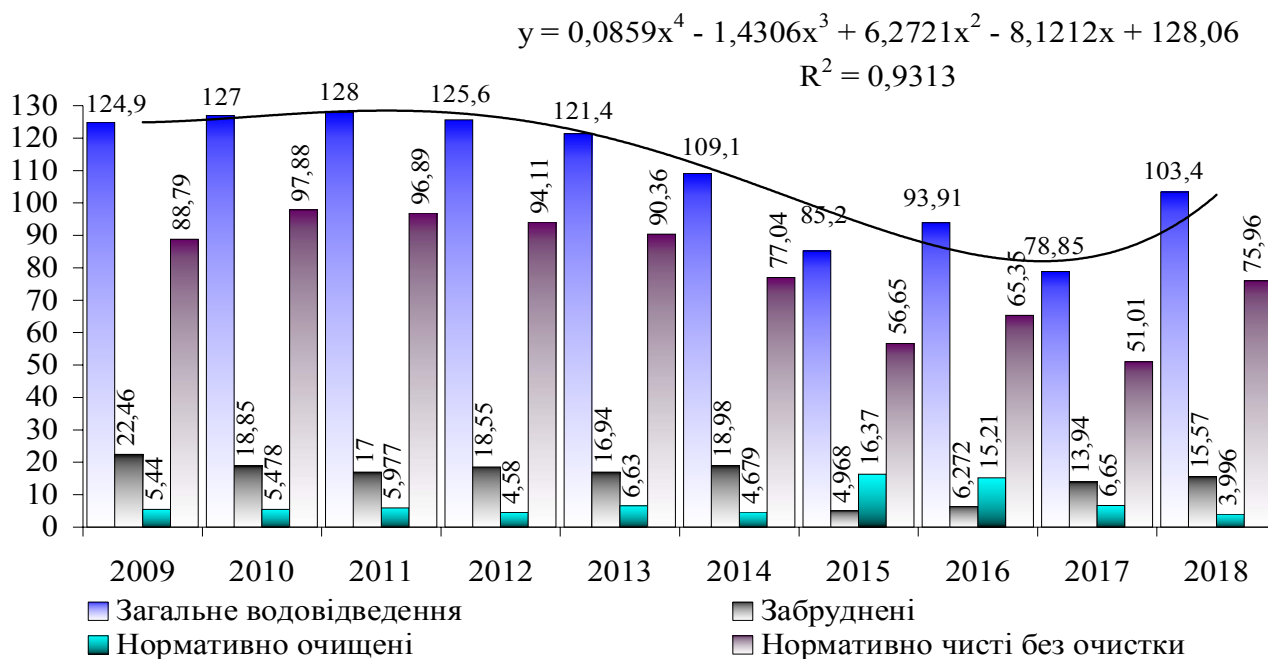

Рис. 8. Динаміка скиду зворотних вод у водні об'єкти області, млн. м³

За даними суб'єктів системи моніторингу Чернігівської області, упродовж аналізованого періоду на території регіону гідрохімічні показники якості поверхневих вод у створах спостереження в цілому не зазнали значних змін і переважно відповідали гранично допустимим концентраціям для водойм рибогосподарського призначення.

На екологічний стан поверхневих вод області впливали скиди недостатньо очищених стічних вод внаслідок неефективної роботи каналізаційно-очисних споруд, невнесення в натуру прибережних захисних смуг і водоохоронних зон, а також їх недодержання, насамперед у населених пунктах, засмічення водойм побутовими відходами. Головні джерела забруднення поверхневих водних об'єктів – це підприємства житлово-комунального господарства.

Основні проблеми при очищенні зворотних вод виникають на комплексах очисних споруд, які експлуатуються зазначеними підприємствами. Загалом ці проблеми пов'язані з недовантаженістю, зношеністю обладнання та відсутністю коштів на проведення поточних ремонтних робіт чи реконструкції в цілому.

Основними забруднюючими речовинами транскордонних водотоків є: органічні речовини, залізо загальне, марганець, іони амонію, фосфатіони.

Динаміка скиду забруднюючих речовин у поверхневі водні об'єкти Чернігівської області представлена на рис. 9 і може бути описана поліномом

четвертого ступеню ($R^2 = 0,9212$). Їхній загальний обсяг за останні десять років скоротився на 21%, проте обсяг скиду забруднюючих речовин з перевищенням ГДС залишаються досить високими, суттєве їх зниження відмічаються лише у 2015-2016 рр. (скорочення втричі порівняно з попереднім періодом).

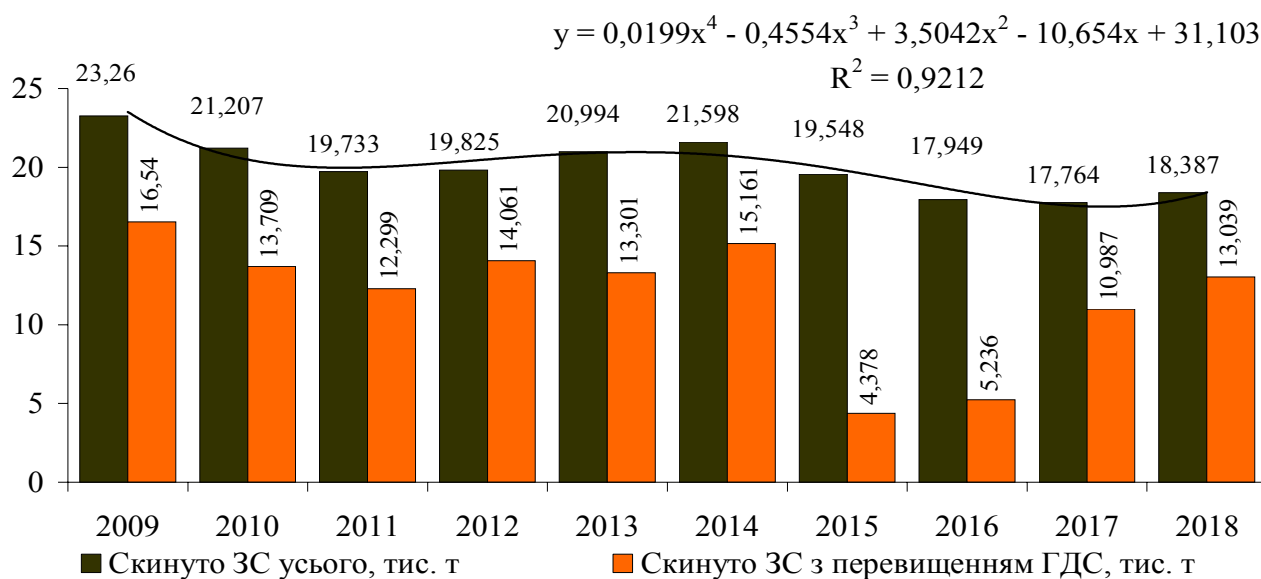

Рис. 9. Динаміка скиду забруднюючих речовин у поверхневі водні об'єкти Чернігівської області, тис. т

Основними забруднювачами водних об'єктів області є підприємства галузі комунального господарства. У перерахунку на душу населення маса скинутих забруднюючих речовин у поверхневі водні об'єкти у 2018 р. становила 18,02 кг.

В області діють 22 комплекси очисних споруд повної біологічної очистки; 4 комплекси очисних споруд повної біологічної очистки, які працюють, як накопичувачі; 1 комплекс фізико-механічної очистки та 41 комплекс полів фільтрації. Усі очисні споруди, які не забезпечують достатнього очищення стічних вод, належать до комунальної сфери, знаходяться в незадовільному технічному стані, недовантажені, потребують реконструкції чи капітального ремонту.

Одним з найбільших забруднювачів водних об'єктів недостатньо очищеними зворотними водами в Чернігівській області є КП «Чернігівводоканал» (у 2018 р. було скинуто 14,9016 млн. м³).

Земельні ресурси та ґрунти

Земельний фонд області станом на 1 січня 2019 р. складає 3190,3 тис. га. У структурі земельного фонду найбільша частка (64,6%) припадає на сільськогосподарські угіддя (2060,4 тис. га), другою за вагомістю складовою є ліси та інші лісовкриті площі (700,0 тис. га) – 21,9%, забудовані землі (127,7 тис. га) та відкриті заболочені землі (126,3 тис. га) обіймають по 4,0%. Протягом останнього десятиріччя значних змін у структурі земельного фонду не відбувалося, однак варто відзначити, що структура земель за цільовим призначенням має довільний характер і не має достатньої економічної та

екологічної обґрунтованості.

Експлікація ґрунтів сільськогосподарських угідь області включає 253 ґрунтові відміни, які об'єднують в 10 агровиробничих груп. Найбільшого поширення набули дерново-підзолисті ґрунти, котрі займають 30% орних земель та лучно-чорноземні і лучні ґрунти – 38%.

Головною проблемою у сфері землекористування є те, що незважаючи на значні генетичні відмінності між різними групами ґрунтів, для всіх них характерний понижений щодо їхніх типових ознак рівень природної родючості. Це пов'язано з легким гранулометричним складом, малогумусністю, підвищеною кислотністю, значною оглеєністю, засоленістю ґрунтів тощо. Як наслідок, вони мають нестійку структуру, низьку ємність вбирання, невисоку буферність, малу насиченість ґрунтовими колоїдами, що призводить до погіршення водного, повітряного та поживного режимів ґрунту.

Така ситуація вимагає проведення регулярних заходів, спрямованих на усунення та попередження деградації земель:

- родючість ґрунту, як безцінний вичерпний важкопоновлювальний ресурс, потребує систематичного поповнення використаних речовин. Одним з найефективніших ресурсних засобів підтримання родючості ґрунтів на оптимальному рівні є застосування органічних та мінеральних добрив. Однак необхідно уважно стежити за балансом поживних речовин, процесами їхнього перетворення, щоб не зашкодити природному середовищу, не забруднити його й найбільш економно витрачати ресурси, відповідно до планового врожаю;

- проведення сівозмін та посів сидеральних культур;

- раціоналізація структури сільськогосподарських земель (оптимізація співвідношення ріллі, сіножатей і пасовищ) та зниження рівня інтенсифікації ведення агровиробництва;

- для малопродуктивних і деградованих ґрунтів доцільно проводити консервацію та рекультивацію земель.

Проблеми відтворення й підвищення родючості ґрунтів не можна вирішувати ізольовано від проблеми ерозії та зсуву ґрунтів. Разом із природними факторами розвитку ерозійних процесів сприяє висока ступінь розораності території (рис. 10), яка перевищує 65% і виявляє тенденцію до зростання. Також слід враховувати, що діяльність потужних агровиробників, котрі орендують масиви орних земель, що налічують десятки тисяч гектарів, веде до максимального спрощення агроландшафтів. Окремі поля, зайняті зерновими культурами, досягають площі багатьох сотень гектарів, на яких відсутнє належне невиснажливе чергування сільськогосподарських культур у сівозмінах.

Основними чинниками антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти у Чернігівській області є наслідки діяльності сільського господарства, промисловості, енергетики, транспорту та оборонної діяльності.

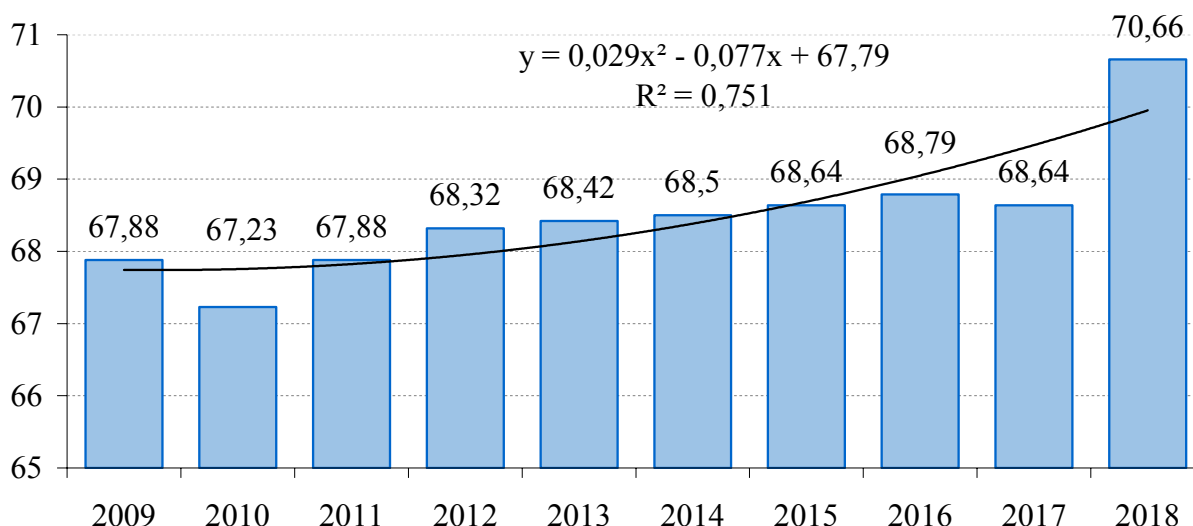

Рис. 10. Динаміка рівня розораності сільськогосподарських земель Чернігівської області, (%)

Вплив сільського господарства на природний комплекс починається зі знищення на великих площах спільноти природної рослинності й заміни її культурними видами. Крім того істотних змін зазнає ґрунт: у природних умовах ґрунтова родючість постійно підтримується тим, що взяті рослинами речовини знову повертаються в ґрунт із рослинним опадом, а у землеробських комплексах основна частина елементів ґрунту вилучається разом із урожаєм, що особливо типово для однорічних культур. Схожа ситуація повторюється щороку, тому існує ймовірність того, що через кілька десятиріч запас основних елементів ґрунту буде вичерпано. Для заповнення вилучених речовин в ґрунти вносять в основному мінеральні добрива (рис. 11, рис. 12).

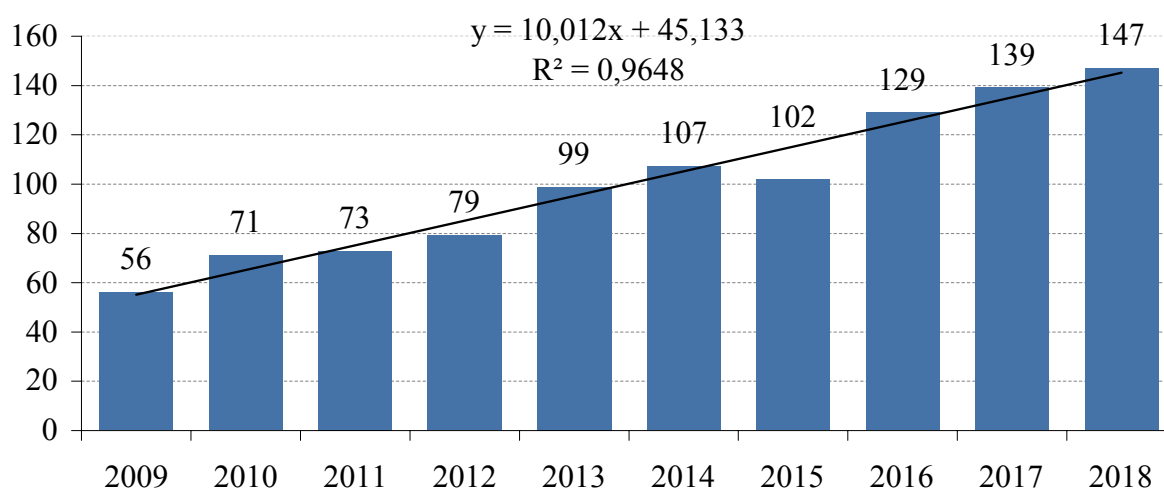

Рис. 11. Динаміка обсягів внесення мінеральних добрив на один гектар посівної площі сільськогосподарських культур у Чернігівській області, (у поживних речовинах; кг/га)

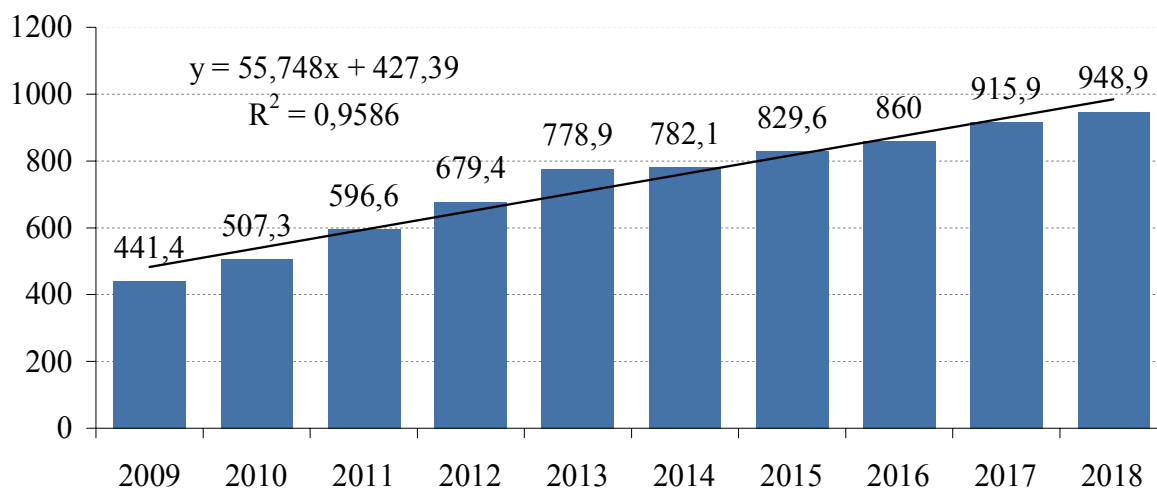

Рис. 12. Динаміка площі сільськогосподарських культур, що удобрена мінеральними добривами у Чернігівській області, тис. га

Це має як позитивні наслідки – поповнення запасів поживних речовин у ґрунті, так і негативні – забруднення ґрунту, води й повітря. В області сформувалася тенденція до підвищення як площ, удобрених мінеральними добривами, так і до концентрації їх внесення, що значно перевищує загальнонаціональні показники. При цьому потенціал використання органічних добрив повністю не використовується, натомість сформувалася тенденція до зменшення їх використання (рис. 13).

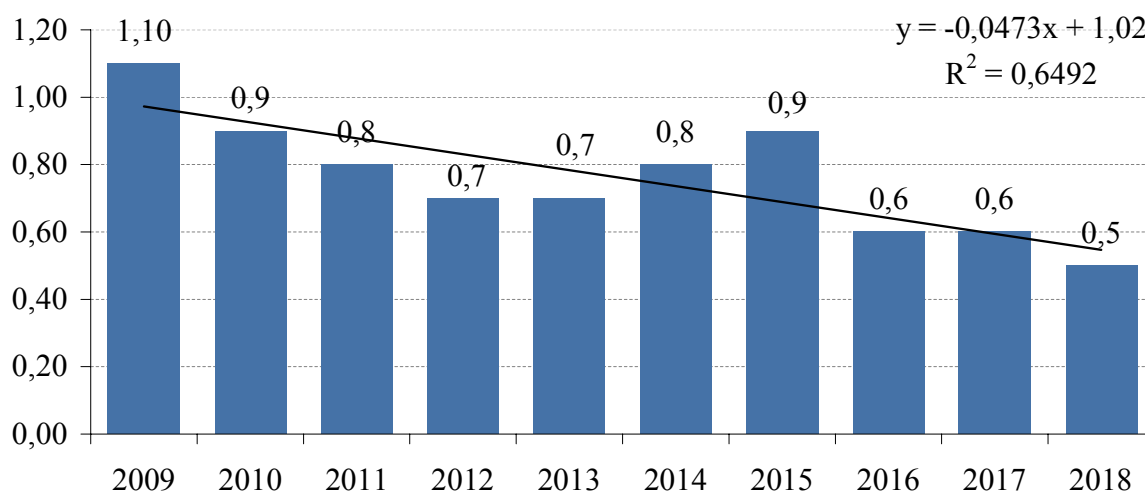

Рис. 13. Динаміка обсягів внесення органічних добрив на один гектар посівної площі сільськогосподарських культур у Чернігівській області, (т/га)

Крім мінеральних добрив, у ґрунт вносяться різні хімічні речовини для боротьби з комахами (інсектициди), бур'янами (пестициди), для підготовки рослин до збирання. Більшість цих речовин дуже токсичні, не мають аналогів серед природних сполук, дуже повільно розкладаються мікроорганізмами, тому

наслідки їх застосування важко передбачити. Прирошення площ їх використання вдвічі за останні десять років вказує на сформовану загрозливо-негативну тенденцію (рис. 14).

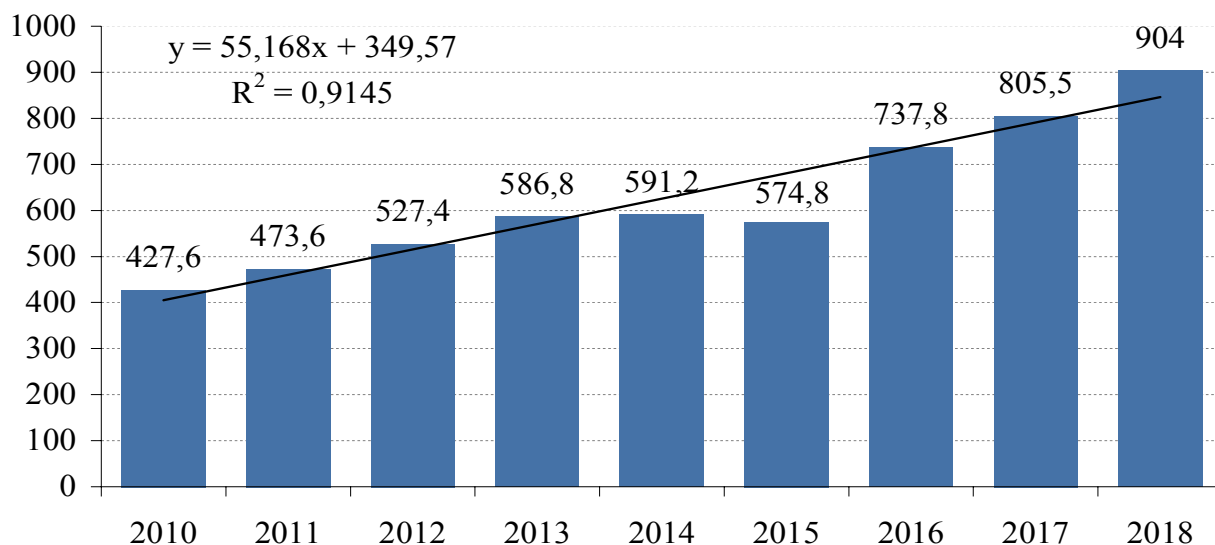

Рис. 14. Динаміка площі на якій застосовувалися пестициди, тис. га

Лісові ресурси

Що стосується лісів, то за останні десять років у Чернігівській області їх площі носили доволі волатильний характер (рис. 15). Це вимагає особливої уваги до моніторингу їхнього стану, площ рубок та процесів відтворення.

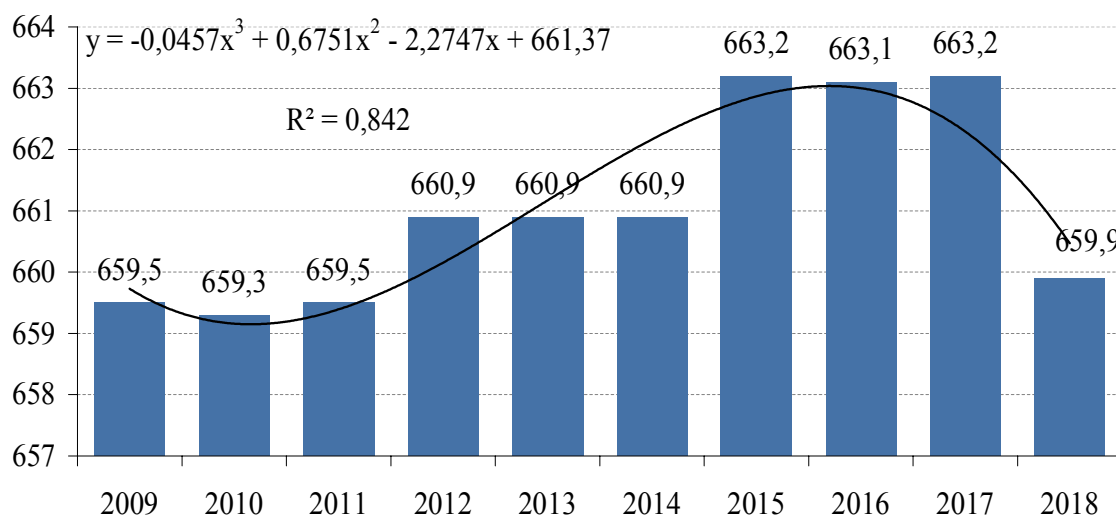

Рис. 15. Динаміка площі лісів у Чернігівській області, тис. га

За останнє десятиріччя в області сформувалася тенденція до нарощення обсягів заготовленої деревини (рис. 16) – приріст становить 56%, що на думку експертів лісогосподарської галузі знаходиться в межах потенціалу даної

сфери. Однак важливо узгоджувати виробничі процеси по заготівлі деревини із заходами по відновленню лісових ресурсів території.

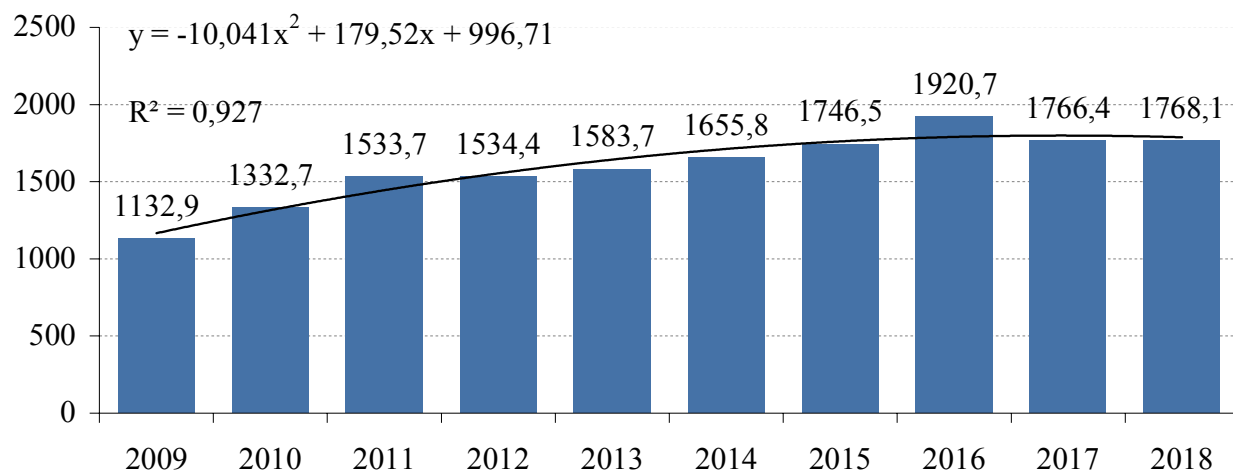

Рис. 16. Динаміка кількості заготовленої деревини в області, тис. м³

Комплексно оцінити відповідність заходів із лісовідновлення та лісорозведення дозволяє коефіцієнт відтворення лісів (рис. 17) рівень та динаміка якого в межах Чернігівської області вказують на формування екологічної загрози у разі збереження виявленого тренду.

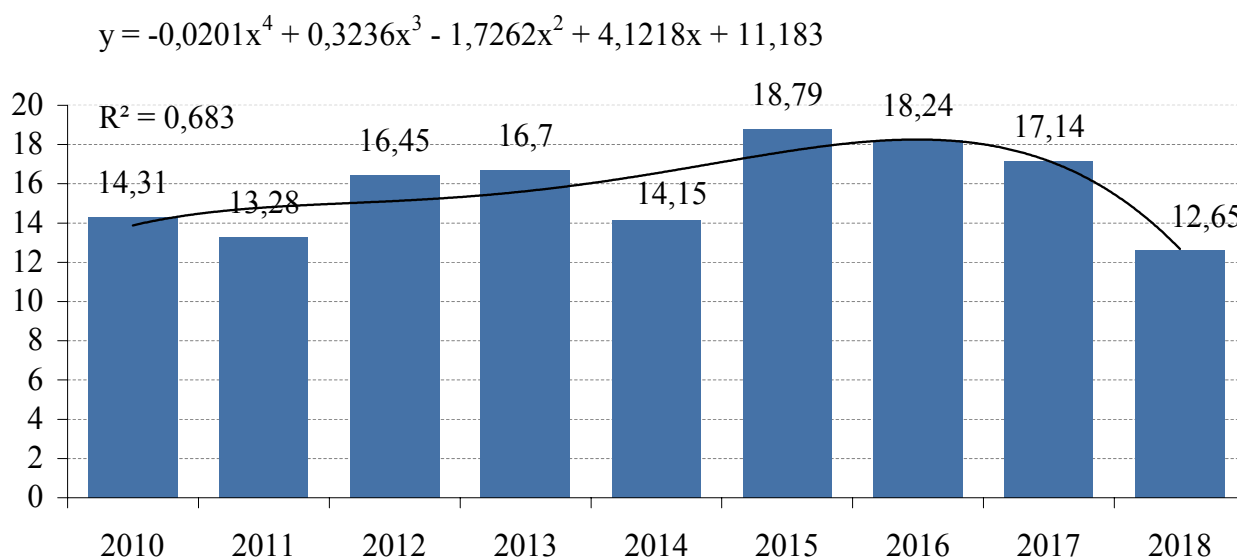

Рис. 17. Динаміка коефіцієнта відтворення лісів у Чернігівській області, %

Окрім господарської діяльності на стан лісів впливають і інші чинники природного та антропогенного характеру, ключову негативну роль серед котрих можна віддати лісовим пожежам (усереднено за 2010-2017 рр. 15,9% площ загиблих лісів), хворобам лісу (усереднено за 2010-2017 рр. 15,8% площ загиблих лісів) та впливу несприятливих погодних умов (усереднено за 2010-2017 рр. 57,6% площ загиблих лісів). Дослідження показують, що динаміка

площі загиблих лісових насаджень агреговано (рис. 18) та в розрізі окремих компонент (рис. 19) не виявляють усталеної тенденції, а носять випадковий характер, що ускладнює процеси планування стратегічної діяльності.

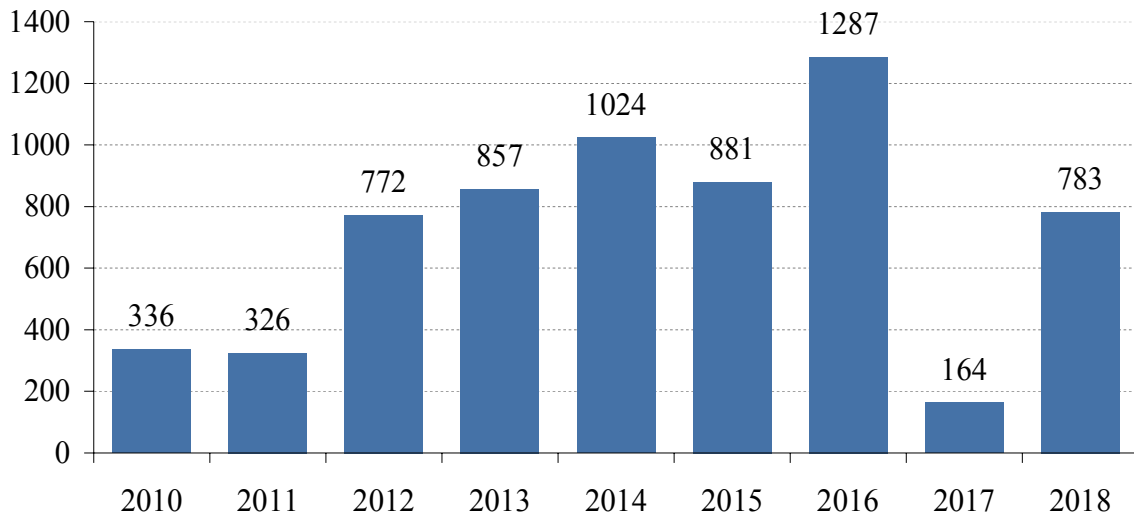

Рис. 18. Динаміка площі загиблих лісових насаджень в області, га

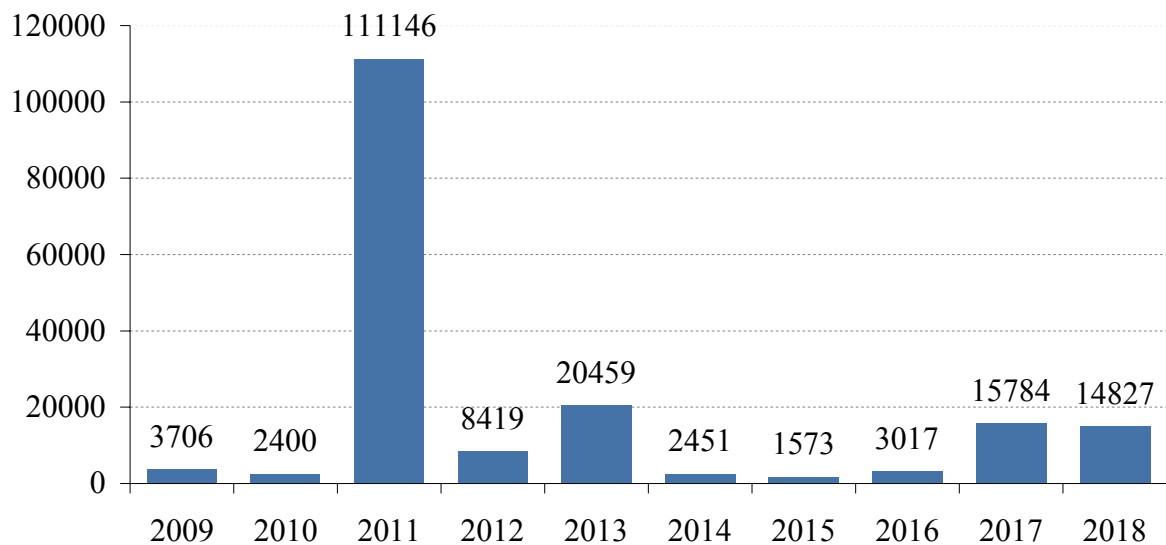

Рис. 19. Динаміка площ осередків шкідників і хвороб лісу, що виникли у звітному році у Чернігівській області, га

Охорона лісів від пожеж – один із найбільш важливих напрямків діяльності лісокористувачів. Значна частка хвойних насаджень, наявність територій, забруднених радіонуклідами, зумовлюють високий та середній клас пожежної небезпеки. Так, показник пожежної небезпеки лісів Чернігівського обласного управління лісового та мисливського господарства становить 2,49, частка лісових земель з I класом пожежної небезпеки складає 24 % від загальної площі лісів державних підприємств Чернігівського обласного управління лісового та мисливського господарства.

Флора, фауна та природно-заповідний фонд

Рослинний світ області характеризується значною різноманітністю видового складу. Природна рослинність представлена великою кількістю видів вищих і нижчих рослин. Серед видів лісової рослинності поширеними є сосна, ялина, дуб, вільха, береза. Уздовж залізниць, автомобільних доріг насаджені лісосмуги, які мають важливе значення для очищення повітря від шкідливих викидів транспортних засобів. У зниженнях з надмірним зволоженням розвивається болотна рослинність. Болота мають значні запаси торфу. В їх рослинному покриві переважають трав'яні і трав'яно-мохові угруповання.

Головні загрози біорізноманіттю пов'язані сьогодні з діяльністю людини. Вони полягають у знищенні природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин, їх фрагментації та деградації (включаючи забруднення), у глобальній зміні клімату, екологічно-незбалансованій експлуатації видів людиною, поширенні чужорідних видів, розповсюдженні хвороб тощо.

Знищення природних середовищ існування тварин і місць зростання рослин відбувається внаслідок розорювання земель, вирубування лісів, осушення або обводнення територій, промислового, житлового та дачного будівництва тощо. Серед видів антропогенної діяльності, що негативно впливають на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття Чернігівської області найбільш поширеними є: надмірна розораність території; прогресуюча деградація полезахисних лісосмуг; надмірне рекреаційне навантаження на узбережжя водних об'єктів та інших рекреаційних ділянок; інтенсивне забруднення сільськогосподарських земель та інших угідь хімікатами, промисловими та побутовими відходами.

Кількість рослин, грибів та тварин, що охороняються є незмінною з часу проведення спостережень за довкіллям.

Рослинний світ дуже чутливо реагує на зміни екологічних факторів і є чітким показником обсягу антропогенного впливу на природу. Охорона рослинного світу передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на збереження просторової, видової різноманітності і цілісності об'єктів рослинного світу, охорону умов їх місцезростання, збереження від знищення, пошкодження, захист від шкідників і хвороб, а також невиснажливе використання.

Тваринний світ області виділяється різноманітністю, для нього характерні представники як лісової, так і степової фауни. Чернігівську область населяє близько 425 видів хребетних тварин, серед яких понад 65 видів ссавців, близько 290 вид птахів, більше 45 видів риб.

Біорізноманіття та його невиснажливе використання в області розглядається як один із пріоритетів у сфері природокористування, екологічної безпеки та охорони природи, невід'ємна складова збалансованого економічного й соціального розвитку регіону. На території області спостерігається катастрофічне зменшення площі територій водно-болотних угідь, природних лісових екосистем, які є основою для збереження біорізноманіття.

Одним із основних антропогенних чинників, що негативно впливає на структурні елементи екологічної мережі та біорізноманіття Чернігівської

області, є значний ступінь господарського освоєння її території. Сучасна структура земельного фонду Чернігівщини свідчить про надзвичайно високе антропогенне навантаження на природні екосистеми, яке призвело до їх зміни та скорочення площ. До інших видів антропогенної діяльності, що негативно впливають на структурні елементи екологічної мережі, біологічне та ландшафтне різноманіття в Чернігівській області, відноситься забруднення довкілля атмосферними викидами. Забруднення довкілля призводить до включення забруднюючих речовин до біохімічних ланцюгів рослин і тварин та їх хронічної інтоксикації.

З метою збереження біологічного різноманіття, розширення мережі об'єктів і територій природно-заповідного фонду постійно ведуться роботи з виявлення територій можливих до заповідання.

Природно-заповідний фонд (ПЗФ) Чернігівщини станом на 1.01.2019 р. (рис. 20) нараховує 666 об'єктів загальною площею 261244,31 тис. га, що становить 7,83% площі області. Зростання площі ПЗФ у Чернігівській області становить порівняно з 2011 р. лише 2%. ПЗФ складають 8 категорій об'єктів: Ічнянський (площею 9665,8 га) та Мезинський (площею 31035,2 га) національні природні парки, частина національного природного парку «Залісся» (площею 1287,5 га), регіональний ландшафтний парк «Міжрічинський» (78753,95 га), регіональний ландшафтний парк «Ніжинський» (6 122,6991 га), регіональний ландшафтний парк «Ялівщина» (площею 168,7 га), 449 заказників, 137 пам'яток природи, 19 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, 52 заповідні урочища, дендропарки «Тростянець» загальнодержавного значення та «Прилуцький» місцевого значення, Менський зоопарк загальнодержавного значення.

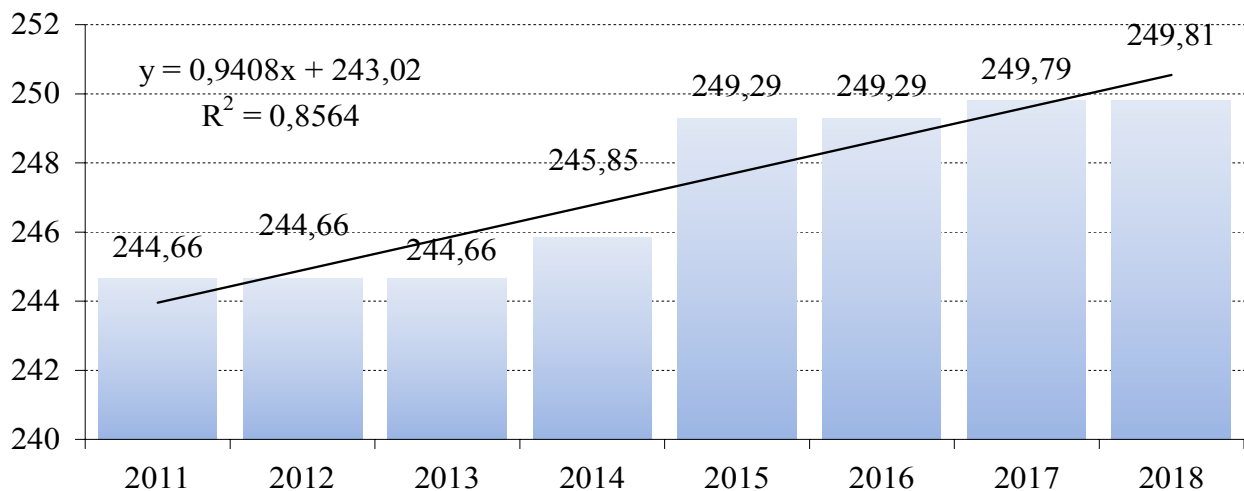

Рис. 20. Динаміка площі ПЗФ Чернігівської області, тис. га

ПЗФ Чернігівської області характеризується значною кількістю об'єктів невеликої площі (більше половини об'єктів мають площу до 100 га), переважна більшість з яких гідрологічні (11 заказників загальнодержавного і 438 заказників місцевого значення). Об'єкти розташовані досить нерівномірно

на території області. При загальному відсотку заповідності по області 7,6%, в центральних районах – Носівському, Ніжинському, Бахмацькому, Борзнянському, в першу чергу за рахунок розораності земель, він не досягає і 3%, що не може негативно не впливати на екологічну стабільність території.

Існуюча мережа заповідних територій, проведення природоохоронних заходів сприятиме стабілізації видового складу фауни та флори, збереженню цінних природних комплексів.

На збереження об'єктів природно-заповідного фонду, значною мірою, впливає наявність проектів землеустрою з організації та встановлення їх меж. Однією з головних причин, що значно стримує виконання зазначених робіт, є брак коштів у місцевих бюджетах при значній кількості об'єктів.

Відходи

Проблема поводження з відходами є однією з найбільш гострих серед низки екологічних проблем, які мають місце в області. Відходи як один із найбільших забруднювачів довкілля накопичуються в Чернігівській області в масштабах суттєво вищих, ніж відбувається їх знешкодження та використання (рис. 21). Слід відзначити, що загальна тенденція щодо утворення відходів в області, починаючи з 2015 р., характеризується сповільненням.

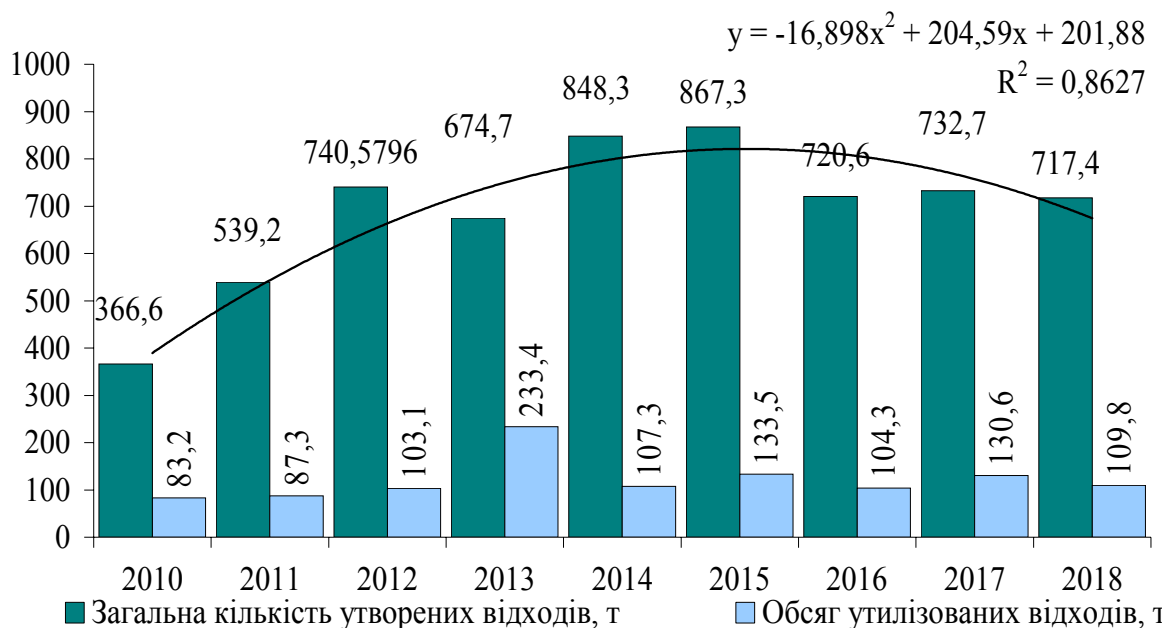

Рис. 21. Утворення та утилізації відходів у Чернігівській області, тис. т

Враховуючи природні та економічні фактори, основну складову в загальній масі відходів, що утворюються в області, займають тверді побутові відходи та виробничі відходи IV класу небезпеки, які, в основному, видаляються на полігони, сміттєзвалища, накопичувачі тощо.

Зміна обсягів відходів, видалених у спеціально відведені місця чи об'єкти (рис. 22), також демонструє тенденцію до зниження – у 2018 р. порівняно з 2010 р. показник знизився на 71,65%.

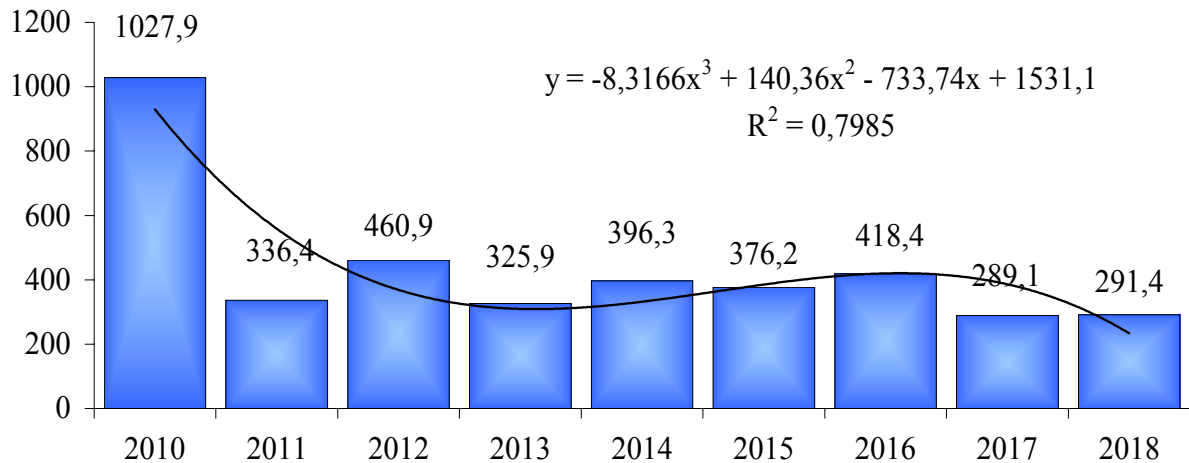

Рис. 22. Обсяги відходів, видалених у спеціально відведені місця, тис. т

Проте загальні обсяги накопичених відходів характеризуються усталеною тенденцією до нарощення: в середньому щорічний приріс складає 284,4 тис. т, або 6,5% (рис. 23). Виключення становить 2018 р., коли вперше за досліджуваний період показник знизився на 3%.

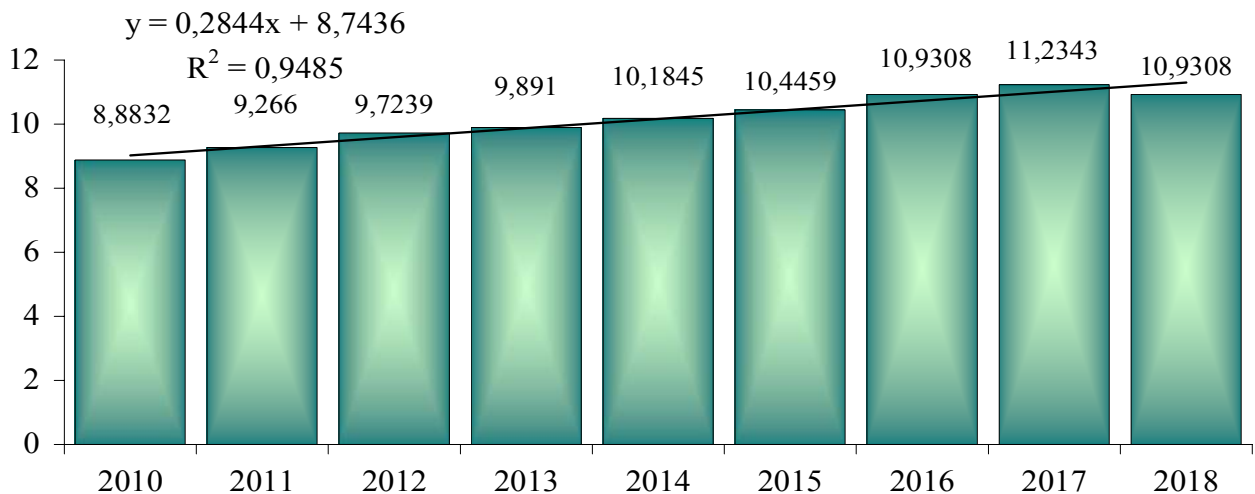

Рис. 23. Динаміка загального обсягу відходів, накопичених протягом експлуатації, у спеціально відведених місцях чи об'єктах, млн. т

Аналізуючи рівень концентрації відносно площі території області (індекс локалізації) та чисельності наявного населення (середньодушовий індекс) (рис. 24), стає зрозумілим, що, незважаючи на скорочення чисельності мешканців Чернігівщини, обсяг накопичених відходів, що приходить на одну особу, зростає з прискоренням. Збереження такої тенденції формує загрози для екологічно збалансованого розвитку області.

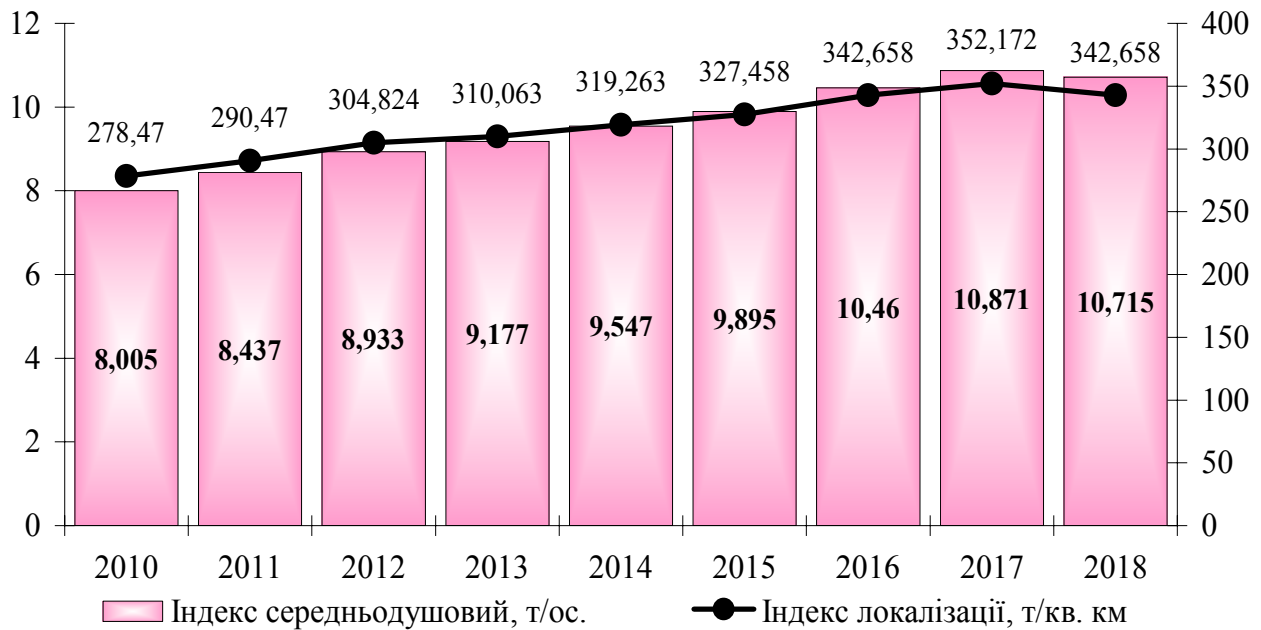

Рис. 24. Показники рівня концентрації загального обсягу накопичених відходів у Чернігівській області

В області практично вирішена проблема поводження з промисловими відходами I-III класів небезпеки. Вжиття організаційних та адміністративних заходів дало змогу виключити їх розміщення в навколишньому природному середовищі – частина утилізується на існуючих установках, інші – передаються для знешкодження на відповідних потужностях за межі області.

Через відсутність на території області сміттєпереробних та сортувальних комплексів на полігони та сміттєзвалища потрапляє значна частина відходів, які мають ресурсну цінність і підлягають переробці та утилізації. Основну масу відходів як вторинної сировини складають тара (упаковка) від продуктів харчування та продукції споживання населенням.

Здоров'я населення

За показниками скидання забруднених вод, викидів шкідливих речовин в атмосферу, утворення відходів Чернігівська область відноситься до регіонів із середнім рівнем негативного впливу на стан здоров'я населення. Посилення забруднення довкілля призводить до зростання захворюваності з цілого ряду хвороб. Загальна тенденція уперше зареєстрованих випадків захворювання населення Чернігівської області носить мінливий характер і може бути описана поліноміальною регресійною моделлю третього ступеня (рис. 25): періодичні спади чергуються з нарощенням рівня захворюваності.

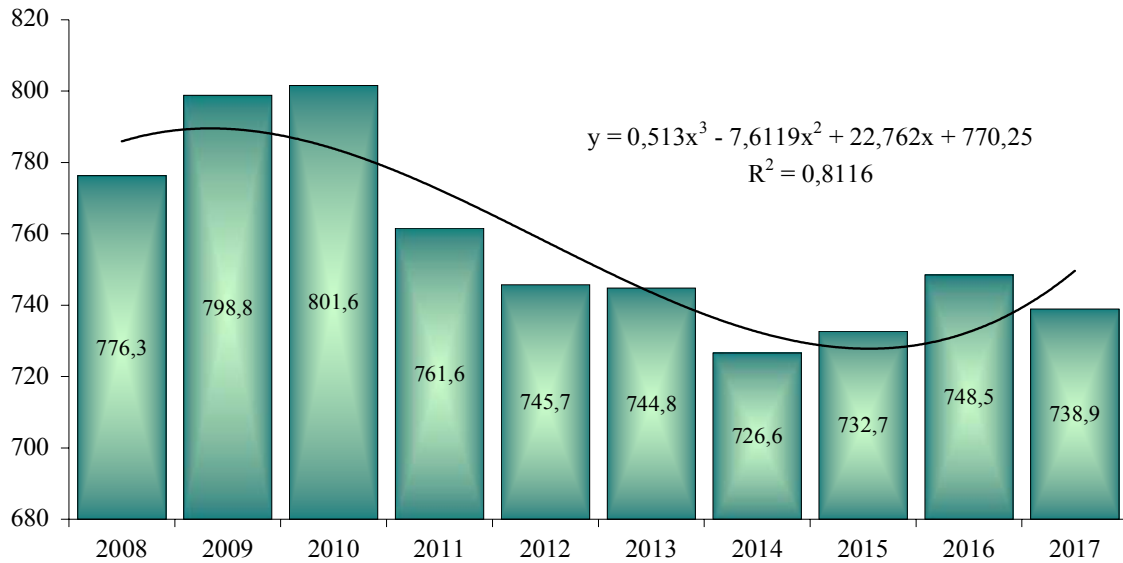

Рис. 25. Кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань населення Чернігівської області, тис. од

Близько половини усіх уперше зареєстрованих випадків захворювань припадає на хвороби органів дихання (рис. 26). В області зафіксовані одні з найвищих по країні показники захворюваності дітей на хвороби органів дихання.

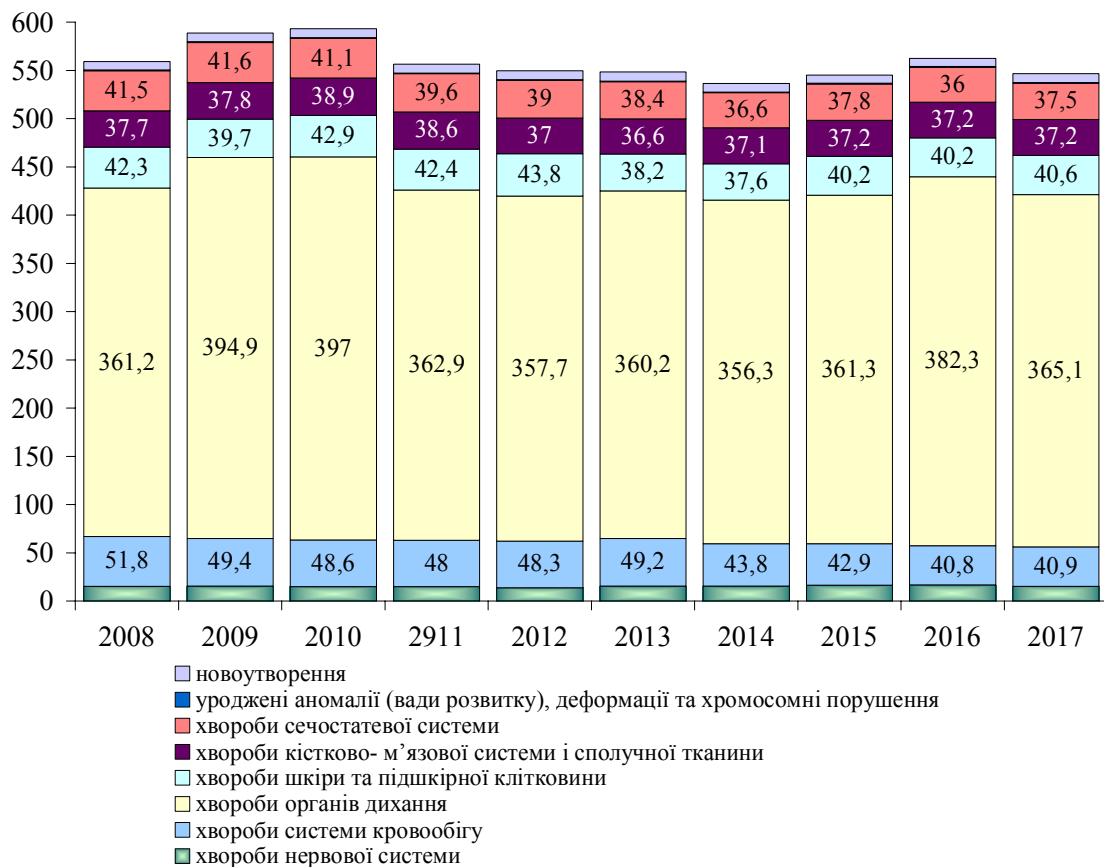

Рис. 26. Кількість уперше зареєстрованих випадків захворювань населення Чернігівської області за класами основних хвороб, тис. ос.

Суттєві частки (понад 5%) припадають на хвороби ока та придаткового апарату, системи кровообігу, шкіри та підшкірної клітковини, кістковом'язової системи та сполучної тканини, сечостатевої системи. Чернігівська область відноситься до регіонів, де показники захворюваності населення на злоякісні новоутворення є вищими за середній рівень по країні (340-370 хворих на 100 тис. населення). Одними з найвищих по Україні є показники захворюваності сільського населення на туберкульоз.

Що ж стосується причин смертності, то основна частка приходить на хвороби системи кровообігу (74%) та новоутворення (11%), при цьому за коефіцієнтом смертності Чернігівська область (18,4) значно випереджає національні показники (14,5). Загалом можна відзначити, що стан здоров'я населення території виявляє доволі тривожні тенденції і вимагає постійного моніторингу.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ

Реалізація Плану заходів може здійснити негативний вплив на довкілля та здоров'я населення опосередковано через фактори забруднення атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод, ґрунтів, знищення зелених насаджень в містах, лісів та інше.

За інформацією МОЗ, найбільш несприятливому впливу шкідливих факторів підлягає населення, яке мешкає в межах санітарно-захисних смуг промислових підприємств, що є порушенням вимог «Державних санітарних правил планування та забудови населених місць»: у міських поселеннях 3,4% проб атмосферного повітря містять забруднюючі речовини у концентраціях, що перевищують гранично допустимі, у сільських поселеннях – 1,3%. Тому технічні завдання Плану заходів, які реалізуються на територіях міських поселень, мають розглядатися як зони підвищеної уваги.

З даними Держгеонадр, головними чинниками забруднення ґрунтових вод на більшій частині території України є стоки тваринницьких комплексів, мінеральні добрива, продукти сільгоспхімії, свинець, марганець, нафтопродукти. Забруднення міжпластових підземних вод носить локальний характер, залежить від техногенного навантаження на геологічне середовище та захищеності підземних вод. Ділянки забруднення міжпластових підземних вод знаходяться, переважно, у зоні впливу поверхневого комплексу утилізації дренажних вод гірничовидобувних робіт, невпорядкованих складів зберігання промислових відходів, мінеральних добрив та отрутохімікатів, тваринницьких комплексів, нафтопереробних заводів та інших локальних об'єктів, що впливають на стан підземних вод. З огляду на це, технічні завдання Плану заходів, які реалізуються у сфері АПК та орієнтовані на її прискорений інноваційний розвиток мають розглядатися як зони підвищеної уваги.

Концентрація об'єктів захоронення відходів у місцях локалізації

виробництва та населення, превалююче забруднення довкілля основними суб'єктами ЖКГ, значний вплив транспортної інфраструктури на комфортність умов проживання населення зумовлюють розглядати всі технічні завдання Плану заходів, спрямовані на модернізацію соціальної та виробничої інфраструктури області як зони підвищеної уваги.

Оскільки Планом заходів передбачено технічні завдання, спрямовані на забезпечення комфортних та безпечних умов для життя населення області, то його реалізація з високою ймовірністю має зменшити негативний вплив на довкілля і здоров'я населення, від чого можна очікувати позитивні результати на всій території Чернігівської області.

Зазначені зони ризику пов'язані з реалізацією технічних завдань, визначених відповідно до стратегічних цілей: №2 «Комфортні та безпечні умови для життя», №3 «Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки» Стратегії, тому саме вони будуть виступати предметом СЕО.

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ

Прямо пов'язати ті чи інші наслідки для здоров'я населення з впливом конкретних проєктів з Плану заходів досить складно (так само, як і навпаки, довести відсутність такого зв'язку), оскільки вплив на здоров'я часто неспецифічний і носить опосередкований характер, має пролонгований прояв, характеризується наявністю часового лагу між моментом виникнення та проявом наслідків. Можуть спостерігатися кумулятивні ефекти, пов'язані з декількома видами господарської діяльності. Так, наприклад, захворювання дихальної системи можуть бути наслідками впливу як об'єктів паливно-енергетичного комплексу, так і транспорту.

Заходи Стратегії, посилені економічною підтримкою держави, мають забезпечити поступове виконання природоохоронних заходів і як наслідок, подолання ключових екологічних проблем Чернігівської області, серед котрих нижчеперелічені:

- 1) забруднення атмосферного повітря викидами забруднюючих речовин від промислових підприємств та автотранспорту;
- 2) забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових підприємств, підприємств житлово-комунального господарства;
- 3) проблеми щодо умов скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти;
- 4) забруднення підземних водоносних горизонтів;
- 5) порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону;
- 6) підтоплення земель та населених пунктів регіону;

- 7) поводження з відходами I-III класів небезпеки;
- 8) утилізація відходів гірничодобувної, металургійної, енергетичної та інших галузей промисловості;
- 9) організація контролю радіаційної безпеки щодо впливу на довкілля АЕС, об'єктів з радіоактивними відходами, при ліквідації накопичувачів (хвостосховищ) відходів виробництв з підвищеними рівнями радіоактивності та рекультивації земель, що мають радіоактивне забруднення;
- 10) поширення екзогенних геологічних процесів;
- 11) охорона, використання та відтворення дикої фауни і флори;
- 12) проблеми природно-заповідного фонду;
- 13) загроза втрати земель через розмив берегів та відрізання територій;
- 14) проблеми накопичення заборонених і непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР).

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ СТРАТЕГІЇ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ЇЇ ПІДГОТОВКИ

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, яка внесена до виконання плану заходів з виконання Угоди Про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, який затверджений постановою КМУ від 25 жовтня 2017 р. №1106, Бернської Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існуючих в Європі.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» (ухвалено Верховною Радою України 28 лютого 2019 року).

Державна екологічна політика спрямована на досягнення таких стратегічних цілей:

Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва.

Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України.

Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття

рішень щодо соціально-економічного розвитку України.

Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення.

Ціль 5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління

Основним практичним інструментом реалізації стратегічних завдань у сфері екологічної безпеки Чернігівської області виступає Програма охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області (Програма), яка узгоджується з положеннями Закону «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».

Мета Програми та її стратегічні цілі представлені на рис. 27.

Рис. 27. Мета та стратегічні цілі Програми

Програма розроблена Департаментом екології та природних ресурсів

облдержадміністрації за участі Управління капітального будівництва облдержадміністрації, Департаменту житлово-комунального господарства, регіонального розвитку та інфраструктури облдержадміністрації. Ініціатором розроблення Програми виступила Чернігівська обласна державна адміністрація.

Координацію та контроль за ходом виконання програми покладено на Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації, а організацію процесу виконання – на районні державні адміністрації та виконавчі комітети міських рад в межах їхніх адміністративно-територіальних одиниць.

Робоча група з СЕО встановила, що План заходів відповідає регіональним стратегічним екологічним цілям.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО, СЕРЕДНЬО-ТА ДОВГОСТРОКОВИХ, ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

План заходів включає ряд проєктів, які з високим ступенем ймовірності будуть мати вплив на довкілля, у тому числі на здоров'я населення. Проаналізувавши зміст технічних завдань до проєктів, Робоча група виявила можливі екологічні наслідки для довкілля та здоров'я населення, детальний опис яких подано у табл. 2.

Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення проєктів Плану заходів

Номер завдання Стратегії	Назва проєкту	Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення
2.1.1.	2.1. Розбудова дорожньої інфраструктури	Після будівництва та реконструкції обходів населених пунктів області зменшується забруднення довкілля в населених пунктах викидами забруднюючих речовин, які утворюються при спалюванні палива
2.1.2.	2.2. Відновлення міжнародних та міжрегіональних пасажирських авіаперевезень	Авіаційний шум, викиди від роботи двигунів повітряних суден і спецавтотранспорту; забруднення ґрунтів стічними водами та відходи, що утворюються у процесі господарської діяльності авіаперевізника, а також місця їх зберігання
2.1.3.	2.3. Відновлення водно-річкового потенціалу області	Поліпшення екологічного стану – попередження (призупинення) подальших ерозійних процесів руйнації р. Десни та стабілізація берегової лінії
2.1.4.	2.4. Розвиток мережі автотранспортних підприємств	Придбання нових автобусів з двигуном, що відповідає екологічним стандартам Євро-5 призведе до зменшення рівня забруднення довкілля
2.1.5.	2.5. Реконструкція, капітальний ремонт мережі міського електротранспорту та оновлення рухомого складу	Сприяння розвитку екологічного виду транспорту – міського електротранспорту та зменшенню втрат електроенергії за рахунок нового енергоефективного обладнання
2.2.1.	2.6 Забезпечення містобудівною документацією населених пунктів області	Екологічний вплив відсутній
	2.7. Коригування (оновлення) схеми планування Чернігівської області	Позитивний вплив на довкілля
2.2.2.	2.8. Геоінформаційна система містобудівного кадастру Чернігівської області	Впровадження стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації та моніторингу стану довкілля
2.3.1.	2.9. Підвищенні якості надання комунальних послуг – запорука добробуту людей	Поліпшення стану екологічної безпеки територій, скорочення обсягу викидів парникових газів в атмосферу (CO ₂)
2.3.2.	2.10. Будівництво та модернізація водопровідно-каналізаційних систем	Поліпшення стану екологічної безпеки територій, зменшення концентрацій азоту та фосфору до нормативних вимог на скид в водні об'єкти. Поліпшення стану екологічної безпеки територій, стану підземних ґрунтових вод
2.3.3.	2.11. Підвищення ефективності управління спільною власністю співвласниками багатоквартирних будинків	Покращення екологічної ситуації

	2.12. Поліпшення житлових умов проживання населення	Покращення екологічної ситуації
2.3.4.	2.13. Створення комфортного громадського простору	Покращення екологічної ситуації
	2.14. Забезпечення сталого управління побутовими відходами	Зменшення екологічних ризиків та максимальне використання вторинних ресурсів. Зменшення шкідливого впливу на довкілля та здоров'я людей
2.4.1.	2.15. Підвищення енергоефективності будівель бюджетної сфери та житлового фонду	Скорочення обсягу шкідливих викидів парникових газів (CO ₂) за рахунок зменшення споживання будівлями паливно-енергетичних ресурсів
2.4.2.	2.16. Розвиток альтернативної енергетики - шлях до економічного розвитку та енергонезалежності	Сонячні, вітряні та геотермальні електростанції не забруднюють довкілля, тому є безпечними для нього. В кінцевому результаті виходить повністю чиста енергія без відходів і негативного впливу на довкілля. На відміну від нафти, газу, вугілля та інших природних копалин, альтернативні джерела енергії мають необмежений запас. Їх можна використовувати впродовж сотень років без загрози вичерпання
2.5.1.	2.17. Поліпшення технічного та екологічного стану водних об'єктів області	Покращення екологічної ситуації, поліпшення санітарного та екологічного стану водних об'єктів та прилеглих територій, збереження біологічного різноманіття
	2.18. Будівництво туристично-рекреаційного центру «Green weekend» на території регіонального ландшафтного парку «Міжрічинський»	Збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів, підвищення рівня екологічного виховання населення
2.5.2.	2.19. Ефективне управління і безпека населення та територій в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів	Зменшення кількості пожеж та надзвичайних ситуацій і їх впливу на довкілля
2.5.3.	2.20. Проведення заходів еколого-просвітницького спрямування	Зниження рівня забруднення довкілля
3.1.1.	3.1. Сприяння залученню та впровадженню програм міжнародної технічної допомоги, поглибленню співпраці з міжнародними донорами	У разі реалізації проектів відповідної направленості будуть впроваджуватися заходи по запобіганню забруднення водних об'єктів, атмосферного повітря; дотримуватись санітарні норми, що в цілому сприятиме поліпшенню якості життя населення та зниженню забруднення навколишнього середовища
3.1.2.	3.2. Створення індустріальних парків	При проектуванні та будівництві індустріальних парків будуть впроваджуватися заходи по охороні повітря (встановлення сучасних систем газоочищення, пилоуловлювальних систем, заходів по зниженню рівня шумів), водних ресурсів (оптимізація водопостачання, спорудження систем для попереднього очищення стічних вод), охорони та раціонального використання земельних та рослинних ресурсів (спорудження дренажних систем, зливової каналізації, впровадження

		технічних процесів з переробки та утилізації промислових побутових відходів, організація безвідходного виробництва, благоустрій та озеленення територій)
3.1.3.	3.3. Створення інвестиційних продуктів	Відсутній
3.1.4.	3.4. Формування ефективної системи менеджменту залучення інвестицій	Відсутній
3.2.1.	3.5. Технічне переоснащення АПК області	Збільшення екологічності ведення господарства за рахунок використання більш продуктивної та енергоощадної техніки та обладнання
3.2.2.	3.6. Сприяння розвитку аграрного ринку регіону	Збільшення екологічності ведення господарства за рахунок використання нових технологій
2.3.3.	3.7. Розвиток фермерських господарств	Немає впливу на екологію
3.2.4.	3.8. Розвиток сільськогосподарського дорадництва	Немає екологічного впливу
3.2.5.	3.9. Підтримка розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації	Збільшення екологічності ведення господарства за рахунок використання нових технологій
3.3.3.	3.10. Впровадження інноваційної моделі розвитку економіки Чернігівської області	Комплексне використання ресурсів. Впровадження маловідходних, екологічно чистих, енергозберігаючих технологій
3.3.4.	3.11. Підтримка місцевих товаровиробників	Відсутній
3.4.1.	3.12. Забезпечення діяльності Центру підтримки підприємництва, інновацій та стартапів Чернігівської області	Проекти є нешкідливими для довкілля
	3.13. Створення молодіжних бізнес-центрів на базі навчальних закладів	
	3.14. Підвищення готовності суб'єктів МСП Чернігівщини виходити на зовнішні ринки	Проект матиме позитивний вплив у середньо- і довгостроковій перспективах завдяки підвищенню рівня безпечності харчової та промислової продукції, як чинника, що безпосередньо впливає на стан здоров'я населення
3.4.2.	3.15. Фінансово-кредитні інструменти розвитку бізнесу	Пріоритетна підтримка бізнес-проектів, стартапів, ідея яких полягає у розробці або впровадженні технологій, що скорочують шкідливий вплив на клімат і зменшують витрати енергії
	3.16. Центр сприяння залученню грантів	Покращення екологічного стану за рахунок наявності вимоги обов'язкового включення екологічної компоненти в усі проекти, що фінансуються міжнародними донорами

3.4.3.	3.17. Створення публічних просторів для підтримки підприємництва, інновацій, соціального партнерства та інституційного розвитку	Проекти є нешкідливими для довкілля
	3.18. Підвищення інституційної спроможності Агенції регіонального розвитку Чернігівської області	
	3.19. Інформаційно-консультаційна підтримка суб'єктів підприємництва та осіб, що бажають відкрити власну справу	
	3.20. Молодіжна школа бізнесу	
	3.21. Розвиток мережі Центрів підтримки підприємництва на базі ЦНАПів області	
	3.22. Належний ЦНАП	
	3.23. Стимулювання розвитку підприємництва в сільській місцевості	
3.4.4.	3.24. Інноваційна бізнес-освіта як стимул розвитку підприємницького потенціалу громад Чернігівщини	Проект є нешкідливим для довкілля
3.5.1.	3.25. Створення умов для повноцінного співробітництва області з регіонами іноземних країн	Проект є нешкідливим для довкілля
3.5.2.	3.26. Підтримка зовнішньоекономічної діяльності підприємств регіону	Відсутній
3.6.1.	3.27. Створення сучасних конкурентоспроможних туристичних продуктів та послуг	Реалізація проекту не несе за собою негативного впливу на довкілля, сприятиме формуванню екологічно-орієнтованого мислення відпочиваючих
3.6.2.	3.28. Розвиток туристично-рекреаційного потенціалу області	Забезпечення територіальної цілісності природного комплексу, як природного містобудівного кордону, що створює психологічно і екологічно комфортний простір. Збереження та відтворення природних екосистем, рослинного і тваринного світу, садово-паркового середовища, лісопаркових угідь
	3.29. Створення мережі інтерактивних туристично-інформаційних центрів та пунктів	Реалізація проекту не викличе негативного впливу на довкілля
3.6.3.	3.30. Популяризація сільського зеленого, подієвого та активного видів туризму	Підвищення рівня екологічної свідомості в напрямку раціонального використання наявних природних ресурсів під час ведення підприємницької діяльності

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ

Нижче запропоновані доцільні та досяжні заходи (ДДЗ), які передбачається вжити на етапах розробки Плану заходів з реалізації Стратегії, його виконання та моніторингу Департаментом розвитку економіки та сільського господарства.

План заходів включає технічні завдання у рамках п'яти стратегічних цілей, з яких 2 та 3 мають безпосередній вплив на довкілля та здоров'я населення, а цілі 1, 4, 5 хоч й не мають прямого впливу але можуть генерувати вторинні, кумулятивні та синергетичні ефекти у короткостроковій, середньо- та довгостроковій перспективах.

Для запобігання, зменшення, пом'якшення негативних наслідків реалізації проєктів Плану заходів, а також вжиття заходів щодо їх усунення, пропонується три групи ДДЗ:

1. Методичної та експертної підтримки.
2. Техніко-інструментального забезпечення.
3. Інформаційно-консультаційного супроводу.

Група заходів методичної та експертної підтримки включає:

– розробку системи індикаторів реалізації Плану заходів (з фокусуванням на випереджаючий аналіз кількісних та якісних характеристик стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на території Чернігівської області).

– організацію і впровадження на території Чернігівської області ефективної системи постійного моніторингу фактичного впливу на довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я реалізації Плану заходів, включаючи добір висококваліфікованих експертів, формування зворотного зв'язку та здійснення процедур можливого коригування чи внесення змін до Плану заходів за даними моніторингу;

– забезпечення системи постійного моніторингу стандартизованими методиками оцінювання стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я;

Група заходів техніко-інструментального забезпечення включає:

– забезпечення системи постійного моніторингу необхідними технічними засобами (аналітичні приладові комплекси та регіональні мережі їх розміщення на території області) і комп'ютерною технікою та ліцензованим програмним забезпеченням;

Група заходів інформаційно-консультаційного супроводу охоплює:

– формування системи своєчасного, адекватного та ефективного інформування громадськості та організації громадського обговорення щодо запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків впливу на складові довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я виконання Плану заходів, у т.ч. на основі даних моніторингу та з формуванням пропозицій і рекомендацій громадськості.

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ

В процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки було розглянуто наступні альтернативи:

Альтернатива 1 «Нульовий сценарій» – опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження Плану заходів.

Заходи з покращення довкілля будуть здійснюватися без чітко визначеного плану, яким передбачено цілі та завдання з охорони довкілля. Це призведе до збереження тенденцій, що сформувалися у Чернігівській області стосовно стану довкілля та здоров'я населення. Такий подальший розвиток не відповідає пріоритетам державної екологічної політики.

Альтернатива 2 «Прийняття Плану заходів» – опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку затвердження Плану заходів.

Заходи з покращення довкілля будуть здійснюватися відповідно до стратегічних цілей та завдань. Це призведе до зміни тенденцій, що сформувалися у Чернігівській області стосовно стану довкілля та здоров'я населення. Такий сценарій відповідає пріоритетам державної екологічної політики.

Опис оцінки ймовірного негативного впливу на довкілля та стан здоров'я населення відповідно до контрольного переліку за альтернативними варіантами наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Оцінка ймовірного негативного впливу на довкілля та стан здоров'я населення
відповідно до контрольного переліку за альтернативними варіантами

Чи може реалізація спричинити	Негативний вплив	
	Нульовий сценарій	Прийняття Плану заходів
1	2	3
Повітря		
Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?	+/-	+/-
Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?	+	+
Погіршення якості атмосферного повітря?	+	-
Появу джерел неприємних запахів?	+/-	-
Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?	+/-	-
Водні ресурси		
Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?	+/-	+/-
Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?	+	+/-

Чи може реалізація спричинити	Негативний вплив	
	Нульовий сценарій	Прийняття Плану заходів
1	2	3
Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?	–	–
Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?	–	–
Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?	+	–
Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?	+	+/-
Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?	+	+/-
Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?	+	–
Зміни напрямку або швидкості потоків підземних вод?	–	–
Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?	+/-	–
Забруднення підземних водоносних горизонтів?	+/-	–
Відходи		
Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?	+	–
Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?	+	–
Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?	+	+/-
Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами?	+	–
Утворення або накопичення радіоактивних відходів?	+/-	–
Земельні ресурси		
Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?	+	+/-
Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?	+	–
Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?	+	–
Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?	+	–
Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?	+	–
Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями місцевих громад?	+	–
Біорізноманіття та рекреаційні зони		
Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?	+	–
Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?	+/-	–
Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?	+	+
Порушення або деградацію середовищ існування диких видів	+	+/-

Чи може реалізація спричинити	Негативний вплив	
	Нульовий сценарій	Прийняття Плану заходів
1	2	3
тварин?		
Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?	+	–
Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?	+	–
Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?	+	–
Населення та інфраструктура		
Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?	+	+
Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?	–	–
Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?	+	–
Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?	+	+/-
Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?	+	+/-
Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?	+	–
Екологічне управління та моніторинг		
Погіршення екологічного моніторингу?	+	–
Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?	+	–
Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?	+	+/-
Інше		
Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?	+	+/-
Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?	+/-	–
Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?	+	–
Суттєве порушення якості природного середовища?	+	–
Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?	+	–
Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?	+	+/-

На основі проведеного аналізу Робоча група встановила, що найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованого Плану заходів.

У ході виконання СЕО Робоча група зіткнулася з рядом проблем, які

суттєво ускладнюють більш повне і глибоке здійснення СЕО для Стратегії, зокрема:

1. Недостатність джерел і аналізу інформації. Інформація щодо виникаючих проблем у сфері охорони довкілля та охорони здоров'я і громадського здоров'я характеризується такими основними структурними компонентами – атмосферне повітря; водні ресурси в усіх їх видах; земельні ресурси та ґрунти; біорізноманіття (рослинний і тваринний світ, лісові ресурси, об'єкти і території ПЗФ); відходи (ТПВ, відходи промислового виробництва, небезпечні, токсичні і медичні відходи, радіоактивні відходи, відходи сільськогосподарського виробництва тощо); промислові і комунальні стоки; охорона здоров'я і медицина загалом. Державна статистична служба України (ДССУ) не структурує і не аналізує достатньо глибоко і повно перелічені вище компоненти сфери охорони довкілля та природокористування для Стратегії на регіональному та місцевому рівнях.

2. Слабкість і нерозвиненість ефективних форм партнерської взаємодії в трикутнику «влада – екологічна громадськість – науковці і експерти». Причин і чинників зазначеної слабкості і нерозвиненості ефективних форм взаємодії задля більш повного і глибокого здійснення СЕО доволі багато. Подібне ускладнення, в першу чергу, викликане тим, що досвіду і практики подібної взаємодії в рамках імплементації Угоди Україна – ЄС, нового екологічного законодавства (ЗУ «Про стратегічну екологічну оцінку», 2018 р. та ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля», 2017 р. тощо) ще дуже мало.

3. Відсутність досвіду і практики організації ефективного і комплексного моніторингу стану довкілля на рівні регіону та системи реагування на його результати.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ЗАХОДІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження Плану заходів. Значущі наслідки для довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я повинні відслідковуватися під час реалізації Плану заходів, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Протокол про СЕО встановлює необхідність здійснення моніторингу значного впливу на довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я від реалізації затвердженого Плану заходів. Результати моніторингу мають бути доведені до відома природоохоронних органів і органів охорони здоров'я, а також громадськості.

Моніторинг може бути використаний для:

– порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про стан довкілля, умов життєдіяльності населення та стан його здоров'я у ході реалізації Плану заходів;

– отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);

– перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;

– перевірки того, що План заходів виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Моніторинг фактичного впливу на довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я у ході реалізації Плану заходів здійснюється Департаментом розвитку економіки та сільського господарства, який визначає періодичність моніторингу, перелік індикаторів, забезпечує доступ до вихідних даних та результатів моніторингу. Із заздалегідь визначеною та доведеною до відома громадськості періодичністю відповідно до встановлених строків оприлюднює результати проведених моніторингів.

Для проведення моніторингу можуть бути використані як існуючі засоби та методи, так і спеціально удосконалені та удосконалені для цілей СЕО інструменти.

Департамент розвитку економіки та сільського господарства може залучати до моніторингу представників органів місцевого самоврядування, громадськості і бізнесу.

Моніторинг базується на використанні переліку щонайменше із нижченаведених показників (індикаторів) за кожної із проблемних сфер. Система запропонованих в Плані заходів індикаторів включає еколого-економічні та екологічні індикатори (табл. 4).

Кількість екологічних індикаторів може бути розширено шляхом включення до моніторингу додаткових показників відповідно до запитів.

Таблиця 4

Екологічні індикатори для моніторингу виконання Плану заходів

№	Індикатор
Забруднення атмосферного повітря	
1.	Викиди найпоширеніших забруднюючих речовин (оксид вуглецю, пил, діоксиди азоту та сірки) в атмосферне повітря
2.	Якість атмосферного повітря в міських населених пунктах
3.	Індекс забруднення атмосфери
4.	Викиди в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел, т на рік
5.	Викиди у атмосферне повітря КЕП «Чернігівська «ТЕЦ» та ТОВ «ТехНова»
Водні ресурси	
6.	Обсяги забору та використання свіжої води
7.	Обсяги скидання зворотних вод у водні об'єкти

8.	Обсяги скидання очищених і недостатньо очищених зворотних вод у водні об'єкти
9.	Якість води у річках області
10.	Обсяги скидання забруднених стічних вод КП «Чернігівводоканал»
Земельні ресурси та землекористування	
11.	Рівень розораності земель
12.	Внесення мінеральних і органічних добрив на 1 га посівних площ
13.	Внесення пестицидів на 1 га оброблювальної площі
14.	Рівень утилізації заборонених і непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин
15.	Рівень відновлення лісів
Енергетика	
16.	Споживання енергоресурсів населенням на 1 тис. мешканців
17.	Енергомісткість регіональної господарської системи
18.	Енергоспоживання на основі відновлювальних джерел
19.	Питомий обсяг енергоспоживання мережі освітлення
20.	Використання природного газу на теплопостачання
21.	Використання енергії з відновлювальних джерел енергії на теплопостачання
Відходи	
22.	Обсяги утворення, накопичення та утилізації ТПВ
23.	Обсяги утворення, накопичення та утилізації промислових відходів, в т.ч. небезпечних (токсичних) I-III кл. небезпеки
24.	Утворення промислових відходів на одиницю ВРП
25.	Утворення ТПВ відходів на душу населення
Здоров'я населення	
26.	Кількість новоутворень у жителів області
27.	Рівень смертності
28.	Рівень захворюваності
29.	Очікувана тривалість життя при народженні

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)

За приведеною оцінкою відсутня ймовірність транскордонних наслідків в результаті прийняття Плану заходів.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ

1. За підсумками СЕО підготовлено «Звіт про стратегічну екологічну оцінку Плану заходів з реалізації Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на 2021-2023 рр.», щодо якого організовано інформування та обговорення громадськості регіону.

2. План заходів загалом враховує концепцію сталого розвитку Чернігівської області, розроблений у відповідності до конституційного принципу пріоритету інтересів людини у регіональній політиці та зорієнтований на поліпшення стану довкілля та умов життєдіяльності населення і його здоров'я.

3. Аналіз трендів стану довкілля в області виявив тенденції зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, скорочення забору свіжої води та зменшення скидів зворотних вод, скорочення обсягів утворення відходів, однак зростання обсягів їх накопичення. Відзначається зростання рівня захворюваності та найвищі в Україні показники смертності.

4. Проєкти, розроблені на виконання Стратегії, за умов їх належного виконання не несуть негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення, а також враховують можливості і переваги, які продукуються в результаті покращення екологічної ситуації у формі кумулятивних, мультиплікативних та синергійним ефектів в межах регіональної господарської системи.

5. У Звіті СЕО Плану заходів на виконання обґрунтованих рекомендацій запропоновано впровадити інструменти ефективного і багатостороннього моніторингу впливів на довкілля, у тому числі на здоров'я населення. Запропоновано систему індикаторів проведення моніторингу відповідно до ключових екологічних викликів та потенційних ризиків реалізації Плану заходів з реалізації Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на 2021-2023 рр.

З огляду на зазначене, можна стверджувати, що в цілому розроблення Плану заходів було проведено з урахуванням ймовірних впливів на довкілля та стан здоров'я населення з прагненням нівелювати негативні наслідки. Реалізація Плану заходів за умов дотримання екологічних вимог має сприяти зменшенню антропогенного навантаження на довкілля, поліпшенню здоров'я населення та умов його життєдіяльності.

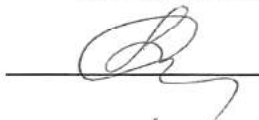
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».
2. Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».
3. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля».
4. «Методичні рекомендації із здійснення екологічної стратегічної оцінки документів державного планування» затверджені Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України №296 від 10.08.18 р.
5. «Зміни до методичних рекомендацій із здійснення екологічної стратегічної оцінки документів державного планування» затверджені Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України №465 від 29.12.18 р.
6. Розпорядження КМУ №820-р від 08 листопада 2017 р. «Про схвалення «Національної стратегії з управління відходами в Україні до 2030 року».
7. ПКМУ №413 від 7 червня 2017 р. «Стратегія удосконалення механізму управління в сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними».
8. Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції ЄС про оцінку впливу на довкілля в транскордонному контексті, 2003 р.
9. Програма охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області на 2014-2020 роки.
10. Екологічні паспорти Чернігівської області за 2012-2018 роки.
11. Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області у 2018 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eco.cg.gov.ua>
12. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
13. Головне управління статистики у Чернігівській області [Офіційний сайт]. – Режим доступу: <http://www.chernigivstat.gov.ua/books/silgosp.php>
14. Постанова КМУ №827 від 14.08.2019 р. «Про деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря».

РОБОЧА ГРУПА З РОЗРОБКИ СЕО

Плану заходів з реалізації Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на 2021-2023 роки:

Керівник:

Ж.В. Дерій

Відповідальний
виконавець:

О.В. Мініна

Виконавець:

Т.І. Зосименко

Виконавець:

Н.Т. Шадура-Никипорець

**Пояснювальна записка до проекту рішення обласної ради
«Про внесення змін до та Плану заходів з реалізації у 2021–2023 роках
Стратегії сталого розвитку Чернігівської області період до 2027 року»**

18 грудня 2019 року рішенням двадцять першої сесії обласної ради № 4-21/VII затверджено Стратегію сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року (далі – Стратегія) та План заходів з реалізації у 2021–2023 роках (далі – План заходів).

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 18 березня 2015 р. № 196 “Деякі питання державного фонду регіонального розвитку» оцінка та попередній конкурсний відбір інвестиційних програм і проектів для фінансування з ДФРР здійснюються в межах окремих технічних завдань, розроблених на виконання стратегічних цілей регіональної стратегії розвитку відповідно до Плану заходів з її реалізації.

Постановою Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2021 року № 299 внесено зміни до постанови КМУ від 18 березня 2015 р. № 196. Зокрема, збільшено нижню межу для нових проектів, що можуть фінансуватись за рахунок Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР) – вона становитиме не нижче 10 млн грн (до цього було 5 млн грн).

Виходячи з цього, необхідно внести зміни до технічних завдань, по яких може здійснюватися оцінка та попередній конкурсний відбір інвестиційних програм і проектів, що можуть реалізовуватися за кошти державного фонду регіонального розвитку, а саме стосовно збільшення потреб у фінансуванні проектів та розширенні переліку основних заходів для реалізації проектів. Крім того, при відборі проектів для фінансування з ДФРР перевага надається проектам економічного спрямування, реалізація яких може надати стимул комплексному розвитку громад.

Зміни щодо збільшення потреб у фінансуванні вносяться до технічних завдань:

1.3. Підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою та поліпшення її якості;

1.12. Культурно-мистецький розвиток, доступ до послуг у сфері культури;

1.18. Створення безпечного та комфортного середовища для оздоровлення та відпочинку дітей в області;

1.21. Створення соціальних підприємств, зокрема традиційних народних ремесел в об’єднаних територіальних громадах Чернігівської області;

1.22. Створення умов для здобуття якісної професійної освіти;

2.8. Будівництво та модернізація водопровідно-каналізаційних систем;

2.12. Забезпечення сталого управління побутовими відходами;

2.15. Ефективне управління і безпека населення та територій в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів;

3.2. Створення наукових та технологічних парків;

3.3. Формування регіональної спільноти проектних менеджерів як ефективного стимулу розвитку Чернігівської області;

3.10. Підтримка розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації;

3.15. Створення хабу соціального партнерства та підприємництва, як елемента інфраструктури підтримки та розвитку молодіжної сфери;

3.19. Належний ЦНАП;

3.21. Розвиток туристично-рекреаційного потенціалу області;

Зміни щодо збільшення фінансування та додаткових заходів вносяться до технічних завдань:

1.15. Творче самовираження;

5.6. Активізація економічного розвитку в громадах, розташованих на територіях з особливими проблемами розвитку.

Зміни щодо додаткових заходів вносяться до технічного завдання 4.1. Регіональна кластеризація і кооперація агропромислового комплексу Чернігівської області

Технічні завдання, в рамках яких передбачається фінансування проєктів за рахунок ДФРР, будуть розміщені на Платформі ДФРР для проведення попереднього конкурсного відбору інвестиційних програм та проєктів регіонального розвитку, що можуть реалізуватися за рахунок коштів ДФРР.

Внесення змін до Плану заходів також зумовлена необхідністю проведення конкурсу інвестиційних програм і проєктів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку у 2022 році.

**Директор Департаменту розвитку
економіки та сільського господарства
обласної державної адміністрації**

Олександра ХОМИК